

፲፫ ፡ ስለ ፡ ብሔራዊ ፡ መብቱ ፡ ሐፍረት ፡ የሌለበትን ፡ ክርክሩን ፡ ስለ ፡ «ስለተባበሩት ፡ ምዕራፍ ፡ ቀሩጥሮች ፡ ከ፵፯—፵፯ ፡ ከ፵፱—፶፪ ፡ ገጽ ፡ ፬፻፴፰ና ፡ ፬፻፴፱ ፡ ተመልከት ።

፲፬ ፡ ስለ ፡ ተወርዋሪ ፡ ከዋክብት ፡ ስለ ፡ ኤክሊፕስና ፡ ምድርንም ፡ ለማጽናት ፡ ስለ ሚወረወሩ ፡ ተራራዎች ፡ የተሰጡትን ፡ ጥበባዊ ፡ መግለጫዎች ።

፲፭ ፡ የዕብራይስጥና ፡ የፋርስ ፡ ቃላት ፡ በውስጡ ፡ ስለመገኘታቸው ።

፲፮ ፡ በብሉይ ፡ ኪዳን ፡ ነቢያት ፡ አፍና ፡ በተቃዋሚዎቻቸውም ፡ የእሱን ፡ ቃላት ፡ ለግረቦች ፡ የግረቦችንም ፡ ለእሱ ፡ እንደምን ፡ እንደሚያስቀምጣቸው ።

፲፯ ፡ ቀሩዓን ፡ ራሱ ፤ አንድም ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ የሌለበት ፡ መሆኑን ፡ ያጸናል ። እንዲህ ፡ ከሆነም ፡ ዘንድ ፡ ስለምን ፡ አዲስ ፡ ራዕይ ፡ ይሆናል ? በምንስ ፡ መሠረት ፡ የመጨረሻው ፡ ነው ፡ ሊባል ፡ ይቻላል ? ሌሎችስ ፡ ራዕዮች ፡ ፍጹማን ፡ ሳይሆኑ ፡ እሱ ፡ እንደምን ፡ ፍጹም ፡ መሆን ፡ ይቻለዋል ? ከዚህ ፡ በላይ ፡ የተወሰኑትን ፡ መግለጫዎች ፡ ለማስረዳት ፡ ጥቂት ፡ ማስረጃዎችን ፡ ልስጥ ።

የሮድዌልን ፡ የቀሩዓን ፡ ትርጉም ፡ ገጾች ፡ ስለምስጥ ፡ በቀላሉ ፡ ተመልክቶ ፡ ለመረዳት ፡ ይቻላል ።

፩ ፡ በደንብ ፡ ያልሆነ ፡ ድርጅት ፡ ነው ፤ «ስለ ፡ ሠራዎች» ፡ ማውጫ ፡ የሮድዌልን ፡ የቀሩዓን ፡ ገጽ ፡ ፲፭ ፡ ተመልከት ። የእሱም ፡ በተራ ፡ አቀማመጥ ፡ » የግረቢኛውን ፡ ይዘበራርቀዋል ። ሮድዌልም ፡ የእስላሞችን ፡ መሪነት ፡ የሚከተል ፡ ለመሆኑ ፡ አስታውሱ ። ስለ ፡ አስገራሚው ፡ ራዕይ ፡ መነሻውን ፡ የግረቢኛው ፡ ጥቅስ ፡ አማትቶት ፡ ይገኛል ።

ስለ ፡ አጻጻፉ ፡ ሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ ልዩነት ፤ የሮድዌል ፡ የቀሩዓን ፡ ትርጉም ፡ ጎትመት ፡ የመጨረሻዎቹ ፡ ምዕራፎች ፡ ከመጀመሪያዎቹ ፡ ምዕራፎች ፡ ልዩ ፡ መሆናቸውን ፡ ተመልከት ።

፫ ፡ ስለ ፡ መሻር ፡ ጉዳይ ፤ ሁለት ፡ ማስረጃዎች ፡ ብቻ ፡ ይበቃሉ ። ስለ ፡ ቁብላን ፡ ማዛወር ፡ ገጽ ፡ ፫፻፶፫ ፡ ብርቱ ፡ ጦርነትን ፡ ለማድረግ ፡ ስለ ፡ ተሰጠው ፡ ትእዛዝ ፡ በመጀመሪያዎቹ ፡ ምዕራፎች ፡ እንዲታገሡ ፡ ካለው ፡ ጋር ፡ አስተያይ ። ገጽ ፡ ፳፭ ፡ «ስለ ፡ ተራራ ፡ » የምዕራፉን ፡ መጨረሻ ፡ ከምዕራፍ ፡ ፱ ፡ ከገጽ ፡ ፬፻፸፩ ፡ ፬፻፸፪ ፡ ፬፻፸፫ ፡ ፬፻፸፬ ፡ ፬፻፸፭ ፡ ፬፻፸፮ ፡ ጋር ፡ አስተያይ ።

፬ ፡ መጨረሻ ፡ ስለ ፡ ሌላቸው ፡ ተደጋጋሚዎች ፤ ስለ ፡ አብርሃም ፡ ወይም ፡ ስለ ፡ ሙሴ ፡ ወይም ፡ ስለ ፡ ሰሎሞን ፡ የተሰጡትን ፡ መግለጫዎች ፡ መርምር ።

፭ ፡ ስለ ፡ አንዳንድ ፡ አርእስቶች ፡ ባሕርይ ፡ ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተሰጡት ፡ መግለጫዎች ፡ ላይ ፡ ቃየል ፡ አቤልን ፡ እንደምን ፡ እንደቀበረው ፡ ገጽ ፡ ፬፻፹፱ ፡ እግዚአብሔር ፡ በአይሁድ ፡ ላይ ፡ አንድ ፡ ተራራ ፡ እንዳንጠለጠለባቸውና ፡ ጥቂቶችንም ፡ እንደምን ፡ ወደ ፡ ጦጣነት ፡ እንደለወጣቸው ፡ ጨምረህ ፡ በገጽ ፡ ፫፻፵፬ ፡ ላይ ፡ አንብብ ።

፮ ፡ ግልጽ ፡ ስለሆኑት ፡ መሳሳቶች ፤ ስለ ፡ ጎልያድ ፡ ሳኦል ፡ ከጌዴዎን ፡ ጋር ፡ ተቀላቅሎ ፡ የተሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ በገጽ ፡ ፫፻፷፭ ፡ ተመልከት ፤ ሐማን ፡ በፈርዖን ፡ አደባባይ ፡ ነበረ ፡ ይላል ። ገጽ ፡ ፫፻፵፪ ፡ ፫፻፵፮ ፡ ፫፻፷፬ ፡ ተመልከት ።

ሰማርያዊው ፡ ጥጃውን ፡ ለመሥራት ፡ እስራኤልን ፡ ይረዳቸዋል ፡ ይላል ። በገጽ ፡ ፶፱ ፡ ግርጌ ፡ የተሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ ተመልከት ። እንደነዚህ ፡ ያሉትን ፡ መዘበራረቅ ፡ የሚያስተውል ፡ ሰው ፡ እንደነዚህ ፡ ያሉ ፡ ማጭበርበሮችም ፡ እንዳሉበት ፡ ሊገነዘብ ፡ ይችላል ። ሰማርያውያን ፡ ሐማንና ፡ ፈርዖንም ፡ የእስራኤላውያን ፡ ጠላቶች ፡ መሆናቸውንና ፡ አይሁድም ፡ ይጠልዋቸው ፡ እንደነበሩ ፡ እስላሞች ፡ ያውቁ ፡ ነበር ። በምድረ ፡ በዳ ፡ የነበረውን ፡ ጥጃ ፡ ሰማርያ ፡ ከነበረው ፡ ጥጃ ፡ ጋር ፡ በማጣመር ፡ ሁሉንም ፡ በማጭበርበር ፡ ይዘባርቃል ። ታችን ፡ አድርጓል ፡ ስለተባለው ፡ ያልተረጋገጠው ፡ ተአምራት ፡ በገጽ ፡ ፫፻፶፯ ፡ ላይ ፡ ተመልከት ።

ዘከርያስም ፡ ለ፫ ፡ ቀናት ፡ ብቻ ፡ ድዳ ፡ ሆኖ ፡ ነበር ፡ ይላል ፡ ገጽ ፡ ፩፻፲፰ ፡ እይ ። ስለ ፡ ቡርካት ፡ ድንግል ፡ ማርያም ፡ ስለ ፡ ጌታችን ፡ ሥጋን ፡ መልበስና ፡ ስለ ፡ ልደቱም ፡ የተሰጡትን ፡ አንቀጾች ፡ በሙሉ ፡ አንብብ ፡ ስለ ፡ ቅዱስ ፡ ቍርባንም ፡ ተስፋ ፡ የሌለው ፡ መቀባጠናን ፡ በገጽ ፡ ፬፻፺፱ ፡ ተመልከት ።

እነዚህን ፡ አንዳንድ ፡ ቁርጥራጭ ፡ መረጃዎችን ፡ ካልታመኑ ፡ ምንጮች ፡ በመቃረም ፡ የመለከት ፡ ኃይል ፡ ያለበት ፡ አስመስሎ ፡ ለመስጠቱ ፡ ይህ ፡ የተጣራ ፡ ማስረጃና ፡ የተሳሳተም ፡ ለመሆኑ ፡ በበኩሌ ፡ ግልጽ ፡ ሆኖ ፡ ይታየኛል ።

፫ኛ ፡ ክፍል ።

ቍርዓን ፡ የሙሐመድ ፡ የሕይወት ፡ ታሪኩ ፡ መግለጫ ፡ ለመሆኑ ፡ በቍርዓን ፡ አንቀጾች ፡ ስለሚገኙት ፡ ማስረጃዎች ፡ ጥቂት ፡ መግለጫዎችን ፡ በመጨመር ፡ የመጽሐፉ ፡ ውጥን ፡ ይኸው ፡ መሆኑን ፡ ይገልጻል ።

(ሀ) ስለ ፡ መካ ፡ ኑሮው ፡ ክፍለ ፡ ዘመን ።

ስለ ፡ ልጅነቱ ፡ ወራት ፡ በብርሃን ፡ ምዕራፍ ፡ ሮድዌል ፡ ገጽ ፡ ፳፯ ፡ ላይ ።

፩ኛ ፡ «የሙት ፡ ልጅ ፡ ሆነህ ፡ አግኝቶህ ፡ መጠጊያ ፡ ቤት ፡ አልሰጠህምን ?
“ተሳሳተህ ፡ አገኘህ ፡ መራህም» ።

፫ኛ ፡ «ድኃ ፡ ሆነህ ፡ አገኘህ ፡ አበለጸገህም» ፡ ይላል ።

ስለነዚህም ፡ ሶስት ፡ እውነተኛ ፡ ነገሮች ፡ እናገኛለን ።

፩ኛ ፡ አባቱ ፡ አብደላ ፡ ገና ፡ ሳይወለድ ፡ ሞተ ፤ እናቱ ፡ አሚናም ፡ ከተወለደ ፡ በኋላ ፡ በ፯ ፡ ዓመት ፡ ዕድሜው ፡ ሞተች ።

ከአያቱ ፡ ከአብደል ፡ ሙታሊብና ፡ ከአጎቱ ፡ ከአቡ ፡ ታሊብ ፡ ዘንድ ፡ መጠጊያ ፡ አግኝቶ ፡ አደገ ።

፪ኛ ፡ በወገኖቹ ፡ ሃይማኖት ፡ አደገ ። በኋላም ፡ አንድ ፡ አምላክን ፡ ወደ ፡ ማመን ፡ ተመለሰ ።

፫ኛ ፡ ከድጃን ፡ አገባ ፡ ድረስ ፡ በጣም ፡ ድኃ ፡ ነበረ ፤ እሷም ፡ አንዲት ፡ ሀብታም ፡ ጋለሞታ ፡ ነበረች ። ስለ ፡ ራሱ ፡ ትዝታዎች ፡ «በጎሕ ፡ መቀደድና ፡ በሰዎች ፡ ምዕራፎች» ፡ የተወሰኑትን ፡ በሮድዌል ፡ ገጽ ፡ ፳፯ ፡ ቀጥለህ ፡ አንብብ ። እነዚህ ፡ ስለ ፡ ልባዊ ፡ እምነቱ ፡ ጠባይ ፡ ሀሣብ ፡ ይሰጡናል ፤ የነበረበት ፡ የሃይማኖት ፡ ሁኔታው ፡ አንድ ፡ በቃል ፡ ብቻ ፡ የተማረንና ፡ ከአሕዛብነትም ፡ በመገላገል ፡ ላይ ፡ የነበረን ፡ ሰው ፡ ሁኔታ ፡ ይመስለኛል ። «ሲመሽም ፡ ይህ ፡ የጨረቃ ፡ መጋረድ ፡ ነው» ፡ ብሎ ፡ ሙሐመድ ፡ ለሚስቱ ፡ ለአዬሻ ፡ ነገራት ፡ ይባላል ። «የተከናወኑ ፡ ሴቶች ፡ ማለት ፡ ጠንቋዮች ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ቀናተኛም ፡ ሲቀና ፡ የክፉ ፡ ዓይን ፡ ኃይል ፡ ነው» ይላል ። ፪ኛው ፡ ምዕ ፡ አጋንንትን ፡ ስለማመኑ ፡ ይገልጻል ። እንደዚህ ፡ ባሉ ፡ ነገሮችም ፡ ለማመኑ ፡ ትክክለኛውን ፡ ማስረጃ ፡ እናገኛለን።

በምዕራፍ ፡ «የደም ፡ መርጋት» ፡ ገጽ ፡ ፳፭ ፡ ስለተከናወነው ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፳፩ ፡ ስለ ፡ መጠራቱ ፡ ይሰጡናል ። የተከናወነው ፡ ከክፉ ፡ መናፍስት ፡ እንዲያድነው ፡ ነው ፤ ርኩስነትም ፡ ጣዖትን ፡ ማምለክ ፡ ነው ፤ መግናጸፊያውም ፡ ስለ ፡ አምልኮታዊ ፡ ቅድስና ፡ ሐሣቦችን ፡ ይመለከታል ። በመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ስለ ፡ ተቃወመት ፡ የነበረውን ፡ የተበቃ ይነት ፡ መንፈስ ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ልብ ፡ ማድረግ ፡ ነው ። በኋላ ፡ የተከተለውንም ፡ ገልጸናል ፤ በእነዚህ ፡ ምዕራፎች ፡ ስለ ፡ ገንጠም ፡ እሳት ፡ ያስተማረውንና ፡ እንደ ፡ ምንስ ፡ አድርጎ ፡ ይፈራ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ አስተውላል ። «ስለ ፡ ታጠፈው» ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፳፱ ፡ ይህ ፡ የተገለጸው ፡ ፊጥራ ፡ ዕረፍት ፡ ካደረገ ፡ ከ፫ ፡ ዓመታት ፡ በኋላ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

ስለፈርዖን ፣ ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ ልማድና ፡ ዕድገት ፡ የተሰጡትን ፡ ምልክቶች ፡ ልብ ፡ ማድረግ ፡ ነው ። ከጳጳሩ ፡ ቍጥር ፡ ጀምሮ ፡ እስከ ፡ መጨረሻ ፡ ድረስ ፡ የሚገኙት ፡ ቍጥሮች ፡ ቍጥር፡፡ የተራ ፡ አቀማመጥ ፡ ጉድለት ፡ ያለበት ፡ ለመሆኑ ፡ ግስረጃ ፡ ይሆናሉ ።

ስለ ፡ «አቡ ፡ ላሃብ» ፡ ምዕራፍ ፡ በገጽ ፡ ፳፱ ፡ የተጻፈው ፡ የተቃዋሚነትና ፡ የተበቃይነት ፡ ሀሳብ ፡ የግል ፡ ትዝታው ፡ ነው ።

ስለ ፡ «በርዕ» ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፴፪ ፡ ስለ ፡ ሙሐመድ ፡ ጽሕፈት ፡ ወዳድነት ፡ ያስረዳል ፡ የሚመስልም ፡ ነው ፡ ራሱ ፡ አያውቅም ፡ ነበር ። ሰይጣን ፡ ሰፍሮበታል ፡ የተባለበትም ፡ ምክንያቱ ፡ ስለዚህ ፡ ነበር ።

ስለ ፡ «ከዋክብት» ፡ ምዕራፍ ፡ በገጽ ፡ ፸ ፡ ላይ ፡ በፈተናው ፡ ጊዜ ፡ ሊሰማማ ፡ ያስበበትን ፡ ሀሳብ ፡ እናገኛለን ፡ ተቃዋሚዎቹም ፡ ቁጥሮች ፡ ተገድረዋል ። አንዳንድ ፡ የእስላም ፡ ተቺዎች ፡ ግን ፡ ምን ፡ እንደነበሩ ፡ ይነግሩን ፡ ዘንድ ፡ አያመነቱም ፡ የሮድዌልን ፡ መግለጫ ፡ ተመልከት ። «በቃፍ» ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፺፫ ፡ መግለጫው ፡ «ስለዚህ ፡ በሚሉት ፡ ታገሥ» ፡ ቍጥር ፡ ፴፰ ፡ ፵፬ ፡ እነሱን ፡ የምታስገድዳቸው ፡ አይደለምም ። ይላል ። ገጽ ፡ ፺፬ ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ግን ፡ እነሱን ፡ የሚያስገድድበት ፡ መንገድ ፡ አልነበረውም ። ስለዚህ ፡ ማሰቡን ፡ ግን ፡ ቍጥሮቹ ፡ ይገልጻሉ ፡ «የጣግ» ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፺፬ ፡ «የሙሴ ፡ ታሪክ ፡ ደርሶሃልን ፡ ? የሚለውን ፡ አስተውል ። ይህም ፡ ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ ማስረጃ ፡ ነው ። ይህን ፡ ባለበትም ፡ ጊዜ ፡ ስለ ፡ ሙሴ ፡ መግለጫዎችን ፡ ለመቃረም ፡ ግልጽ ፡ ነው ። አያሌ ፡ ምቹ ፡ ጊዜያት ፡ ስለ ፡ ነበረው ፡ በአእምሮው ፡ ውስጥ ፡ አውጥቶና ፡ አውርዶ ፡ ካሰላሰለ ፡ በኋላ ፡ አሁን ፡ እንዳዲስ ፡ ነገር ፡ ከመለኮት ፡ ኃይል ፡ ያገኘው ፡ አስመስሎ ፡ አወጣው ፡ ታሪኩን ፡ አገኘ ፡ የሚለው ፡ አንቀጽ ፡ በሌሎቹም ፡ ጊዜያት ፡ ግልጽ ፡ በሆነ ፡ ማስታወቅ ፡ ስለ ፡ ታሪኩ ፡ መገለጽ ፡ ተገልጽዋል ፡ ሲያጋጥምህ ፡ አስተውላቸው ። በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ውስጥ ፡ ገጽ ፡ ፳፻፪ ፡ በቍጥር ፡ ፳፻፴፩ ፡ ፳፻፴፪ ፡ የግል ፡ ማሳሰቢያዎች ፡ ይገኙባቸዋል ፡ «በሰጠናቸው ፡ ላይ ፡ ዓይነህን ፡ አትጉዳ ፡ ይላል ። እንደዚህ ፡ ለማድረግም ፡ ይናዘዛል ። ቀጥለንም ፡ ስለ ፡ ዘረፋ ፡ ደንብ ፡ በተጻፈው ፡ ምዕራፍ ፡ እናገኛለን ፡ «በቤተ ፡ ሰብሀ ፡ ጸሎት ፡ ተሳሰር ፡ ይላል ፡ እንደዚህም ፡ የተባለው ፡ በእስልምና ፡ እድገት ፡ ላይ ፡ ነው ።

ስለ ፡ «ባለቅኔዎች» ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፳፻፫ ፡ ቁጥር ፡ ፪ ፡ «እነሱ ፡ ስለማያምኑ ፡ ራስህን ፡ በትክክል ፡ ትጨርሳለህ ፡ ይላል ። እዚህ ፡ ላይ ፡ በአዕምሮው ፡ ውስጥ ፡ ስለሚተላለፈው ፡ ነገርና ፡ በጉድለቱም ፡ እንደምን ፡ ታውኩ ፡ እንደ ፡ ነበረና ፡ ለራሱም ፡ እንደምን ፡ እንደተረገጡ መው ፡ ይነግረናል ።

«የሌሊት ፡ ጉዞ» ፡ በተባለው ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፳፻፳፬ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ላይ ፡ የነበረው ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ቆሞ ፡ ይገኝ ፡ ነበርን ? ገጽ ፡ ፳፻፸፪ ፡ ቍጥር ፡ ፺፭ ፡ ተመልከት ። ቆሬሾች ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ እስክትወጣ ፡ ድረስ ፡ አናምንብምም ይላሉ ፡ ይህስ ፡ «ሚራጅ» ፡ ስለ ፡ ሙሐመድ ፡ ተአምራታዊ ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ ዕርገት ፡ የአፈታሪኩ ፡ መነሻና ፡ ተስፋፋቶስ ፡ የተወራው ፡ አልነበረምን ? በገጽ ፡ ፳፻፳፱ ፡ ላይ ፡ «ራዕይ» ፡ ይባላል ፡ ከእስላሞችም ፡ ብዙዎቹ ፡ ይህ ፡ አንድ ፡ ሕልም ፡ ብቻ ፡ ነበረ ፡ ይላሉ ። ምክንያቱም ፡ ከቆሬሾ ፡ ትግል ፡ በኋላ ፡ ስለሆነ ፡ ይመስላል ። እስላሞች ፡ የሙሐመድን ፡ ዕርገት ፡ እንደታላቅ ፡ በዓል ፡ ይቆጥሩታል ። «በዋሻ» ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፳፻፹፪ ፡ አይሁድ ፡ በኤፌሶን ፡ ስለተኙት ፡ ጊት ፡ ሰዎች ፡ በጠየቁት ፡ ጊዜ ፡ መልሱን ፡ ነገ ፡ እስጣለሁ ፡ ብሎ ፡ በበነጋው ፡ ግን ፡ መልሱን ፡ ሳይሰጣቸው ፡ ቀርቶ ፡ ነበር ። አንቀጹን ፡ በሙሉ ፡ አንብብና ፡ ማስረጃን ፡ ለማግኘት ፡ የነበረው ፡ ጥረት ፡ አሳልፎ ፡ የማይሰጠው ፡ እንደሆነ ፡ ተመልከት ። አለማወቅንም ፡ እንዲህ ፡ ሲል ፡ በግልጽ ፡ ይገልጻው ፡ ነበር ። እረሳለሁ «ኢንሻላህ» ፡ ስለዚህም ፡ ራዕዩ ፡ ይዘገይ ፡ ነበር ። ይህም ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ የሕይወት ፡ ታሪኩ ፡ ቍራጭ ፡ ነው ። «በሁድ» ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፳፫ ፡ መካ ፡ በነበረበት ፡ ጊዜ ፡ የሸአብን ፡ ኃይለኛ ፡ ግንኙነት ፡ ለሸአብ ፡ ለማዘወር ፡ መሻቱና ፡ ማሳቡም ፡ ግልጽ ፡ ነበር ። ምክንያቱም ፡ አንድ ፡ ኃይለኛ ፡

የሆነ : ግንኙነት : ስለ : ነበረው : ነው :: «በታሪክ» : ምዕራፍ : ገጽ : ፪፻፶፬ : ቍጥር : ፹፯ : «አንድ : መጽሐፍ : ይወርድልህ : ዘንድ : ከቶ ፣ ተስፋ : አላደረግህም : ነበር» : ይላል : ይህም : ግልጽ : የሆነ : እምነት : ነበር :: ገጽ : ፪፻፸፯ : የዮናስ : ምዕራፍ : ቍጥር : ፲፯ : «እሱ : ለኔ : ከመገለጡ : በፊት : ለብዙ : ግመታት : በመካከላችሁ : ኖራለሁ» : «በአልአራፍ» : ምዕራፍ : ገጽ : ፫፻፲፩ : ቍጥር : ፹፰ : «ረጂዬም : ሆነ : ወይም : ጎጂዬ : በሆነ : ነገር : ላይ : ኃይል : የለኝም» : ይላል : በኃጢአት : የተመላ : መሆኑን : የሚያምንበት : ዕሙን : ነገር : በመሆኑ : ቍጥሩን : በመላ : አንብብ ::

(ለ) ስለ : መዲና : ኑሮው : ክፍለ : ዘመን ::

«በላም» : ምዕራፍ : ገጽ : ፫፻፶፯ : ቍጥር : ፩፻፲፮ : ላይ : «ሃይማኖታቸውን : እስክትከተል : ድረስ : አይሁድም : ሆኑ : ክርስቲያኖች : ባንተ : አይደሰቱብህም» : ይላል : እነሱን : አገኘና : አሳምናለሁ : በማለት : የነበረው : ተስፋ : እየቀዘቀዘ : መሄድ : ጀመረ :: ይህም : በሕይወቱ : አንድ : የመለዋወጥ : ሁኔታ : ሆነ : «በየተራድአ : መታለል» : ምዕራፍ : ገጽ : ፫፻፸፫ : ቍጥር : ፲፪ : «ለእግዚአብሔር : ታዘዙ : ለሐዋርያውም : ታዘዙ» : ይላል : ከዚህ : ቀን : ጀምሮ : ሐዋርያው : ተብሎ : ብዙ : ጊዜያት : ከእግዚአብሔር : ጋር : ስሙ : ይወሳል : ራሱን : እንደ : ከፍተኛ : ሰው : ቆጥሮ : ተከታዮቹም : እንዲያውቁለትና : ቃሉን : እንዲያጸምጡት : ያዝዛቸዋል : «በጦርነት : ዘረፋ» : ምዕራፍ : ገጽ : ፫፻፸፰ : ቍጥር : ፵ : «ውጊያው : እስከ : ተፈጸመ : ድረስ : ውጋቸው : ሃይማኖትም : ሁሉ : የእግዚአብሔር : ይሁን : ይላል : እንዲህ : የተባለውም : ቤድር : ላይ : ተዋግተው : ድል : መንሳትን : ከገኙ : በኋላ : ነው : አእምሮአዊ : ሥልጣኑ : እያደገ : እንደመሄዱ : መጠን : እንደዚሁም : ትምህርቱ : ኃይልን : ማጎልመሻ : ሆነ : ገጽ : ፫፻፹፮ : ቍጥር : ፴፯ : ተመልከት ::

ስለ : «ኤምራን : ቤተ : ሰብ : ምዕራፍ : ገጽ : ፫፻፺፰ : ቍጥር : ፩፻፴፫ : እነዚህን : ቁጥሮች : አንብብ : የተሰጡትም : አሆድ : ላይ : በከፊል : መሸነፍ : ከደረሰበት : በኋላ : ነው : እንደተባለውም : በጦር : ሜዳ : ላይ : ስለሆነ : አንድ : አሳዛኝ : አጋጣሚ : ጉዳይ : ነው : ዘርዘሮ : እንደሚገልጽ : ጋዜጣ : የተገለጠ : ነው :: በጦርነት : ድርጅት : ምዕራፍ : ገጽ : ፬፻፳፰ : ፩ : በገጽ : ፬፻፺፰ : ቍጥር : ፱ : ላይ : እነዚህን : ቃላት : እናነባለን : «እስልምናን : ከሃይማኖት : ሁሉ : ይልቅ : አሸናፊ : ያደርገው : ዘንድ» : ይላል : ይህም : የተባለው : እሱ : አሕመድ : ወደዚህ : ዓለም : አጽናኘ : ይላካል : ተብሎ : በክርስቶስ : የተሰጠው : ተስፋ : «እኔ : ነኝ» : ብሎ : ከተፋለመ : በኋላ : ነው : ክርስቲያን : ሁሉ : ያው : መንፈስ : ቅዱስ : ያደረገበትና : ነቢያትንም : ያነሣሣው : መንፈስ : ቅዱስ : ነው : የሚሉትን : ለመግጠም : ያደረገው : ሙከራ : መሆኑን : ማሰቤ : አልቀረም : ለክርስቲያን : ግን : አንድ : ሌላ : ነገር : አላስፈለጋቸውም : ነበር :: ክርክሩም : በወንጌል : ውስጥ : ያለውን : ጥቅስ : ካለማወቁ : የተነሣ : ታላቅ : ራዕይ : ሆነ :: በስደት : ምዕራፍ : በገጽ : ፬፻፴፩ : ቍጥር : ፪ : ላይ : ናድር : ላይ : የነበሩት : ነገዶ : አይሁድ : በግዴታ : ሀገሩን : እንዲለቁ : ለማድረግ : በቀላሉ : የተወሳ : መግለጫ : ነው :: በገጽ : ፬፻፴፯ : ቍጥር : ፳፯ : ላይ : በስምምነት : ምዕራፍ : ነፍሱን : በነበሩት : አይሁድ : ላይ : ጦር : ስለመስደዱ : በቀላሉ : የተባለ : መግለጫ : ነው :: በዚህ : ገጽ : ፬፻፴፩ : ቍጥር : ፴ : ላይ : በሙሐመድ : ስለ : ደረሰበት : ብሔራዊ : መታወክ : አስደናቂ : መግለጫ : እናገኛለን :: በዚህም : ምዕራፍ : ገጽ : ፬፻፴፱ : ከዘይነብ : ጋር : ስለ : ጋብቻው : መፈጸም : ድርጅቱን : እናገኛለን :: እሷም : እሱ : አሳድጎት : የነበረው : የዘይድ : ሚስት : ነበረች :: በገጽ : ፬፻፴፰ : ቍጥር : ፴፯ : ይህ : ሕገ : ወጥ : ጋብቻ : የሀሊናን : ፍትወት : ማሸነፊያ : እንደነበረና : በስሕተት : የተፈጸመ : ሳይሆን : በእግዚአብሔር : የታዘዘ : ነው : መባሉን : እናገኛለን :: ይህ : አፈጻጸም : የሙሐመድ : የሕይወት : ታሪኩ : ካልሆነ : በቀር : በበኩሌ : ሌላ : ምን : ለመሆኑ : አላውቅም ::

ስለ ፡ ብሔራዊ ፡ አስተዳደር ፡ ጉዳይ ፡ ልዩ ፡ ሥልጣን ፡ የተሰጠው ፡ ለመሆኑ ፡ ያስታወቀበትን ፡ አስደናቂ ፡ ክርክሩን ፡ በሮድዊል ፡ ገጽ ፡ ፬፻፴፱ ፡ «አላኸዛብ» ፡ ስለ ፡ ተባበሩት ፡ ምዕራፍ ፡ ከቊጥር ፡ ፵፱- ፻፫ ፡ ላይ ፡ ታገኛላችሁ ፡ የቁርዓኑ ፡ ቃላትም ፡ እነዚህ ፡ ናቸው ።

«ነቢይ ፡ ሆይ ፡ ጥሎሽ ፡ ጥላህ ፡ ያገባኻቸውን ፡ ሚስቶችህን ፤ እግዚአብሔርም ፡ ከሰጠህ ፡ ዘረፋ ፡ ቀኝ ፡ እጅህ ፡ የሚጨብጣቸውን ፡ ባሮች ፡ (ምርከኞች ፡ ማለት ፡ ነው) ፤ አብረውህ ፡ ወደ ፡ መዲና ፡ የከበለሉትን ፡ የአጎትህንና ፡ ከእናትህና ፡ ከአባትህ ፡ ወገንም ፡ የአክስቶችህን ፡ ሴት ፡ ልጆችና ፡ ራስዋንም ፡ በፍጹም ፡ ለነቢይ ፡ የሰጠችን ፡ ማንኛዬቱንም ፡ ሴት ፡ ነቢይ ፡ ሊያገባት ፡ በፈቅድ ፡ ከሌሎቹ ፡ ምዕመናን ፡ ይልቅ ፡ ልዩ ፡ ሥልጣን ፡ ይኖርህ ፡ ዘንድ ፡ እንፈቅድልሃለን ።

ለሌሎችም ፡ ስለ ፡ ሚስቶቻቸውና ፡ በቀኝ ፡ እጆቻቸው ፡ ስለሚጨብጧቸው ፡ ባሮች ፡ የደነገግንላቸውን ፡ ጠንቅቀን ፡ እናውቃለን ። ባንተ ፡ በኩል ፡ ግን ፡ ስሕተት ፡ (ነውር) ፡ አይሆንም ፡ እግዚአብሔር ፡ መሐሪና ፡ ይቅር ፡ ባይ ፡ ነውና ።

ለጊዜውም ፡ ከእነሱ ፡ የማትፈቅዳቸውን ፡ ችላ ፡ ማለት ፡ ትችላለህ ፡ የምትፈቅዳትን ፡ ግን ፡ ወደ ፡ አልጋህ ፡ ልትወስዳት ፡ ትችላለህ ፤ በፊት ፡ ችላ ፡ ብለኻቸው ፡ ከነበሩት ፡ መካከልም ፡ የምትናቁቅህ ፡ ብትኖር ፡ ልታገባት ፡ ትችላለህ ፡ ይህ ፡ አፈጻጸምም ፡ ባንተ ፡ ኃጢአት ፡ አይሆንብህም ። በዚህም ፡ አኳያ ፡ ምኞታቸውን ፡ ለመፈጸም ፡ ይመቻል ፡ አያሳካናቸውምም ፤ ለእያንዳንዳቸው ፡ በምትሰጣቸውም ፡ ይደሰታሉ ፡ እግዚአብሔር ፡ በየልቦናችሁ ፡ ያለውን ፡ ያውቃል ። እግዚአብሔርም ፡ አዋቂና ፡ በጸጋ ፡ የተመላ ፡ ነው ።

ቀኝ ፡ እጅህ ፡ ከሚጨብጣቸው ፡ ባሮች ፡ በቀር ፤ ከእንግዲህ ፡ ወዲህ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ቁንጥሮቻቸው ፡ በያስደስትህ ፡ ሌሎች ፡ ሚስቶች ፡ ማግባትና ፡ አሁን ፡ ያሉህን ፡ ሚስቶችህንም ፡ በሌሎች ፡ ሴቶች ፡ መለወጥ ፡ አይፈቀድልህም ። እግዚአብሔርም ፡ ነገሮችን ፡ ሁሉ ፡ ይጠባበቃል ።

ምዕመናን ፡ ሆይ ፡ ጊዜውን ፡ ጠብቃችሁ ፡ (አክብራችሁ) ፡ ለምግብ ፡ ከልፈቀደላችሁ ፡ በቀር ፡ ከነቢይ ፡ ሴቶች ፡ አትግቡ ። በተጋበዛችሁ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፤ ገብታችሁ ፡ ከበላችሁ ፡ በኋላ ፡ ወዲያውኑ ፡ ተበታተኑ ። በጭውውትም ፡ አትጠመዱ ፡ ይህ ፡ ነቢይን ፡ ያውከዋልና ፡ ሂዳ ፡ ይላችሁም ፡ ዘንድ ፡ ያፍራል ፤ እግዚአብሔር ፡ ግን ፡ እውነትን ፡ ለመናገር ፡ አያፍርም ። አንዳች ፡ ሰጠታ ፡ እንዲደረግላችሁ ፡ ሚስቶቹን ፡ ስትለምኑ ፡ ከመጋረጃ ፡ ውጪ ፡ ሆናችሁ ፡ ለምኑ ። ይህም ፡ ለየልቦናችሁና ፡ ለየልቦናቸው ፡ ንጹሕ ፡ ይሆናል ። የእግዚአብሔርን ፡ ሐዋርያ ፡ ማስቸገርና ፡ ከእሱም ፡ በኋላ ፡ ለምን ፡ ጊዜውም ፡ ቢሆን ፡ ሚስቶቹን ፡ ማግባት ፡ አይገባችሁም ። ይህ ፡ በእግዚአብሔር ፡ በኩል ፡ ታላቅ ፡ በደል ፡ ይሆናል ። ይላሉ ።

መሐመድ ፡ ነገደ ፡ ሙስታሌቅን ፡ ለመፍጀት ፡ ዘምቶ ፡ ለአንድ ፡ ቀን ፡ ውሎ ፡ ብቻ ፡ ከወጣትዋ ፡ ሚስቱ ፡ ከአይሻ ፡ ተለይቶ ፡ ስለ ፡ ነበረ ፤ አይሻ ፡ ሣፍዋን ፡ አብን ፡ ኤል ፡ ሞዕታል ፡ ከተባለ ፡ ጉልማሳ ፡ ጋር ፡ ባለገች ፡ ተብሎ ፡ በሠፊው ፡ ስለ ፡ ተወራባት ፤ አይሻ ፡ አልባለገችም ፡ በማለት ፡ «አኑር» ፡ «ብርሃን» ፡ የተባለው ፡ ምዕራፍ ፡ ስለተገለጸለት ፡ በሮድዊል ፡ ገጽ ፡ ፬፻፵፱ ፡ ቊጥር ፡ ፲፩ ፡ ፳፯ ፡ ፳፰ ፡ ላይ ፡ የሚገኙት ፡ የቊርዓኑ ፡ ጥቅሶች ፡ እንዲህ ፡ ይላሉ ።

«በእውነቱ ፡ ያንን ፡ ሐሰት ፡ ያስፋፋት ፡ ከመካከላችሁ ፡ ቊጥራቸው ፡ በርካታ ፡ ነው ። ነገር ፡ እንደ ፡ ክፉ ፡ አድርጋችሁ ፡ አትመልከቱት ። አይደለም ፤ ለእላንት ፡ ጥቅም ፡ ነው ። ከእነሱም ፡ መካከል ፡ ለእያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ በአደረገው ፡ በደል ፡ መጠን ፡ ይፈጸምበታል ። ወሬውንም ፡ ለማጋነን ፡ በራሱ ፡ ላይ ፡ ኃላፊነትን ፡ የጫነ ፡ ሰው ፡ ብርቱ ፡ ቅጣት ፡ ይጠብቀዋል ።

እላንት : የምታምኑት : ሆይ : ከገዛ : ቤቶቻችሁ : በቀር : ፈቃድ : ሳትጠይቁና : ነዋ
ዎችንም : ሰላም : ይሁንላችሁ : ሳትሉ : ስተት : ብላችሁ : ከሌሎች : ቤቶች : አትግ
ቡ : ይህ : ለእላንት : የተሻለ : ይሆናልና ፤ ይህንንም : በሀሳባችሁ : ያዙት ::

እዚያም : ማንንም : ያላገኛችሁ : እንደሆነ : እስኪፈቀድላችሁ : ድረስ : አትግቡ
በት :: ተመለሱ : የተባላችሁም : እንደሆነ : ተመልሳችሁ : ሂዱ :: ይህም : ይበልጥ : ነውር
የሌለበት : ይሆንላችኋል :: እግዚአብሔርም : የምታደርጉትን : ያውቃል :: ይላል ::
ሮድዌል : ገጽ : ፬፻፵፮ : ላይ : የሚገኘው : መግለጫም : አቡበከር : ከዘመዶቹ : አንዱ
ን : ሚስታህ : የተባለውን : ስለ : አዩሻ : ብልግና : በማጋነን : አወራ : ስለተባለ : ሊቀ
ጣው : ፈልጎ : ነበር : ተብሎ : ተጽፎአል :: አኑር : የተባለው : ምዕራፍ : የተገለጸበት
ምክንያቱ : ይህንኑ : ለማስተባበያ : ለመሆኑ : ምዕራፉን : በመላ : ማንበብ : ያስረዳል ::
ይህ : ጉዳይ : በሙሐመድ : የሕይወተ : ሥጋ : መጨረሻ : ዘመን : ላይ : የሆነ : ነገር : በ
መሆኑ : ቁም : ነገር : የያዘ : ምዕራፍ : ነው :: ለተገለጸለትም : ነገር : እውነት : ነው :
ሲል : ያረጋገጠበት : ስለሆነ : በክርክሩ : ላይ : አንድ : ኃይለኛ : ብርሃን : የሚፈነጠቅበ
ት : ነው :: ራዕዩስ : ስለምን : ዘገዬ ? : በሮድዌል : ገጽ : ፬፻፷ : ብድል : መንሣት » :
ምዕራፍ : ቀጥር : ፪ : ላይ : በመጀመሪያ : በኋላም : ስላደረገው : ኃጢአት : ግልጽ :
የሆነ : የይቅርታ : ማስታወቂያ : ተቀብያለሁ : ማለቱን : እናገኛለን :: እሱም : የሕይወተ :
ሥጋው : ፍጻሜ : መቃረቡንና : መድረሱን : ስለተገነዘበው : በአዋቂነት : የተናገረው :
ንግግር : ነው :: ንግግሩም : አንድ : ወይም : ሁለት : ፍች : ብቻ : ሊኖረው : ይችላል :
እሱም ፤ እግዚአብሔር : ስለ : ሙሐመድ : ኃጢአተኛነት : ስለማስታወቁ ፤ ወይም : ሙ
ሃመድ : ኃጢአተኛነቱን : ስለ : ማመኑ : ነው ::

ከእለታት : አንድ : ቀን : ሙሃመድ : ከባለ : ተራዪቱ : ሚስቱ : ከአዩሻ : ዘንድ :
መዋልና : ማደር : ሲገባው ፤ ከግብፅ : አገረ : ገዥ : ከተላከችለት : ዕቁባቱ : ጋር : በአን
ደኛዋ : ሚስቱ : ሐፍሳ : በተባለችው : ቤት : ሙሃመድና : ዕቁባቱ : ማርያም : ተዋህዶ
ዪቱ : ተገኙ :: ሚስቱ : ሐፍሳም : በአዩሻ : ተራ : ቀን : ከቁባቱ : ጋር : በመገኘቱ : እጅ
ግ : በጣም : ተናድዳ : በመመረር : ስለተናገረችው ፤ ሙሃመድ : ማርያም : ተዋህዶዪቱን :
ለዘለቁታ : የፈታትና : ደግሞም : የማይፈልጋት : በመሆኑ : ለአዩሻና : ለሐፍሳ : በመ
ሐላ : አረጋግጦላቸው : ነበር ::

ሁለቱም : ሚስቶቹ : ማርያም : ተዋህዶዪቱን : እጅግ : በጣም : ይጠልዋት : ስለነ
በረ : በእንደዚህ : ያለ : አጋጣሚ : ዕቁባቱን : የፈታት : መሆኑንና : ከእሷም : የተገላገ
ሉ : በመሆናቸው : በብኩላቸው : ከፍ : ያለ : ደስታ : ተሰምቷቸው : ነበር ::

ሙሃመድ : ግን : የዕቁባቱ : የማርያም : ተዋህዶዪቱ : ፍቅር : በሀሳቡ : ስለታደሰ
በት : ከእሷ : እንዳይደርስ : ምሎላቸው : የነበረው : መሐላ : ተሻረ : (ፈረሰ) ::

መሐላውንም : እንዲያፈርሰው : ከእግዚአብሔር : የተፈቀደለት : ለመሆኑ : በ » አጣ
ኸሪም » : በ (መከልከል) : ምዕራፍ : ሮድዌል : ገጽ : ፬፻፷፬ : በቁጥር : ፩ : ፪ : ፮ : ላይ :
ይገኛል ፤ የቁርዓኑም : ጥቅስ : እንዲህ : ይላል ። « ነቢይ : ሆይ : እግዚአብሔር : ገርና :
ይቅር : ባይ : ከሆነ : ሚስቶችህን ፤ ለማስደሰት : በማሰብ : እግዚአብሔር : ለአንተ :
ሕጋዊ : ያደረገልህን ፤ እንደተከለከለ : አድርገህ : ለምን : ትቆጥረዋለህ ? ፤ ካደረግኸውም :
መሐላ : ነፃ : እንድትሆን : እግዚአብሔር : ፈቅዶልሃል ፤ እግዚአብሔር : ጌታህ : አዋቂ
ው ፤ ጠቢቡም : እሱ : ነው :: ነቢያም ፤ ምናልባት : ሁለታችሁንም : የፈታ : እንደሆነ ፤
ከእላንት : የሚበልጡ : ሚስቶች ፤ አሳዎች ፤ አማኞች ፤ የተቀደሱ ፤ ንስሐ : የገቡ ፤ ታዛ
ገሮች ፤ ጸሚዎች ፤ በሰዎችና : በደናግሎች ፤ ዘንድ : የታወቁ : ሚስቶች ፤ አምላኩ : በምት
ካችሁ : ይሰጠዋል » ይላል ። ይህ : ምዕራፍ : ተገለጸለት : የተባለው : መሐላውን ፤ ለማ
ፍረሻ ፤ ሲሆን ፤ ስለ : ብሔራዊ : ኑሮው : አስገራሚ : መግለጫ : ነውና ፤ በጥንቃቄ :

መጠናት ፡ ይገባዋል ። አፈጻጸሙ ፡ ሁሉ ፡ ግን ፡ ያንድ ፡ ፍጹም ፡ ነቢይን ፡ የሕይወተ ሥጋ ፡ ፍጻሜ ፡ የማያሳምርና ፡ የማያገኘው ፡ አድራጎት ፡ ነው ።

ከዚህም ፡ ሌላ ፡ በሮድዌል ፡ ገጽ ፡ ፬፻፵ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ መጋረድ ፡ የተሰጠው ፡ ደንብ ፡ ልዩ ፡ ክብርም ፡ የነበረው ፡ መሆኑን ፡ ስንመለከት ፡ አንገረምም ።

ስለዚህ ፡ መብትና ፡ ክርክሩም ፡ በሮድዌል ፡ ገጽ ፡ ፬፻፶ ፡ በብርሃን ፡ ምዕ ፡ መጨረሻ ፡ ቊጥሮች ፡ ላይ ፡ መደንገጉን ፡ እናገኛለን ።

«በነገነት» ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፬፻፸ ፡ በመጨረሻ ፡ ጊዜ ፡ የተገለጸ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ በታሰበው ፡ ውስጥ ፡ መጋረጃው ፡ በፍጹም ፡ ተጠቅሎና ፡ ተወግዶ ፡ ይገኛል ። «ግደሉ» ፡ የሚለው ፡ ትእዛዝ ፡ ተደጋግሞ ፡ የታዘዘበትን ፡ ጊዜያት ፡ ቊጥሩ ፡ ሰይፍ ፡ ተመዝዞ ፡ ስለተጨበጠ ፡ በቻለበት ፡ ጊዜያት ፡ ሁሉ ፡ በማገልገሉ ፡ ከዚያን ፡ ጊዜ ፡ ጀምሮ ፡ እስልምና ፡ ከቶ ፡ አልወደቀም ፤ በማዕድ ፡ ምዕራፍ ፡ ገጽ ፡ ፫፻፺፰ ፡ ወደ ፡ መጨረሻው ፡ ቊጥሮች ፡ ላይ ፡ ሙሉሙሉ ፡ ስለ ክርስትና ፡ በመጨረሻ ፡ ጊዜ ፡ የተናገራቸውን ፡ ንግግሮች ፡ ታገኛቸዋለህ ። ስለ ፡ ቅዱስ ፡ ቊጥሩ ፡ ጌታችንም ፡ አብን ፡ ስለ ፡ ማወቁ ፡ ከሞቱም ፡ በኋላ ፡ ከሁላችን ፡ ጋር ፡ ስለ መኖሩ ፡ የክህደትን ፡ ነገር ፡ አዘበራረቁ ፡ ሰጥቷል ። ጌታችንም ፡ ዘወትር ፡ ከኛ ፡ ጋር ፡ ለመኖሩ ፡ ያለውን ፡ እምነት ፡ ለመረዳት ፡ ቀላል ፡ በመሆኑ ፡ የእስላሞችን ፡ ክርክር ፡ ይገለብጠዋል ። እዚህ ፡ ላይ ፡ የተካደበት ፡ ምክንያት ፡ ምናልባት ፡ ስለዚህ ፡ ይሆናል ።

፬ኛ ፡ ክፍል ።

ስለ ፡ ቊጥሩን ፡ አመጣጥና ፡ በውስጡም ፡ ስለ ተሰጠው ፡ መግለጫ ፡ የተገኘበትም ፡ ምንጭ ፡ ይህ ፡ ነው ።

በመጀመሪያ ፡ ቆራሾች ፡ በሰጡት ፡ ታሪክና ፡ ከየትም ፡ እንደ ፡ ተገኘ ፡ የሰጡትን ፡ መግለጫ ፡ ሐተታ ፡ በብዙ ፡ ሥፍራዎች ፡ እናገኛለን ።

- ፩ኛ ፡ በብራና ፡ ላይ ፡ ባለ ፡ መጻፍ ፡ ተቃዋሙት ።
- ፪ኛ ፡ የቀድሞ ፡ ሰዎች ፡ የተናገሯቸውን ፡ ተረቶች ፡ ብቻ ፡ ይዘአል ፡ አሉ ።
- ፫ኛ ፡ ያንድ ፡ ባለቅኔ ፡ ድርሰቶች ፡ ብቻ ፡ ናቸው ፡ አሉ ።
- ፬ኛ ፡ አንድ ፡ ካሂን ፡ የተባለ ፡ የአረማዊ ፡ አስማተኛ ፡ ሥራ ፡ ነው ፡ አሉ ።
- ፭ኛ ፡ በጅን ፡ (በአጋንንት) ፡ በመያዙ ፡ የሥራ ፡ ፍሬው ፡ ነው ፡ አሉ ።
- ፮ኛ ፡ ራሱ ፡ የጻፈው ፡ ነው ፡ አሉ ።
- ፯ኛ ፡ መረጃውን ፡ ከሌሎች ፡ ሰዎች ፡ የቃረመው ፡ ነው ፡ አሉ ።
- ፰ኛ ፡ አስማት ነው ፡ አሉ ።

ስለዚህ ፡ ብዙ ፡ አንቀጾችን ፡ ለመጥቀስ ፡ ሲቻል ፡ በጣም ፡ ጠቃሚ ፡ የሆኑትንና ፡ ባነሰ ፡ አደገ ፡ በተራ ፡ አቀማመጥ ፡ የተደራጁትን ፡ እመርጣለሁ ። አስፈላጊም ፡ ሆኖ ፡ ቢገኝ ፡ ማስረጃ ፡ ይሆን ፡ ዘንድ ፡ የሮድዌልን ፡ የቊጥሩን ፡ ትርጉም ፡ ጎትመት ፡ ገጾች ፡ እሰጣለሁ ።

ገጽ ፡ ፲፱ ፡ «በቃል ፡ ድገም ፡ አምላክህ ፡ የብርዕን ፡ ጠቃሚነት ፡ ያስተማረ ፡ ከሁሉ ፡ የበለጠ ፡ መልካም ፡ አድራጊ ፡ ነውና ።» የዚህም ፡ ትርጓሜ ፡ የምትደግግ ፡ ውሳኔ ፡ (የምትናገረውን) ፡ ሌሎች ፡ ይጻፏቸው ፡ ወይም ፡ ሌሎች ፡ መጻሕፍት ፡ አሉአቸው ፤ ይህ ፡ ግን ፡ ላንተ ፡ አንድ ፡ መልእክት ፡ ነው ፡ ማለቱ ፡ ይሆናል ። ገጽ ፡ ፴፱ ፡ «እሱ ፡ (ቊጥሩን) ፡ በተከበሩ ፡ ገጾች ፡ ላይ ፡ በጸሐፊዎች ፡ በተከበሩና ፡ በአመኑ ፡ እጆች ፡ የተጻፈ ፡ ማስጠንቀቂያ ፡ ነው ።» እሱም ፡ በሰማይ ፡ ካለው ፡ ከተጠበቀው ፡ ሰሌዳ ፡ ላይ ፡ በመላእክት ፡ ወይም ፡ በፍጡር ፡ ጸሐፊዎች ፡ ተገለበጠ ፡ ማለቱ ፡ ነው ። ገ፡ ፵ ፡ ቊጥሩን ፡ በቃል ፡ እንድትደግግ ፡ እናስተምርሃለን ፤ እግዚአብሔርን ፡ ደስ ፡ ከሚያሰኘው ፡ በቀር ፡ መርሳት ፡ አይገባህም ።» በገጽ ፡ ፵፩ ፡

«በእውነት፡ ይህ፡ በቀደሙት፡ መጻሕፍት፡ ውስጥ፡ አለ፡ (ይገኛል)» ። ስለ፡ ቀደሙት፡ መጻሕፍት፡ በሰጠው፡ መግለጫ፡ ውስጥ፡ ያልተለዋወጡ፡ ለመሆናቸው፡ ለማመኑም፡ የሰጠው፡ መግለጫ፡ መኖሩን፡ ልብ፡ ማድረግ፡ ነው። ገጽ፡ ፵፫፡ «በተጠበቀው፡ ሰሌዳ፡ ላይ፡ የተጻፈ፡ የተከበረ፡ ቍርዕን፡ ነው። ገጽ፡ ፳፰፡ ተመልከት ። በገ፡ ፶፮፡ በልቡናህ፡ ስለመጠራቀሙና፡ በምላስህም፡ ስለ፡ መደገሙ፡ እናስብበታለንና፡ ምላስህን፡ በችኮላ፡ አታላውስ፡ በዕውነትም፡ በኋላ፡ ግልጽ፡ ይሆንልህ፡ ዘንድ፡ የእኛ፡ ፈንታ፡ ነው። ይላል ። ስለ፡ መጻፉ፡ ግን፡ ምንም፡ አልተባለም፡ ነበር ። በገጽ፡ ፳፻፡ «ከዓለማት፡ አምላክ፡ የሆነ፡ ደብዳቤ፡ ነው። ሙሐመድ፡ ስለ፡ እኛ፡ ማናቸውንም፡ ነገር፡ ሠርቶ፡ ቢሆን፡ ኖሮ፡ በእውነት፡ በቀኝ፡ እጃችን፡ ጨብጠን፡ የአንገቱንም፡ ደም፡ ሥር፡ በቆረጥንና፡ ማናችሁንም፡ ከሱ፡ ባላገድን፡ ነበር።» ይላል ። ይህ፡ በአእምሮ፡ ውስጥ፡ ሊያዝ፡ የሚገባው፡ አንቀጽ፡ ነው። ስለ ዚህም፡ ገጽ፡ ፪፻፲፰፡ ቍጥር፡ ፴፰፡ ተመልከት ። ገጽ፡ ፳፩፡ «ስለ፡ አብርሃም፡ የተከበሩ፡ እንግዶች፡ ወሬው፡ ደርሶሃልን?» ገጽ፡ ፩፻፳፭፡ የዳዊትና፡ የሁለቱ፡ ተማጻኞች፡ ታሪክ፡ የናታንም፡ ምሳሌ፡ በጣም፡ አጊጦ፡ ይገኛል ። መረጃውን፡ «እንደምን፡ እንዳገኘ፡ እነዚህ፡ ሁለቱ፡ አንቀጾች፡ ለጥርጣሪ፡ ትንሽ፡ ቦታ፡ ይተውለታል፡ እሱ፡ አልሠራውም፡ የተባለውን፡ ደገመው፡ እንደ፡ ተነገረው፡ ሁሉ፤ ያገኛቸውም፡ መረጃዎች፡ ከተገኙበት፡ ምንጮች፡ የተሻሉ፡ ሆነው፡ አልተገኙም ። አይሁድና፡ የኢትዮጵያ፡ ባሮች፡ መካ፡ ላይ፡ ይኖሩ፡ ስለ፡ ነበረ፡ የንግድ፡ መንገዶች፡ ሁሉ፡ ክፍት፡ ነበሩ። በገጽ፡ ፻፡ ስለ፡ «ወርቁ፡ ምስል፡ ጥጃ»፡ ሙሉ፡ ያልሆነ፡ መግለጫና፡ በገጽ፡ ፪፻፲፱፡ ለምሳሌ፡ ስለ፡ ኖላ፡ እንደዚህ፡ ያለ፡ ሊታረም፡ እንኳን፡ የማይገባውን፡ መደጋገም፡ አድርጎ፡ ይገኛል ። ገጽ፡ ፳፱፡ «ቍርዕን፡ ለእሱ፡ ለሙሐመድ፡ ከተገለጸው፡ ራዕይ፡ ሌላ፡ አይደለም ። በኃይል፡ ብርቱ፡ የሆነው፡ እሱን፡ አስተማረው፤ ጥበብንም፡ የተገናጸፈው፡ ትክክለኛ፡ ሚዛን፡ ይዘ፡ ከሁሉ፡ ይልቅ፡ ከፍተኛ፡ በሆነው፡ አድማስ፡ ለይ፡ ቆመ ። የሁለት፡ ጊዜ፡ እጅ፡ መንሻ ያህል፡ ከዚህም፡ የቀረበ፡ ተጠጋው፡ የገለጸውንም፡ ለአገልጋዩ፡ ገለጸ፡ እሱ፡ ስላለውም፡ የሙሐመድ፡ ልብ፡ አልዋሸም።» ይላል ። ገጽ፡ ፳፱፡ «በአንድ፡ በተባረከ፡ ሌሊት፡ እሱም፡ በራማዳን፡ ወር፡ መጨረሻ፡ ፲፡ ቀኖች፡ ውስጥ፡ አወረደለት ።» የፊተኞቹ፡ ቍጥሮች፡ ምናልባት፡ ቅዱስ፡ ገብርኤልን፡ ይመለከቱ፡ ይሆናል ። ገጽ፡ ፶፩፡ «በገዛ፡ ቋንቋህ፡ እሱን፡ ላንተ፡ ቀላል፡ አድርገንሃል ።» ገጽ፡ ፩፻፳፱፡ ተመ ። የዚህም፡ ትርጓሜ፡ ቅዱስ፡ ገብርኤል፡ በዓረቢኛ፡ ነገረው፡ እንጂ፡ ሙሐመድ፡ መልእክቱን፡ ወደ፡ አረቢኛ፡ ተርጎመው፡ ማለቱ፡ አይደለም ። ይህም፡ ሙሐመድ፡ መልእክቱ፡ በዓረቢኛ፡ ቋንቋ፡ የተሰጠው፡ መሆኑን፡ የገለጸበት፡ መንገድ፡ ሲሆን፡ «እኛ፡ የሚለውም፡ ገብርኤል፡ ነው። ገጽ፡ ፩፻፲ «በእውነት፡ ከዓለማት፡ አምላክ፡ መጽሐፉ፡ ወርዷል ። ታማኙም፡ መንፈስ፡ በልብህ፡ ላይ ከእሱ፡ ጋር፡ አብሮ፡ ወርዷል፡ በተጣራው፡ በዓረቢኛ፡ ቋንቋ፡ አስጠንቃቂ፡ ትሆን፡ ዘንድ፡ በእውነትም፡ በቀደሙት፡ ቅዱሳት፡ መጻሕፍት፡ ውስጥ፡ ይገኛል፡ ከእስራኤል ልጆች ፤ ሊቆች፡ ያወቁለት፡ ለመሆኑ፡ ምልክት፡ አይሆንባቸውምን? ለባዕድ፡ በላክ ነውና፡ እሱም፡ በቃል፡ በደገመላቸው፡ ኖሮ፡ ባላመኑት፡ ነበር።» ይላል ። ይህ፡ አንድ፡ ከፍ፡ ያለ፡ ቁም፡ ነገር፡ የሚገኝበት፡ አንቀጽ፡ ነው ።

፩፡ ስለ፡ ቀደሙት፡ መጻሕፍት፡ የሰጠው፡ ቀላል፡ መግለጫ፡ የተለዋወጡ፡ ለመሆናቸው፡ ማስረጃውን፡ ባለማቅረቡና፡ (ባለመስጠቱ) ። ፪፡ በአይሁድ፡ ሊቃውንትም፡ ዘንድ፡ የታወቀ፡ ከሆነ፡ አዲስ፡ መልእክት፡ አልነበረም ። በተለይም፡ መረጃዎችን፡ ሰጭዎች፡ አይሁድ፡ ስለነበሩ፡ ምንም፡ አዲስ፡ ራዕይ፡ አልነበረም ።

፫፡ በተጣራው፡ በዓረቢኛ፡ ቋንቋ፡ ስለ፡ ተባለውም፡ ዓረብኛ፡ ጥራቱ፡ ለዓረቦች፡ ብቻ ነው። በመጀመሪያ፡ ጊዜ፡ ሙሐመድ፡ ለወገኖቹ፡ የተወሰነ፡ መልእክት፡ የተሰጠው፡ ለመሆኑ፡ ራሱን፡ እንደገመተ፡ ይህ፡ አንድ፡ መግለጫ፡ ነው። ገጽ፡ ፩፻፴፭፡ «እላንት፡ ታስተውሉት፡ ዘንድ፡ ዓረቢኛ፡ ቁርዕን፡ አድርገንዋል ። እሱም፡ ከዋናው፡ ከሰማያዊው፡ መጽሐፍ፡ የተቀዳ፡ ቅጅ፡ ነው።» ገጽ፡ ፪፻፳፮፡ ተመልከት ። ገጽ፡ ፩፻፳፩፡ «በክፍሎች፡ ከፋ

ፍለጎታል» ። ከዚህ ፡ ላይ ፡ ያለው ፡ አያዩው ፡ ሀሳብ ፡ መጽሐፉ ፡ ሙሉ ፡ ሆኖ ፡ በገብርኤል ፡ ወደ ፡ ዝቅተኛው ፡ ሰማይ ፡ የወረደና ፡ ጊዜውም ፡ በጠየቀው ፡ መጠን ፡ ለሙሉ መድ ፡ በከፊል ፡ ተሰጠው ፡ የሚል ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ መግለጫ ፡ ገጽ ፡ ፩፻፸፫ ፡ ተመልከት ። ገጽ ፡ ፩፻፸፱ ፡ <የእስራኤል ፡ ልጆች ፡ ስለማይስማሙባቸው ፡ ብዙ ፡ ነገሮች ፡ ያስታውቃቸዋል ፡» ይላል ። በአንድ ፡ አንድ ፡ ሐተታ ፡ ሰጭዎችም ፡ ይህ ፡ ዕዝራንና ፡ ጌታችንን ፡ የሚመለከትና ፡ በተለይም ፡ ስለ ፡ ሰማይን ፡ ገሃንም ፡ (ታልሙዳዊ) ፡ የአይሁድ ፡ አፈ ፡ ታሪክ ፡ ተረቶች ፡ ናቸው ፡ ይባላል ። አይሁድ ፡ አሉ ፤ ዕዝራ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ልጅ ፡ እንደ ፡ ነበረና ፡ ጌታችንንም ፡ አይሁድ ፡ እንደ ፡ ሰቀሉት ፤ ስለዚህም ፡ ቍርዳን ፡ ያረጋግጣል ። ሙሉ መድም ፡ የአይሁድን ፡ ስሐተት ፡ ለማረም ፡ የሚሞክርበት ፡ ቍጻሚ ፡ ክርክሩ ፡ ይህ ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፩፻፺፭ ፡ «ካንተ ፡ በፊት ፡ ለነበሩት ፡ ሐዋርያት ፡ ከተባለው ፡ ሌላ ፡ ላንተ ፡ አልተባለም ፡» እታች ፡ ተመልከት ። «ምን ፡ እንግዳ ፡ ቋንቋ ፡ ሰዎቹ ፡ ዓረቦች ፡ ሲሆኑ ፡ «ገጽ ፡ ፪፻፴፱ ፡ ስለ ፡ ዮሴፍ ፡ ታሪክ ፡ አዲስ ፡ ተረት ፡ የለም ፡» ገጽ ፡ ፫፻፲፬ ፡ <የአዲስ ፡ ትምህርቶች ፡ ሐዋርያ ፡ አይደለሁም ፡» ይላል ። ይህ ፡ ከሁሉ ፡ የሚበልጥ ፡ ቁጥር ፡ ነው ።

፩ ፡ አንድም ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ ከሌለና ፡ የቀደሙትም ፡ ሐዋርያት ፡ ይህንኑ ፡ መልእክት ፡ የተሰጡ ፡ ከሆኑ ፤ የቀደሙትን ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ የጨበጡ ፡ ሰዎች ፡ ቍርዳን ፡ የማያስፈልጋቸው ፡ ለመሆኑ ፡ ግልጽ ፡ ነው ።

፪ ፡ መግለጫው ፡ በከፊል ፡ እውነተኛ ፡ ሲሆን ፤ እውነት ፡ ሆኖ ፡ በቍርዳን ፡ ውስጥ የሚገኘው ፡ አዲስ ፡ ነገር ፡ አይደለም ። አፈ ፡ ታሪኩም ፡ ሳይቀር ፡ (ከታልሙድ) ፡ ከአይሁድ ፡ አፈ ፡ ታሪክ ፤ ከአዋልድ ፡ መጻሕፍትና ፡ ተገቢ ፡ ካልሆኑ ፡ ከክርስቲያን ፡ ምንጭ ፡ የተገኙ ፡ በመሆናቸው ፡ ነው ።

፫ ፡ የመጨረሻው ፡ መግለጫ ፡ የመጀመሪያውን ፡ ያጸናል ። ዓረቦች ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ሰው ፡ ቋንቋ ፡ የሚነገረውን ፡ መጽሐፍ ፡ ለማመን ፡ ስለማይችሉ ፡ ቍርዳን ፡ በአረቢኛ ፡ ለዓረቦች ፡ ወረደ ። እነሱም ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ምቹ ፡ ጊዜ ፡ ማግኘት ፡ ይገባቸዋል ። አሁን ፡ ግን ፡ ምንም ፡ ምክንያት ፡ የላቸውም ። መጽሐፉ ፡ ለዓረቦች ፡ ነው ፤ የጥንት ፡ መልእክት ፡ በአዲስ ፡ ቋንቋ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፺ ፡ ቍጥር ፡ ፩፻፫ ፡ «አንዱን ፡ ቍጥር ፡ በአንዱ ፡ ስንለውጥ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሚገልጸው ፡ የበለጠ ፡ መሆኑን ፡ ያውቃል ። እነሱም ፡ ይህ ፡ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ ነው ፡ ይላሉ» ። ከዚህ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ መሻር ፡ የተሰጠውን ፡ ትምህርት ፡ እናገኝበታለን ። እሱም ፡ የጥቂቶች ፡ እምነት ፡ የተፈተነበት ፡ ነው ። ቍርዳን ፡ በከፊል ፡ ሆኖ ፡ በየዘመኑ ፡ የወረደ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ከታመነ ፡ ዘንድ ፡ እንዲህ ፡ መባሉ ፡ በጣም ፡ አስቸጋሪ ፡ አልነበረም ። ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ምሉዕ ፡ መጽሐፍ ፡ ሆኖ ፡ በወደረ ፡ ኖሮ ፡ ከተለዋዋጭ ፡ ጊዜያት ፡ ሁኔታ ፡ ጋር ፡ ለማስማማት ፡ ይበልጥ ፡ አስቸጋሪ ፡ በሆነና ፡ ሁሉን ፡ ስለሚያውቀውም ፡ ሐሳብ ፡ መለወጥ ፡ ለመግለጽ ፡ ይቻል ፡ ዘንድ ፡ ይበልጥ ፡ አስቸጋሪ ፡ በሆነ ፡ ነበር ። ገጽ ፡ ፪፻፲፮ ፡ «ላንተ ፡ ከተገለጸልህ ፡ በከፊል ፡ ታስቀር ፡ ይሆናል ፡» ይላል ። ይህ ፡ ስለ ፡ ራስ ፡ መግለጫ ፡ አንድ ፡ መስመር ነው ፡ የተቃዋሚዎችንና ፡ ያላመኑትን ፡ ዓረቦች ፡ ፌዝ ፡ በመመረር ፡ ከስብከቱ ፡ ለመገታት ፡ ተፈትኖ ፡ በግልጽም ፡ ራሱን ፡ በአስቸጋሪ ፡ ሁኔታ ፡ ላይ ፡ አግኝቶት ፡ ነበር ። ገጽ ፡ ፪፻፵፯ ፡ «ስለ ፡ ጥቂቶቹ ፡ ነቢያት ፡ ነግረንሃል ፤ ስለ ፡ ሌሎቹ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ አልነገርንህም» ፡ ይላል ። ይህ ፡ የሚያስገርም ፡ ነገር ፡ ነው ። ስለ ፡ ጥቂቶች ፡ ነቢያት ፡ ስሞች ፡ ስምቶ ፡ መረጃዎችን ፡ ሊያገኝ ፡ ባለመቻሉ ፡ የተናገረው ፡ ይመስላል ። ገጽ ፡ ፪፻፳፬ ፡ «ስለ ፡ ጥቂቶች ፡ ሐዋርያት ፡ ነግረንሃል» ፡ ይላል ። ገጽ ፡ ፪፻፶፩ ፡ «ካንተ ፡ በፊት ፡ አስጠንቃቂ ፡ ላልተላከላቸው ፡ ሰዎች ፡ አንተ ፡ ታስጠነቅቃቸው ፡ ዘንድ ፡ ከእግዚአብሔር ፡ ዘንድ ፡ የሆነ ፡ ምሕረት ፡ ነው» ፡ ይላል ።

፬ ፡ አስጠንቃቂ ፡ ተልኮላቸው ፡ ለነበሩት ፡ እንዲያስጠነቅቃቸው ፡ አልተላከም ፡ ነበር ።

፪ : ስለ : አብርሃም ስ : እንዴት : ነው ? : ሙሐመድ : ከዓባን : አብርሃም : ሠራው : ብሏል ። ገጽ : ፪፻፶፯ : «ከሁሉ : የበለጠ : በቃል : ሊደግም : የሚገባውና : ከራሱ : የተስማማ : መጽሐፍ : በመደጋገምም : የሚያስተምር : እግዚአብሔር : አውርዶልሃል ።» ይላል ። ከራሱ : ጋር : ስምም : ከሆነ : ስለ : ተሻራት : አንቀጾች ሳ : ዘወትር . ስለ : አንድ : ታሪክ : ስለ : ተደረጉት : ድግግሞሽ ስ : ነቀፌታ : ተደርጎ : ነበርን ? ገጽ : ፪፻፷፮ : «ከእሱ : በፊት : ማናቸውንም : መጽሐፍ : በቃል : አልደገምሀም : ነበር : ሌላም : አትገለብጥም ።» ይላል ። ወደ : እስልምና : የተመለሰበት : ቀንና : ቅርጽም : የተጀመረበት : ቀን : አንድ : ቀን : በመሆኑ : ይህ : አንድ : ሌላ : ማስረጃ : ነው ። ገጽ : ፪፻፸፬ : «ከዚህ : በፊት መጽሐፍ : ምን : እንደነበረና : ወይም : ስለ : እምነቱም : አላወቅሀም : ነበር ።» ገጽ : ፪፻፸፮ : «የአኔዬቱ : ነፍስ : እንደምትፈልገው : አድርጌ : መለወጥ : የእኔ : ፈንታ : አይደለም ። የተገለጸልኝን : ብቻ : እከተላለሁ ። በእውነትም : በአምላኬ : ላይ : ባምፅ : በታላቁ : ቀን : ስላለው : ቅጣት : እፈራለሁ ። እግዚአብሔርን : ደስ : ባያስኘው : ኖሮ : ለእኛንተ : በቃል : ባልደገምኩትም : ነበር ። ለእኔ : ከመገለጹም : በፊት : ለአያሌ : ዓመታት : በመካከላችሁ : ኖራለሁ ።» ይላል ። ይህን : ከቀደሙት : አንቀጾች : ጋር : አስተያይ ። ይህም : አንድ : ራዕይ : መሆኑን : በእርግጥ : ያመነበት : ለመሆኑ : ከሚገልጹት : አንቀጾች : አንዱ : ነው ። ገጽ : ፫፻፲፫ : ተመልከት ። «ከራሴ : አውጥቼ : ወጥኜ : እንደሆነ» ይላል ። ገጽ : ፪፻፸፰ : «ይህ : ቅርጽ : በእግዚአብሔር : ካልሆነ : በቀር : በማንም : ሊወጠን : አይቻልም : ነበር» ። ይህም : እርግጠኛ : መግለጫ : በመሆኑ : ከቅርጹን : ውስጥ : በሚገኘውና : በያዘው : ብቻ : ሊገለጽ : የሚቻል : ነው ። እኛም : የፍጡር : ውጥን : ነው ። ለማለት : ይቻላል ። ገጽ : ፫፻፳፮ : «ይህ : እኛ : ያወረደነው : መጽሐፍ : በሩክ : ነው ። ከእሱ : በፊት : የነበሩትን : ሌሎች : ቅዱሳት : መጻሕፍትን : የሚያጸና : እናት : ከተማን : መካን : ታስጠነቅቅበት : ዘንድ : በውስጡም : የሚኖሩትን » ይላል ። የተወሰነ : መልእክት : ነበረው : ሌሎችን : ቅዱሳት : መጻሕፍትን : ለማጽናት : የሚለው : ቃል : ዘወትር : ተደጋግሞ : ተወስኗል ። በከፊል : እውነት : ሲሆን : የቀረው : ግን : ሐሰት : ነው ። ጌታችን : ስላደረጋቸው : ተአምራት : የተባለው : እውነት : ሲሆን : ስለ : ስቅለቱ : የተባለው : ግን : ሐሰት : ነው ። ገጽ : ፫፻፴፯ : «በዓረቢኛ : ቋንቋ : እንደ : ሐግ : አድርገን : ቅርጹን : አውርደናል ። ለያንዳንዱም : ትውልድ : የራሱን : መጽሐፍ ፤ ደስ : የሚያስኘውን : እግዚአብሔር : ይሸረዋል : ወይም : ያጸናዋል ። የራዕይ : ምን ጭ : ከእሱ : ዘንድ : ነውና ።» ከዚህም : ጋር : ገጽ : ፫፻፵፱ : «በማናቸውም : በምንሸረውና : እንድትረሳውም : በምናደርገው : ቅጥር : ምትክ : የተሻለውን : ወይም : መሰሉን : እናመጣለን ።» ይላል ። ከቅርጹን : ክፍሎች : የተሻሩ : ለመኖራቸው : እዚህ : ላይ : ግልጽ : የሆነ : ማስረጃ : እናገኛለን ። በራሱ : ስምም : ስለ : ሆነ : ከመነቀፍ : ነፃ : ነው ። ስለተባለው ሳ : ? በአፈ : ታሪኩ : ውስጥ : አንዳንድ : ጊዜ : የረሳው : ነገር : ለመኖሩ : ሙሐመድ : አምኖአል ። በቃል : ብቻ : ደግሞ : የአንቀጾቹ : ሁሉ : ቅጅ - በጽሑፍ : ካልኖሩ : እንዲህ : መሆኑ : የሚቻል : ነው ። አንድን : አንቀጽ : ለልዩ : ልዩ : ሰዎች : በልዩ : ልዩ : አገላለጽ : የደገመላቸው : መሆኑ : የታወቀ : ነው ። ገጽ : ፪፻፶፰ : «ከንተ : በፊት : አንድም : ሐዋርያ : ወይም : ነቢይ : አልላክንም : በምኞቶቻቸው : (መድገሞቻቸው) : ስይጣን : እንዳንድ : ሐሰተኛ : ምኞትን : (መድገምን) : ያላሰራጨባቸውን ፤ ነገር : ግን : ሰይጣን : ያሰራጨውን : እግዚአብሔር : ከንቱ : ያደርገዋል ።» ይላል ። እዚህ : ላይ : የዓረቢኛው : ቃል : አጠራጣሪ : ነው ። የዚህም : ትርጓሜ : ምን : መሆኑን : ይገልጹ : ዘንድ : እስላሞችን : መጠየቅ : የተሻለ : ነው ። በዓውድማው : ላይ : የማይሳሳት : ለመሆኑ : የማይፋለም : መስሎ : ይነበባል ። ነገር : ግን : የእግዚአብሔር : የሆነውንና : የሰይጣን : የሆነውን : እንደምን : ለይተን : ማወቅ : እንችላለን : ብለን : እንጠይቅ : ይሆናል ። ሆኖም : እስላሞች : እንዲገልጹልን : ማድረግ : የተሻለ : ነው ። ገጽ : ፪፻፷፫ : «ከእያንዳንዱ : ሃይማኖት : የላቀ : ያደርገው : ዘንድ : አወረደው ።» ይላል ። አንድን : ነገር : ከራሱ : ይልቅ : ለማላቅ : አትችሉም ፤ ትችላላችሁ ? : ቅርጹን : አንድም : አዲስ : ነገ

ር፡ የማይገልጽ ፡ መሆኑን ፡ ያስታውቃል ፡ (ይ.መሰከራል) ። ገጽ ፡ ፬፻፸፬ ፡ «መምርያና ፡ እውነትን ፡ የያዘ ፡ ሃይማኖት ፡ ከሌለው ፡ ሃይማኖት ፡ ሁሉ ፡ ይልቅ ፡ አሸናፊ ፡ ያደርገው ፡ ዘንድ ፡» ይላል ። ይህ ፡ መግለጫ ፡ ወደ ፡ ዘመኑ ፡ መጨረሻ ፡ ግድም ፡ የተነገረ ፡ ነው ። እንደ ፡ ቀደሙት ፡ አንቀጾች ፡ ሁሉ ፡ ይህም ፡ ክርክር ፡ ይቀርባል ። ገጽ ፡ ፬፻፹፫ ፡ በገጹ ፡ ራስጌ ፡ ቍጥር ፡ ፩፻፲፪ ፡ ይህ ፡ ክርስቲያኖችን ፡ የሚመለከተው ፡ መግለጫ ፡ በግልጽ ፡ ሐሰት ፡ ነው ። ወንጌልም ፡ ከሚሰጠው ፡ ትምህርት ፡ ጋር ፡ በፍጹም ፡ የማይስማማ ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፬፻፺፩ ፡ ገጹን ፡ በሙሉ ፡ አንብብና ፡ በተለይም ፡ እነዚህን ፡ ቃላት ፡ አስተውል ። «ላንተ ፡ መጽሐፉን ፡ ከእውነት ፡ ጋር ፡ አወረድን ፤ የቀደሙትን ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ በማጽናት ፡ አምላክ ፡ ባወረደው ፡ በመከከላቸው ፡ ፍረድ ።» የቀደሙትን ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍትን ፡ የሚያጸና ፡ ነው ፡ ተብለው ፡ ከተገለጹት ፡ አንቀጾች ፡ ይህ ፡ አንዱ ፡ ነው ፡ መባሉ ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፡ ላገኙት ፡ (ለጨበጡት) ፡ ሁሉ ፡ እያንዳንዱ ፡ መጽሐፍ ፡ አንድ ፡ ፈተና ፡ ነው ፡ ይባላል ። ይህን ፡ አንቀጽ ፡ በቃሉ ፡ የደገመ ፡ ሰውዬ ፡ የቀደሙት ፡ መጻሕፍት ፡ ተለዋውጠዋል ፤ ተዘበራርቀዋል ፤ ብሎ ፡ ለማመን ፡ እንደምን ፡ ቻለ? አንደዚህ ፡ ያለ ፡ የማይገባ ፡ ነገር ፡ ተጨምሮባቸዋል ፡ የተባሉት ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ እንደምን ፡ ይጸናሉ ፤ እንደምንስ ፡ ፈተናና ፡ ማጣሪያ ፡ መሆን ፡ ይችላሉ? ገጽ ፡ ፬፻፺፬ ፡ «አናንት ፡ የብሉይ ፡ ኪዳንና ፡ የሐዲስ ፡ ኪዳን ፡ መጻሕፍት ፡ ሰዎች ፡ ሆይ ፡ የምትቆሙበት ፡ መሠረት ፡ የላችሁም ። አሪትንና ፡ ወንጌልን ፡ ካልጠበቃችሁ ፡ በቀር ፡ ከአምላካችሁም ፡ ዘንድ ፡ የወረደላችሁን ፡ ቍጥርንንም» ፡ ይላል ። ይህ ፡ አንድ ፡ አስገራሚ ፡ አንቀጽ ፡ ነው ። ብሉይ ፡ ኪዳንን ፡ አዲስ ፡ ኪዳንን ፡ አጠናቅቆ ፡ ያወቀና ፡ የተረዳ ፡ ሰው ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ መግለጫ ፡ በአእምሮው ፡ ውስጥ ፡ ይወጥናል ፡ ተብሎ ፡ በፍጹም ፡ የማይታሰብ ፡ ነው ። ገጹን ፡ በሙሉ ፡ አንብብና ፡ ለራስህ ፡ ፍረድ ፡ ፅብራይስጥም ፡ ሆነ ፡ ጽርዕ ፡ ያላወቀውና ፡ ምናልባትም ፡ መጻፍና ፡ ማንዘብ ፡ ያልቻለው ፡ ሙሉሙሉ ፡ ስለ መጻሕፍት ፡ ማወቅ ፡ ከከሐዲዎች ፡ በቃረመው ፡ መረጃና ፡ በተነገረው ፡ ሰዎችም ፡ መርጠው ፡ የነገሩትን ፡ ወይም ፡ ሊያደምጣቸው ፡ በወደደው ፡ ነገር ፡ ብቻ ፡ ተማምኖ ፡ መሆኑን ፡ አምናለሁ ። በኋለኛው ፡ ዘመን ፡ ከነበሩት ፡ በአይሁድ ፡ ጸሐፊዎች ፡ የተማመነ ፡ ለመሆኑና ፡ ስለ ፡ ክርስቲያኖች ፡ እምነቶች ፡ ሁሉ ፡ እውነት ፡ ያልሆኑ ፡ አደናጋሪ ፡ መረጃዎችን ፡ በመልቀም ፡ በተረት ፡ በአዋልድ ፡ መጻሕፍትና ፡ በልብ ፡ ወለድ ፡ ታሪክ ፡ የተማመነ ፡ ለመሆኑ ፡ የሮድዌል ፡ መግለጫዎች ፡ በጉልህ ፡ ያስረዳሉ ። ያልተማረ ፡ ሰው ፡ በመሆኑ ፡ በስሕተት ፡ የተመራ ፡ መሆኑን ፡ ከቶ ፡ ለይቶ ፡ ለማወቅ ፡ አይችልም ፡ ነበር ። እሱን ፡ ደስ ፡ ያስኘው ፡ ስላልተረጋገጠ ፡ ተአምራት ፡ በተነገረ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ብርቱ ፡ የሆነ ፡ መሳብና ፡ ማዘንበል ፡ ይታይበት ፡ ነበር ። ያም ፡ ለእሱ ፡ በቂው ፡ ነበር ። በአእምሮው ፡ ውስጥ ፡ መላልሶ ፡ ከሰላሰለ ፡ በኋላ ፡ አንድ ፡ ልዩ ፡ የሆነ ፡ አዲስ ፡ ራዕይ ፡ እንደ ፡ ተሰጠው ፡ አድርጎ ፡ ውጤቱን ፡ ይሰጥ ፡ ነበር ። ይህም ፡ አዲስ ፡ ራዕይ ፡ መሆኑን ፡ ያምን ፡ ነበር ። መዲና ፡ በነበረበት ፡ ጊዜ ፡ እሱን ፡ ከዚህ ፡ ሐሳብ ፡ ወደ ፡ ቀናው ፡ ጎዳና ፡ ለመመለስ ፡ መሞከር ፡ በጣም ፡ አደገኛ ፡ ነበረ ።

፩ኛ ፡ ክፍል ።

ስለ ፡ ክርስትና ፡ በቍጥር፡፡ የተመለከቱት ፡ አንቀጾች ፡ በገጽ ፡ ፳፱ ፡ በአንድነት ፡ ምዕራፍ ፡ ይህ ፡ ምዕራፍ ፡ ስለ ፡ ጌታችን ፡ አምላክነትና ፡ ወልደ ፡ አብነቱ ፡ በተለይ ፡ የክርስቲያኖችን ፡ ትምህርት ፡ የሚመለከት ፡ ነው ፡ ሲሉ ፡ እስላሞች ፡ ይገልጻሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ ሥራ ፡ በመጀሪያው ፡ ጊዜ ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ዓረቦች ፡ በተባዕትና ፡ በአንስት ፡ ጣዖታቸው ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ ነበራቸው ፡ እምነት ፡ የሚመለከት ፡ ለመሆኑና ፡ ላለመሆኑ ፡ ያጠራጥራል ፡ ስለነዚህ ፡ ጣዖታት ፡ የሮድዌልን ፡ ገጽ ፡ ፹፯ ፡ ተመልከት ። ገጽ ፡ ፩፻፲፯ ፡ ይህ ፡ ምዕራፍ ፡ በመላ ፡ መጠናት ፡ ይገባዋል ፡ እሱም ፡ ስለ ፡ ክርስቲያን ፡ ትምህርት ፡ የመጀመሪያው ፡ መግለጫ ፡ ነው ። እስላሞችም ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ በቃል ፡ የተደገመው ፡ ነው ፡ ሲሉ ፡ ይናገራሉ ። ቆሬሾች ፡ በኢትዮጵያ ፡ የነበሩትን ፡ እስላም ፡ ስደተኞች ፡ መልሰው ፡ እንዲሰድዳቸው

ው ፡ አንድ ፡ መልእክት ፡ በላኩ ፡ ጊዜ ፡ የተነገረ ፡ ነው ፡ ይላሉ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የመን ፡ በኢትዮ-
ጵያውያን ፡ ትዝ ፡ እንደነበረች ፡ ማስታወስ ፡ ነው ። የኢትዮጵያም ፡ ወታደሮች ፡ መካ ፡ ላይ ፡
ይኖሩ ፡ ነበር ። በኢትዮጵያ ፡ በአረብ ፡ አገር ፡ መካከልም ፡ የተቀራረበ ፡ ግንኙነት ፡ ነበረ ።
የክድጃ ፡ የአጎታ ፡ ልጅ ፡ ወራቃ ፡ የተባለው ፡ ከክርስቲያን ፡ መጻሕፍት ፡ አያሌዎችን ፡
ወደ ፡ አረቢኛ ፡ ተርጉሞ ፡ እሱም ፡ በክርስትና ፡ ያመነ ፡ በመሆኑ ፡ ሙሐመድ ፡ ስለ ፡ ክርስት
ና ፡ አንዳንድ ፡ ነገር ፡ አውቆ ፡ እንደነበረ ፡ የሚታመን ፡ ነው ። በክርስቲያን ፡ ሀገሮችም ፡ ተመ
ላልዕና ፡ ተገዘባቸው ፡ ነበር ። እዚህ ፡ ላይ ፡ ያለው ፡ እውነተኛው ፡ ጥያቄ ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡
ክርስቲያንነት ፡ ይሆን ፡? የሚል ፡ ነው ። ሆኖም ፡ በዚህ ፡ ምዕራፍ ፡ ለመፍረድ ፡ ትችላላችሁ ።

ከዚህ ፡ በታች ፡ ስለ ሚገኙት ፡ ስህተቶች ፡ ልብ ፡ ማድረግ ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፩፻፲፰ ፡ «ያን
ን ፡ ስም ፡ ከእሱ ፡ በፊት ፡ ለማንም ፡ አልሰጠንም» ፡ ይላል ፡ የሮድዌልን ፡ መግለጫ ፡ ተመልከት ።
ፍ ፡ ሌሊት ፡ ከሰው ፡ ጋር ፡ አትነጋገርም» ፡ የሐንስ ፡ ሆይ ፡ መጽሐፉን ፡ ተቀበል ። ምን ፡
መጽሐፍ ፡ ኖሮዋል ፡? ገጽ ፡ ፩፻፲፰ ፡ «በሞተበት ፡ ቀን ፡ ሰላም ፡ በእሱ ፡ ላይ ፡ ነበር» ። መ
ጥምቁ ፡ የሐንስ ፡ እንደምን ፡ እንደ ፡ ሞተ ፡ ስምቶ ፡ ኖሮዋልን ፡? በጣም ፡ የሚያጠራጥር ፡ ይ
መስላል ። «ከቤተ ፡ ሰብዓ ፡ ወደ ፡ ምሥራቅ ፡ በሄደች ፡ ጊዜ ፡ ለመጠጊያ ፡ ካንተ ፡ ወደ ፡
እግዚአብሔር ፡ እሽሻለሁ ፡ አለች» ፡ ይላል ። ይህ ፡ የተጣራ ፡ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፩፻፲፱ ፡
«ባንድ ፡ በዘንባባ ፡ ግንድ ፡ ሥር ፡ ምጥ ፡ ያዛት ፡ ከሕጻኑም ፡ ጋር ፡ ወደ ፡ ሕዝብ ፡ መጣ
ች ፡» ይላል ። ይህም ፡ ደግሞ ፡ የተጣራ ፡ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ ነው ። «የአሮን ፡ እንት» ፡ ሆይ ፡ እዚ
ህ ፡ ላይ ፡ የሮድዌል ፡ መግለጫ ፡ ትክክለኛ ፡ ለመሆኑ ፡ እጠራጠራለሁ ። እንደዚህ ፡ ያሉ
ትን ፡ ታሪኮች ፡ ለማሳሳት ፡ ሙሐመድ ፡ ችሎታ ፡ የነበረው ፡ ለመሆኑ ፡ ይታመን ፡ ዘንድ ፡
ምክንያቶች ፡ ይገኛሉ ። የሙሐመዳውያን ፡ አፈ ፡ ታሪኮች ፡ ድንግል ፡ ማርያምና ፡ የፈር
ያን ፡ ሚስት ፡ እነዚህ ፡ ሁለቱ ፡ ሴቶች ፡ ጨዎች ፡ ለመሆናቸው ፡ ዘወትር ፡ ያወሷቸዋ
ል ። ገጽ ፡ ፩፻፳፭ ፡ ተመልከት ። «በእውነት ፡ የእግዚአብሔር ፡ አገልጋይ ፡ ነኝ ፡ አለ» ፡ ይላል ።
ይህም ፡ ደግሞ ፡ የተጣራ ፡ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ ነው ። በእውነትም ፡ የጌታችንን ፡ ወልደ ፡ አብነት
ለመክድ ፡ የታሰበ ፡ ነው ። «በተወለድኩበት ፡ በምሞትበትና ፡ ለሕይወትም ፡ በምነግበት ፡
ቀን ፡ የእግዚአብሔር ፡ ሰላም ፡ በእኔ ፡ ላይ ፡ ነበረ» ፡ ይላል ። ይህ ፡ ሁሉ ፡ በሕፃኑ ፡ የሱስ ፡
የተነገረ ፡ መሆኑን ፡ ልብ ፡ አድርግ ። ስለ ፡ ጌታችን ፡ ሞትና ፡ ትንሣኤ ፡ የሚመለከተውን ፡
መግለጫ ፡ ከሌሎች ፡ እንቀጾች ፡ ጋር ፡ ማስተያየት ፡ ነው ። አያሌ ፡ እስላሞች ፡ ጌታችን ፡
ሞትን ፡ ሳይቀምስ ፡ አርጓል ፡ በጠቅላላውም ፡ በትንሣኤ ፡ ሙታን ፡ ቀን ፡ ይነሣል ፡ በለ
ው ፡ ያምናሉ ። እንደዚህስ ፡ ካልሆነ ፡ መዲና ፡ በሚገኘው ፡ በአይሻ ፡ ቤት ፡ ስለምን ፡ አ
ንድ ፡ ባዶ ፡ መቃብር ፡ ለእሱ ፡ ተብሎ ፡ ተጠበቀለት ፡? «እግዚአብሔር ፡ አንድ ፡ ልጅ ፡
ይወልድ ፡ ዘንድ ፡ አይስማማውም» ፡ ይላል ፡ መለኰት ፡ ሥጋን ፡ አለበሰም ፡ ማለት ፡ ግ
ልጽ ፡ የሆነ ፡ ክህደት ፡ ነው ። ምናልባትም ፡ በሙሐመድ ፡ በኩል ፡ ስለ ፡ ነበረው ፡ ክፍ ፡
ያለ ፡ አለማስተዋልና ፡ ትርጉሙንም ፡ ካለማወቅ ፡ የተነሣ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ጌታችንን ፡
ባንድ ፡ ፈጣሪ ፡ ቃል ፡ የተፈጠረ ፡ ፍጡር ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ይገጥማል ። ስለ ፡ ጌታችን ፡
መለኮታዊነትና ፡ ስለ ፡ እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ክህደትም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ንጉሥ ፡ ምን ፡ አስቦ ፡
ይሆን ፡ ብለን ፡ መጠየቅን ፡ አንተውም ፡? ይህ ፡ ነገር ፡ ሙሐመድ ፡ እንዲያገኝ ፡ ያሰበ
ውን ፡ አርዳታ ፡ ሊያስቀርበት ፡ አይችልም ፡ ኖሮዋልን ፡? በጣም ፡ ጎልቶ ፡ የሚታየው ፡
ይህ ፡ ሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ የሚገኝበት ፡ ምዕራፍ ፡ ከሌላው ፡ ሥነ ፡ ጽሑፍ ፡ ጋር ፡ በመለያየ
ቱ ፡ ጽሑፉ ፡ በእርግጥ ፡ ከጊዜ ፡ በዛትና ፡ ከመቆየት ፡ የተነሣ ፡ የተጨመረ ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፩፻
፳፫ ፡ ቀጥር ፡ ፯-፲፬ ፡ ላይ ፡ ተጽፈው ፡ የሚገኙትን ፡ ከሌሎቹ ፡ እንቀጾች ፡ ጋር ፡ ማስተያ
የት ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፩፻፴፰ ፡ «የማርያምም ፡ ልጅ ፡ የመለከት ፡ ኃይል ፡ ምሳሌ ፡ ሆኖ ፡ በተገ
ለጸ ፡ ጊዜ ፡ ይላል ፡ የሮድዌልን ፡ መግለጫ ፡ አንብብ ። ሙሐመድ ፡ በድንግልና ፡ ስለ ፡ መወ
ለዱ ፡ ያመነ ፡ መሆኑን ፡ አስተውል ። በዚህም ፡ አኳኋን ፡ ክርስቶስ ፡ የመለከት ፡ ኃይል ፡
ምሳሌ ፡ ምልክት ፡ ነው ። እንደዚሁም ፡ «አገልጋይ ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ መደጋገሙን ፡ አስተ
ውል ፡ «በእውነት ፡ እግዚአብሔር ፡ አምላኬና ፡ አምላካችሁ ፡ ነው» ፡ የሚለውንም ፡ ተር
ጉም ፡ ገጽ ፡ ፩፻፴፱ ፡ እንደዚሁ ፡ በገጽ ፡ ፩፻፵፯ ፡ ላይ ፡ «የማርያምን ፡ ልጅና ፡ እናቱን ፡

ለአንድ፡ ምልክት፡ ሾምናቸው፡ በአንድ፡ ከፍተኛ፡ ቦታ፡ ላይ፡ ዐጥታና፡ የሚያጠጡት፡ ምንጮች፡ ያለው፡ መኖርያ፡ አዘጋጅንላቸው። ይላል። ይህም፡ ስለ፡ ጌታችን፡ ገነት፡ መግባትና፡ ስለ፡ ድንግል፡ ማርያምም፡ ዕርገት፡ ሰምቶ፡ የነበረውን፡ ይመለከታል። እንደዚህስ፡ ከሆነ፡ የኋለኛው፡ ጉዳይ፡ በቀደሙት፡ ቅዱሳት፡ መጻሕፍት፡ ውስጥ፡ መኖሩን፡ አስቦ፡ ነበርን፡? ሐተታ፡ ሰጭዎች፡ ግን፡ ስለ፡ ቤተ፡ መቅደሱ፡ ከፍተኛ፡ አቀማመጥ፡ ወይም፡ ፓለስቲንና፡ ደማስቆን፡ የሚመለከት፡ ነው። ይላሉ። ዳሩ፡ ግን፡ ትርጉሙ፡ ምን፡ እንደሆነ፡ አለማውቃቸውን፡ ይገልጻል። ገጽ፡ ፩፻፶፯፡ «እሷ፡ ድንግልናዋን፡ የጠበቀች፡ ከመንፈሳችንም፡ አፍ፡ ያልጓዳት፡ አሷንና፡ ልጅዋን፡ ለፍጥረት፡ ሁሉ፡ ምልክት፡ አደረገናቸው»። ይላል። ይህ፡ በድንግልና፡ ለመወለዱ፡ ግልጽ፡ የሆነ፡ ማስረጃ፡ ነው። ሐተታ፡ ሰጭዎችም፡ ቅዱስ፡ ገብርኤል፡ በጌታችን፡ እናት፡ ላይ፡ መንፈስን፡ እፍ፡ አለባትና፡ ፀነሰች። ይላሉ። ገጽ፡ ፩፻፹፡ በ«ዋሻ፡» ምዕራፍ፡ በኤፌሶን፡ ስለ፡ ተኙት፡ ሰዎች፡ ይገልጻል። ይህም፡ በጥንቃቄ፡ መነበብ፡ የሚገባው፡ ምዕራፍ፡ ነው። ሙሐመድ፡ መረጃውን፡ እንደምን፡ እንደ፡ ቃረመና፡ የቃረማቸውም፡ መረጃዎች፡ ምን፡ ዓይነት፡ እንደነበሩ፡ የሚገልጽ፡ ነው። ይህ፡ እንደ፡ እውነተኛ፡ ታሪኩ፡ ሆኖ፡ ለሙሐመድ፡ የተገለጸ፡ ነው፡ መባሉን፡ ይበልጥ፡ ልብ፡ ማድረግ፡ ነው። ገጽ፡ ፫፻፸፡ «ሐዋርያውን፡ የሚከተሉ፡ መሐይሙን፡ ነቢይ፡ በአሪትና፡ በወንጌል፡ ተነግሮለት፡ የሚያገኙትን፡ ይላል፡ ስለ፡ መሐይሙን፡ ነቢይ፡ የሮድዌልን፡ መግለጫ፡ ተመልከት። አይሁድ፡ ስለሱ፡ «ዐሚ»፡ የተባለውን፡ ቃል፡ ተጠቅመውበት፡ ይሆናል። እሱም፡ ለእነሱ፡ «አንድ፡ አረማዊ»፡ ነበረና፤ ይህን፡ የተጠቀመበትም፡ የቀሩዓንን፡ ተአምር፡ ለማጋነንና፡ ከፍ፡ ለማድረግ፡ በሚሰቡ፡ ነው። በአሪትና፡ በወንጌል፡ ውስጥ፡ ትንቢት፡ ተነግሮልኛል፡ ብሎ፡ ያስታወቀውን፡ አይሁድና፡ ክርስቲያኖች፡ ግን፡ ምንም፡ ያልተነገረለት፡ መሆኑን፡ ሁለቱም፡ ወገኖች፡ በድፍረት፡ በመከፋቸው፡ ምክንያት፡ ሙሐመድ፡ ሌላ፡ ነገር፡ ከማድረግ፡ ይልቅ፡ በእነሱ፡ ላይ፡ ቁጣውን፡ አወረደባቸው። አስቀድሞ፡ ቅዱሳት፡ መጻሕፍታቸውን፡ ስላመሰገነ፡ ይህ፡ አደራረግ፡ መጥፎ፡ ነበር። በተለይም፡ አይሁድ፡ ስለ፡ እሱ፡ የሚመለከቱትን፡ አንቀጾች፡ ሠውረዋል፤ ወይም፡ በሌላ፡ መንገድ፡ ተርጉመዋል፡ በማለት፡ አሳጣቸው። ገጽ፡ ፫፻፹፮፡ ቀጥር፡ «ሷ፡ የአዲሱን፡ ቤተ፡ ሰብ፡ ስም፡ ከአብርሃም፡ ቤተ፡ ሰብ፡ ስም፡ ጋር፡ ተጣምሮ፡ መጠራቱን፡ ልብ፡ አድርግ፤ ይህም፡ ሙሐመድ፡ ሚርያምን፡ ከድንግል፡ ማርያም፡ ጋር፡ ያጣመራቸው፡ ለመሆኑ፡ ሲመሰክር፡ ጥያቄንም፡ ያስከትላል። ስለ፡ አብሜሌክ፡ ሚስት፡ ስለ፡ ሐና፡ አንዳች፡ ነገር፡ ሰምቶ፡ ነበርን? ስለ፡ አዋልድ፡ መጻሕፍት፡ የሚከተሉትን፡ የሮድዌልን፡ አጭር፡ መግለጫዎች፡ አንብቡ፡ «እጠጋለሁ»፡ የሮድዌልን፡ መግለጫ፡ ፬ኛውን፡ አንብብ፡ ይህ፡ ልብ፡ ወለድ፡ ታሪክ፡ በተሰጡት፡ የአፈ፡ ታሪክ፡ መጻሕፍት፡ ውስጥ፡ ካንድ፡ ጊዜ፡ በላይ፡ ስለሚገኝ፡ ሊታመንበት፡ ይቻላል። እስላሞችም፡ ጌታችን፡ ኃጢአት፡ ያልተገኘበት፡ መሆኑን፡ ለማመናቸው፡ ዋና፡ ማስረጃ፡ ነው። ዘክርያስ፡ ለሶስት፡ ቀኖች፡ ብቻ፡ ድዳ፡ ሆኖ፡ ነበር፡ የሚለውን፡ ስሕተት፡ የሆነ፡ መደጋገም፡ አስተውል። እነዚህም፡ ከአዋልድ፡ መጻሕፍት፡ የተዋጡ፡ ሐተታ፡ በቀጥታ፡ ለሙሐመድ፡ የተገለጹ፡ ናቸው፡ በማለት፡ ስለሚከራከርና፡ ስለ፡ ሸምቦቆችም፡ ታሪክ፡ የተባለውን፡ ልብ፡ ማድረግ፡ ነው። ገጽ፡ ፫፻፺፡ ቀጥር፡ «ሷ፡ ተመልከት። ገጽ፡ ፫፻፺፡ ቀጥር፡ «ከእሱ፡ የሆነ፡ ቃል»፡ ይህን፡ መከራከሪያ፡ ለማድረግ፡ አደገኛ፡ ነው። ሙሐመድ፡ ከክርስቲያን፡ ምንጭ፡ ጌታችን፡ «ቃል»፡ መባሉን፡ ሰምቶ፡ ይሆናል። እስላሞች፡ ግን፡ በንድነት፡ እንዲህ፡ የተባለው፡ በፈጣሪ፡ ቃል፡ ስለ፡ ተፈጠረ፡ ነው፡ በማለት፡ ይገልጻሉ። «ሁን»፡ «ሆነም»፡ ቀጥር፡ ፵፪፡ በአረቢኛ፡ «ኩን»፡ ፈያኩን»፡ ይላል። ቀጥር፡ ፵፩፡ በአንቀጻልባ፡ ሳለ፡ ይላል። የዚህን፡ አፈ፡ ታሪክ፡ መነሻ፡ አላውቅም፤ በኋለኛው፡ ዘመን፡ ሙሐመዳውያንን፡ አስቸግሯቸው፡ ነበር፡ ግልጽ፡ የሆነውን፡ የቀሩዓንን፡ ትምሕርት፡ የሚቃወመው፡ ሙሐመድ፡ በልጅነቱ፡ ዘመን፡ አድርጓል፡ ስለ፡ ተባሉት፡ ተአምራት፡ ብዙ፡ አፈ፡ ታሪኮችን፡ አስከትሎ፡ ነበር። ቀጥር፡ «፵፫፡ «ለእስራኤል፡ ልጆች፡ አንድ፡ ሐዋርያ»፡ ይላል። እዚህ፡

ላይ ፡ ስለ ፡ ጌታችን ፡ ሥራዎች ፡ ስፍራውን ፡ ለመወሰን ፡ ያሰበ ፡ ይመስለኛል ፤ አስገራሚ ፡
 ስለሆኑ ፡ እውነተኛና ፡ ሐሰተኛ ፡ ተአምራት ፡ ለጌታችን ፡ የተሰጡትን ፡ ዝብርቅርቅ ፡ ነገ
 ሮች ፡ ማስተዋል ፡ ያሻል ። መሥራት ፡ የሚባለው ፡ ቃል ፡ መፍጠር ፡ በሚለው ፡ ቃል ፡
 ምትክ ፡ ሆኖ ፡ በቀኑርዓን ፡ ውስጥ ፡ በሙሉ ፡ ይገኛል ። ገጽ ፡ ፫፻፺፩ ፡ « በቤታችሁ ፡ ውስጥ ፡ የም
 ታከማቹት » ፡ ይላል ፡ ይህ ፡ ምንን ፡ እንደሚመለከት ፡ አረጋጋጩ ፡ አላውቅም ። አንዳንድ ፡
 በሥውር ፡ ስለምታደርገው ፡ ተግባር ፡ በዕውቀቱ ፡ ጥራት ፡ ስለተሠወሩ ፡ ጉዳዮች ፡ ይነ
 ግርገል ፡ ይላሉ ። ሌሎችም ፡ ስለ ፡ ብልጽግና ፡ ያስተማረውን ፡ ትምህርት ፡ የሚ
 መለከት ፡ ይመስላቸዋል ፡ « ለረሳችሁ ፡ አታከማቹ » ፡ ወይም ፡ ስለ ፡ ሞኙ ፡ ባለ
 ጸጋ ፡ ሰውዬ ፡ ምሳሌ ፡ የተነገረው ፡ ይመስላቸዋል ። « እግዚአብሔር ፡ አምላኬና ፡
 አምላካችሁ ፡ ነው ። » ክርስቶስን ፡ ከአንድ ፡ ፍጥረት ፡ ልዩ ፡ አድርጎ ፡ ላለማሰብ ፡
 ይህ ፡ አንድ ፡ ማስጠንቀቂያ ፡ ነው ። ስለ ፡ ሐዋርያትም ፡ ከዚህና ፡ በገጽ ፡ ፬፻፺፱ ፡ ላይ ፡
 ተወስተዋል ፤ ስለተጠቀመበትም ፡ ቃል ፡ የሮድዌልን ፡ መግለጫ ፡ መመልከት ፡ ነው ።
 « ኤል ፡ ሐዋርያውን » ይላል ፤ ቃሉም ፡ ዓረቢኛ ፡ ሳይሆን ፡ የኢትዮጵያ ፡ ቋንቋ ፡ ነው ።
 በዚያ ፡ ዘመን ፡ የዓረብ ፡ አገር ፡ ተብሎ ፡ ይታወቅ ፡ ከነበረው ፡ ክፍለ ፡ አገር ፡ ከውጭ ፡
 አገሮች ፡ ከዕብራይስጥ ፡ ከፋርስና ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ቋንቋዎች ፡ የተወረሱ ፡ ብዙ ፡ ቃላት ፡
 በቀኑርዓን ፡ ውስጥ ፡ ለመገኘታቸው ፡ ከሚገልጸው ፡ ከብዙ ፡ የባዕድ ፡ ቃላት ፡ ይህ ፡
 አንዱ ፡ ነው ። « እስላሞች » ፡ ማለትም ፡ ለእግዚአብሔር ፡ የተገዙ ፡ ማለት ፡ ነው ። ገጽ ፡
 ፫፻፺፩ ፡ « እንደትሞት ፡ አደርግሐለሁ » ይላል ፡ ቀኑርዓን ፡ ስለ ፡ ስቅለቱ ፡ እንደሚክድ ፡
 የተረጋገጠ ፡ ነው ። ጌታችንም ፡ በዚያን ፡ ጊዜ ፡ መሞቱንና ፡ አለመሞቱን ፡ የሚገልጽና
 የማይገልጽ ፡ ለመሆኑም ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ ጥያቄ ፡ ነው ። በገጽ ፡ ፬፻፺፯ ፡ ላይ ፡ የሮድዌል
 መግለጫ ፡ እርግጠኛውን ፡ ነገር ፡ ይዘ ፡ ይገኛል ። ዛንዚባር ፡ በተባለው ፡ አገር ፡ የሚገኙ
 ት ፡ እስላሞች ፡ ጌታችን ፡ ሐሳዊ ፡ መሲህን ፡ ለመግደል ፡ ሲመለስ ፡ ገና ፡ ወደ ፡ ፊት ፡
 ይሞታል ፡ ብለው ፡ ያስባሉ ። መዲና ፡ ላይ ፡ ለጌታችን ፡ ተብሎ ፡ የሚጠበቅ ፡ አንድ ፡
 ባዶ ፡ መቃብር ፡ ተዘጋጅቶ ፡ መኖሩን ፡ አንድ ፡ ሠልጣን ፡ ለዛንዚባር ፡ ቆንሲል ፡ ነግሮ
 ታል ። እዚህ ፡ ላይ ፡ በስቅለቱ ፡ ጊዜ ፡ የሞተ ፡ ሲያስመስል ፡ በገጽ ፡ ፬፻፺፯ ፡ ላይ ፡ ግን ፡
 እንደ ፡ ኤልያስ ፡ ያረገ ፡ ያስመስለዋል ። እዚህ ፡ ላይ ፡ ልብ ፡ ማድረግ ፡ የሚገባው ፡ በወ
 ንጌላት ፡ እንደ ፡ ተገለጸው ፡ ሁሉ ፡ ስለ ፡ ጌታችን ፡ ከሞት ፡ መነሣት ፡ ጉዳይ ፡ በፍጹም ፡
 አንድም ፡ እምነት ፡ የሌለበት ፡ ስለ ፡ መሆኑ ፡ ነው ። ባላመኑትም ፡ ዘንድ ፡ ክርስቶስ ፡
 ነበይ ፡ ብቻ ፡ ነበር ፤ አይሁድም ፡ በክርስቲያኖች ፡ ላይ ፡ ባደረጉት ፡ ሁሉ ፡ ለመጠቀማ
 ቸው ፡ ታሪክ ፡ ማስረጃ ፡ አይሰጥም ። « በእውነት ፡ የሱስ ፡ እንደ ፡ አዳም ፡ ነው ፡ ሁለ
 ቱም ፡ የተፈጠሩ ፡ ናቸው ፡ ሁለቱም ፡ ያለ ፡ አባት ፡ የተገኙ ፡ ናቸው » ይላል ። ገጽ ፡ ፫፻፺፪
 « ኑ ፡ እንሰብሱብ » የሮድዌልን ፡ መግለጫ ፡ አንብብና ፡ ይህና ፡ የሚቀድመውም ፡ አን
 ቀጽ ፡ የመን ፡ ከሚገኘው ፡ ከናግራን ፡ ወደ ፡ ሙሐመድ ፡ ተልከው ፡ የነበሩት ፡ የክርስ
 ቲያን ፡ መላክተኞች ፡ ካደረጉት ፡ ንግግር ፡ የተነሣ ፡ መሆኑን ፡ መመልከት ፡ ነው ። በዚ
 ያን ፡ ጊዜ ፡ በናግራን ፡ ምን ፡ ዓይነት ፡ ክርስትና ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ አግርቶ ፡ በትክክል ፡
 ለማወቅና ፡ ለመረዳት ፡ አስቸጋሪ ፡ ነገር ፡ ነው ። እሱም ፡ ከኢትዮጵያ ፡ የመነጨ ፡ ነበር ።
 እርስ ፡ በእርስ ፡ በመረጋገም ፡ እውነትን ፡ ለይቶ ፡ ለማወቅ ፡ የነበረው ፡ ጥረትም ፡ በሙ
 ሐመድ ፡ እምነት ፡ ላይ ፡ ጮራን ፡ የሚፈነጥቅ ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፫፻፺፪ ፡ ቀኑር ፡ ፻፯ ፡
 « ስለ ፡ ጌቶች » ይህ ፡ ክስ ፡ የተነሳው ፡ « ረቢ » የሚባለውን ፡ ቃል ፡ ትርጓሜውን ፡ ከለማስ
 ተዋል ፡ የተነሣ ፡ ነው ። በቀኑርዓን ፡ ረቢ ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ እግዚአብሔርን ፡ ብቻ ፡ የሚ
 መለከት ፡ ነው ። አይሁድና ፡ ክርስቲያኖች ፡ ስለ ፡ ጌቶቻቸው ፡ ስለ ፡ አብዮቻቸውና ፡ ቀ
 ሳውስቶቻቸው ፡ « ረቢ » የሚለውን ፡ ቃል ፡ የተጠቀሙበት ፡ ነው ። ማለትን ፡ ሙሐመድ ፡
 ስለ ፡ ተረዳው ፡ ከእንደዚህ ፡ ያለው ፡ ስህተት ፡ ተወራራሽ ፡ የሌለውን ፡ ሐሰት ፡ አመነ
 ጨ ። ስለ ፡ አብርሃም ፡ አይሁድና ፡ ክርስቲያኖች ፡ አብርሃም ፡ የኛ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ተክ
 ራክረው ፡ ሳይሰማው ፡ ስለቀሩ ፡ ክርክሩን ፡ ለሙሐመድ ፡ ቢያቀርቡለት ፡ ሙሐመድ ፡
 አብርሃም ፡ የማንኛችሁም ፡ አይደለም ፡ ሲል ፡ መለሰላቸው ፡ ተብሎ ፡ በእስላም ፡ ተችዎ

ች ፡ ዘንድ ፡ ይተረካል ። አሪት ፡ ከመሰጠቱ ፡ ከንድ ፡ ሺህ ፡ ዓመታት ፡ በፊትና ፡ ከወንጌልም ፡ ከሁለት ፡ ሺህ ፡ ዓመታት ፡ በፊት ፡ አብርሃም ፡ በምድር ፡ ላይ ፡ ኖረ ፤ ይህም ፡ ነገሩን ፡ አረጋጋው ። ከሙሐመድ ፡ ዘመን ፡ ከሁለት ፡ ሺህ ፡ ጌመቶ ፡ ዓመታት ፡ በፊት ፡ አብርሃም ፡ ለመኖሩም ፡ አይገነዘቡትም ። ገጽ ፡ ፬፻፳ ፡ « በጦርነት ፡ ድርጅት » ፡ ምዕራፍ ፡ ቊ፡፳፫ ፡ ስለ ፡ ሙሐመድ ፡ መምጣት አስቀድሞ ፡ ጌታችን ፡ ትንቢት ፡ ተናግሮለታል ፡ የሚባለው ፡ አንቀጽ ፡ ይህ ፡ ነው ። ወንጌል ፡ « መልካም ፡ የምሥራች » ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ የተሰየመበት ፡ ምክንያቱ ፡ ይህን ፡ ተስፋ ፡ በመያዙ ፡ ነው ፡ ሲል ፡ አንድ ፡ ሀንዳዊ ፡ እስላም ፡ የሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ አንብቤአለሁ ። ቊ፡፳፭ ፡ ስለ ፡ ወንጌል ፡ የሚያረጋግጥ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ሲነገር ፡ በክርስቲያን ፡ እምነት ፡ እንዳለው ፡ ስለ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ጉዳይ ፡ አንድም ፡ የተነገረ ፡ ቃል ፡ አለመኖሩን ፡ በተለይ ፡ ልብ ፡ ማድረግ ፡ አስፈላጊ ፡ ነው ። አላወቀውም ፡ ወይም ፡ ችላ ፡ አለው ፡ ወይም ፡ አላስተዋለውም ፡ ነበር ። በቊ፡፳፭ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ማለት ፡ ገብርኤል ፡ መልአክ ፡ ነው ። ክርስቶስም ፡ አንድ ፡ አጽናኝ ፡ ይላካል ፡ ብሎ ፡ የሰጠው ፡ ተስፋ ፡ ለሙሐመድ ፡ ተሰጥቶአል ። ስለዚህም ፡ ጉዳይ ፡ አደናጋሪነት ፡ ማስፋፋት ፡ አያስፈልገንም ። ነገር ፡ ግን ፡ ከእስላሞች ፡ ጋር ፡ ክርክር ፡ ስትጀምርና ፡ ስትነጋገር ፡ ወይም ያውኑ ፡ ወይም ፡ ዘግይቶ ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ከአነሱ ፡ የምትሰማ ፡ ለመሆን ፡ እርግጠኛ ሁን ። ስለ ፡ ጳንጠቆስጢም ፡ ሙሐመድ ፡ ምንም ፡ መረጃ ፡ ያላገኘና ፡ ያልሰማ ፡ ይመስላል ። ገጽ ፡ ፬፻፶ ፡ ቊ፡፳፭ ፡ ለሙሐመድ ፡ ስለ ፡ ሐዋርያት ፡ በብዛት ፡ መጠራት ፡ የተሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ አስተውል ። ገጽ ፡ ፬፻፶ ፡ ቊ፡፳፭ ፡ ለሙሐመድ ፡ በስተቀለው ፡ መጠን ፡ ስለ ፡ ክርስትና ፡ የተነገረ ፡ አንድ ፡ ሌላ ፡ ቀላል ፡ መግለጫ እናገኛለን ። እሱም ፡ ለደግነትና ፡ ለርኅራኄ ፡ የሆነ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ የተረዳው ፡ መሆኑን ፡ ስለሚገልጽ ፡ አስገራሚ ፡ ነገር ፡ ነው ። እንዲህም ፡ ያለበት ፡ ምክንያቱ ፡ ለሕመማንና ፡ ለድሆች ፡ እሱም ፡ ራሱ ፡ በሶርያ ፡ አገር ፡ ለንግድ ፡ ሲመላለስ ፡ በነበረበት ፡ ጊዜያት ፡ ሁሉ ፡ የተደረገላትን ፡ የርኅራኄና ፡ የደግነት ፡ ሥራ ፡ ከማስተዋሉ ፡ የተነሣ ፡ የተነገረ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ። ደጋግሞ ፡ የተዳረ ፡ ሰውና ፡ ለሰውም ፡ ሁሉ ፡ መልካም ፡ አርአያ ፡ ነኝ ፡ ሲል ፡ ራሱን ፡ የገመተ ፡ ሰው ፡ ባሕታዊነትን ፡ በግልጽ ፡ ያልወደደ ፡ ነበር ። በገዛውም ፡ ሁሉ ፡ ከመነኮሳት ፡ እጅ ፡ የርኅራኄ ፡ አድራጎትን ፡ የተቀበለና ፡ ባንድ ፡ ስፍራም ፡ ስለ ፡ እነሱ ፡ ደግነት ፡ በግልጽ ፡ የተናገረም ፡ ሆኖ ፡ ቢገኝ ፡ እንኳ ፡ አልወደደም ፡ ነበር ። በ « በረት » ፡ ምዕራፍ ፡ በሁለቱ ፡ መጨረሻ ፡ ቊ፡፳፭ ፡ ገጽ ፡ ፬፻፶ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ ክርስቲያን ፡ ሥርዓተ ፡ ጥምቀት ፡ የተነገረ ፡ ቀላል ፡ መግለጫ ፡ እናገኛለን ። « ብርሃንንና ፡ ይቅርታን ፡ ለማግኘት ፡ ብትፈልጉ ፡ እግዚአብሔርን ፡ መፍራት ፡ ይገባችኋል ። በሐዋርያውም ፡ ማመን ፡ ይገባችኋል » ፡ የሚለውን ፡ አስቀድመህ ፡ አስተውል ። ብርሃንንና ፡ ይቅርታን ፡ ስለማግኘት ፡ ተጣምሮ ፡ የተሰጠው ፡ ሀሳብ ፡ አሳሳች ፡ ነው ። ከዚህም ፡ ቀጥሎ ፡ በፍጥነት ፡ ስለ ፡ መጽሐፉ ፡ ሰዎች ፡ ለመጥቀስ ፡ ይገሰግሳል ። በእግዚአብሔር ፡ ደግነት ፡ ላይ ፡ ስላለው ፡ መብት ፡ ይናገራል ። የጸጋ ፡ ስጦታዎችም ፡ በእግዚአብሔር ፡ እጅ ፡ መሆናቸውን ፡ ይገልጻል ። ይኸውም ፡ ስለ ፡ ክርስቲያን ፡ አገልግሎትና ፡ በጥምቀት ፡ ስለሚገኘው ፡ ጸጋ ፡ የሰማ ፡ ይመስላል ። ብርሃንንና ፡ ይቅርታን ፡ ለማግኘት ፡ ባስፈለገው ፡ ኖሮ ፡ የናግራን ፡ አቡን ፡ በሥራ ፡ ለመሆኑ ፡ ሀሳብ ፡ አያቀርብለትም ፡ ኖሮአልን ? ገጽ ፡ ፬፻፳፯ ፡ ስለ ፡ ሐዋርያት ፡ የተመለከተውን ፡ አንቀጽ ፡ በጥንቃቄ ፡ ማስተዋል ፡ ይገባል ። ምክንያቱም ፡ ዋና ፡ ጉዳያችን ፡ በመሆኑ ፡ ነው ። በክርስቶስ ፡ እናምናለን ፡ በሙሐመድ ፡ ግን ፡ አናምንም ። በሐዋርያት ፡ መካከል ፡ ምንም ፡ ልዩነት ፡ የማያደርጉትን ፡ ያመሰግናቸዋል ፡ ራሱንም ፡ ጨምሮ ፡ ነው ። ምንጊዜም ፡ ቢሆን ፡ ልዩነትን ፡ እናደርጋለን ። እስላሞችም ፡ ደግሞ ፡ እንደዚህ ፡ ያደርጋሉ ። ሙሐመድንም ፡ ከሁሉ ፡ በላይ ፡ ማላቃቸው ፡ አይጠረጠርም ። ከጌታችንም ፡ እንኳ ፡ ያልቁታል ። ይህን ፡ አንቀጽ ፡ የጠቀሱላችሁ ፡ እንደሆነ ፡ ስለ ፡ ሚራጂ ፡ እሱም ፡ ስለ ፡ ሙሐመድ ፡ ተአምራታዊ ፡ ወደ ፡ ሰማይ ፡ ዕርገት ፡ ጠይቋቸው ፡ በዚያስ ፡ ራዕይ ፡ ስለምን ፡ ጥቂቶች ፡ ነበሩት ፡ ከሌሎቹ ፡ በልጠውከኩትኛ ፡ ሥፍራ ፡ ለመቀመጥ ፡ ቻሉ ?

እንደምንስ፡ የመላእክት፡ አለቃ፡ ቅዱስ፡ ገብርኤል፡ ሊደርስበት፡ ወደማይችለው፡ በታ፡ እንዲደርስ፡ ለሙሐመድ፡ ተፈቀደለት፡ ብላችሁ፡ ጠይቋቸው፤ እነሱም፡ እግዚአብሔር፡ ካልሆነ፡ በቀር፡ እኛ፡ ልዩነትን፡ ማድረግ፡ አይቻለንም፡ ብለው፡ ቢመልሱላችሁ፡ እግዚአብሔር፡ በቀሩዓን፡ ውስጥ፡ በነቢያት፡ መካከል፡ ምንም፡ ልዩነት፡ አያደርግም፡ ስለተባለው፡ መልሳችሁ፡ ጠይቋቸው። ገጽ፡ ፬፻፳፯፡ ቊ፡ ምር፡ ፩፻፶፭፡ በድንግል፡ ማርያም፡ ላይ፡ አሳዛኝ፡ የሆነ፡ ነገር፡ ስለ፡ መናገራቸው፤ ይህም፡ የሚተረጎመው፡ አግብታ፡ ወለደች፡ በመባል፡ ነው፤ ይህ፡ ክስ፡ የደረሰባትም፡ ጌታችንን፡ በድንግልና፡ በወለደችበት፡ ጊዜ፡ መሆኑን፡ ቀሩዓን፡ ይናገራል። ሙሐመድም፡ ከአይሁድ፡ ጋር፡ አያሌ፡ ግንኙነት፡ ስለ፡ ነበረው፡ በኋለኛው፡ ዘመን፡ በድንግል፡ ማርያም፡ ላይ፡ ፈጥረው፡ ያወሩባትን፡ ሐሰተኛ፡ ወሬ፡ ሰምቶ፡ ይሆናል። አንቀጽ፡ ግን፡ መሐመድ፡ በድንግልና፡ መውለዱን፡ ስለ፡ ማመኑ፡ ይገልጻል፡ ገጽ፡ ፬፻፳፯፡ ቊ፡ ምር፡ ፩፻፶፭፡ - ሙሲሕን፡ ገድለነዋል፡ በማለታቸውና፡ በመዋሸታቸው፡ እንደገና፡ አይሁድን፡ ነቅፎአቸዋል። ስለ፡ ጌታችንም፡ ስቅለት፡ እዚህ፡ ላይ፡ ግልጽ፡ የሆነ ክህደትን፡ እናገኛለን፤ ይህ፡ ክህደትም፡ በራዕይ፡ እንደ፡ ተገለጸለት፡ ሆኖ፡ ይከራክርበታል፤ የደድቧልን፡ መግለጫ፡ ተመልከት። የእስላም፡ ተራኪዎችና፡ ሐተታ፡ ሰጭዎችም፡ በጌታችን፡ ምትክ፡ ስለተሰቀለው፡ ሰውዬ፡ ልዩ፡ ልዩ፡ ሐሳብ፡ ሰጥተዋል፡ ይህ፡ አንቀጽ፡ ግን፡ ጌታችን፡ እንዳረገ፡ እንጂ፡ ስለ፡ መሰቀሉ፡ አይገልጽም፡ 'በዕውነት፡ አላረዱትም፡ እግዚአብሔር፡ ወደ፡ ራሱ፡ ወሰደው፡ (ነጠቀው)፡ እንጂ'። ይላል። የሚቀጥለውም፡ ቃል፡ 'ከመሞቱ፡ በፊት፡ ያምኑበታል'፡ ይላል፡ የዚህም፡ ትርጓሜ፡ 'አዲሱስ፡ ዳግመኛ፡ መጥቶ፡ ከመሞቱ፡ በፊት፡ የመጽሐፉ፡ ሰዎች፡ ሁሉም፡ በነቢያነቱ፡ ያምኑበታል፡ የሚለውን፡ ማስታወስ፡ ይገባል። እንዲህም፡ ከሆነ፡ ዘንድ፡ እውነተኛ፡ አይደለም። ብዙ፡ አይሁድ፡ በአዲሱስ፡ ከማመናቸው፡ በፊት፡ ሞተዋልና። ገጽ፡ ፬፻፳፰፡ ቊ፡ ምር፡ ፩፻፶፱፡ ከናግራን፡ አቡን፡ ስለ፡ እውነተኛው፡ የክርስቲያን፡ እምነት፡ ጉዳይ፡ ሙሐመድ፡ በእውነት፡ አንድ፡ ነገር፡ የሰማ፡ ይመስላል፤ የሰማውንም፡ በአእምሮው፡ ውስጥ፡ ከሰላሰለው፡ በኋላ፡ ውጤቱ፡ ይህ፡ አንቀጽ፡ ሆነ። አንድ፡ ጊዜ፡ በልጅነቱ፡ ዘመን፡ መካከል፡ ገበያ፡ ላይ፡ አንድ፡ ክርስቲያን፡ አቡን፡ ሲሰብክ፡ ሰምቶ፡ ነበር። አቡኑ፡ ለአረማውያን፡ ሕዝብ፡ ሲሰብክ፡ የነበረው፡ ቅዱስ፡ ጳውሎስ፡ በፊልክስ፡ ፊት፡ እንደሰበከው፡ ያለ፡ ነበር። ዳሩ፡ ግን፡ ነቢይ፡ ነኝ፡ መጽሐፍም፡ አለኝ፡ ብሎ፡ የተከራከረውን፡ ሰውዬ፡ ለመስበክና፡ አስረድቶ፡ ለመመለስም፡ ለአንድ፡ ክርስቲያን፡ አቡን፡ አንድ፡ ሌላ፡ ነገር፡ ነበረ። 'ድንበርን፡ ተራምዶ፡ የሱስን፡ የእግዚአብሔር፡ ልጅ፡ ነው፡ ብሎ፡ መጥፈት፡ ድንበር፡ ማለፍ፡ ነው።' አለ። ቃላቱም፡ እሱ፡ አንድ፡ ሐዋርያ፡ ብቻ፡ ነው፡ ይላሉ። 'የእሱ፡ ቃልና፡ ከራሱም፡ የወጣ፡ መንፈስ'። ተብሎ፡ ክርስቶስን፡ የሚመለከተው፡ ሁሉ፡ በግልጽ፡ ሲያስረዳ፡ ጌታችንን፡ ከአንድ፡ ሐዋርያ፡ ይበልጣል፡ አይሉም፡ አንቀጽም፡ በሙሉ፡ ይህንን፡ የሚቃወምና፡ ክርስቲያኖችም፡ እንደሚሉት፡ አይደለም። እዚህ፡ ላይ፡ ሙሐመድ፡ ሁለት፡ አምላካት፡ እግዚአብሔርና፡ አዲሱስ፡ አሉ፡ ማለት፡ አይገባችሁም፡ ይላል። ሙሐመድም፡ ሶስት፡ አምላካት፡ እግዚአብሔር፡ አዲሱስና፡ ማርያም፡ አሉ፡ ማለት፡ አይገባችሁም፡ ይላል። ሙሐመድ፡ እንዳስተዋለውና፡ እንዳሰበው፡ ሁሉ፡ ስለ፡ ጌታችን፡ ሥጋን፡ መልበስ፡ መከዳ፡ ነው። አንዳንድ፡ ዘመናዊ፡ እስላሞች፡ ሙሐመድ፡ ስለ፡ ሥላሴ፡ እንዲህ፡ ማሰቡን፡ ይክዳሉ፡ ስለ፡ ሥላሴም፡ በእውሳበት፡ ጊዜያት፡ ሁሉ፡ ድንግል፡ ማርያምንም፡ ጨምሮ፡ ያወሳ፡ መሆኑ፡ ዕውቅ፡ ነው። የናግራኑ፡ አቡን፡ ማርያምን፡ 'የእግዚአብሔር፡ እናት'፡ ናት፡ ሲል፡ ገልጸ፡ ነበርን? የወልድ፡ እናት፡ ግን፡ አዎን፤ በገጽ፡ ፩፻፶፱፡ ወደ፡ ዕብራውያን፡ የተጻፈውን፡ መልእክት፡ በግልጽ፡ የካደ፡ መሆኑን፡ ማስተዋል፡ ነው። ዕብራ፡ ፩፡ ፩፡ ስለ፡ ጌታችንና፡ ስለ፡ መላእክት፡ የተባለውን፡ ፈጽሞ፡ ክዷል። ገጽ፡ ፬፻፶፱፡ ቊ፡ ምር፡ ፩፻፶፱፡ ከገጽ፡ ፫፻፵፬፡ ጋር፡ አስተያየውና፡ ስለዚህ፡ ዝርዝር፡ ተመልከት።

ሙሐመድን፣ ያጋጠሙት፣ ብዙ ፣ ልዩ ፣ ልዩ ፣ ሃይማኖቶች ፣ ነበሩ ። እዚህ ፣ ላይ ፣ ብቻ ፣ እሱም ፣ በኋለኛው ፣ ዘመኑ ፣ በብዙ ፣ አማልክት ፣ ከሚያምኑት ፣ ወገኖች ፣ ጋር ፣ ተጣምሮ ፣ ይገኛል ።

እነሱም ፣ ጣዖታታቸውን ፣ ከእግዚአብሔር ፣ ጋር ፣ ያጣምራሉ ። ይህ ፣ ልብ ፣ ሊደረግ ፣ የሚገባው ፣ ነው ። ገጽ ፣ ፬፻፷፮ ፣ ስለ ፣ ድንግል ፣ ማርያም ፣ የተሰጠው ፣ ቀላል ፣ መግለጫና ፣ የተባለበትም ፣ ጊዜ ፣ መታወቅ ፣ ይገባዋል ። አይኸና ፣ ሐፍሳ ፣ የተባሉት ፣ የሙሐመድ ፣ ሚስቶች ፣ ሙሐመድ ፣ ማርያም ፣ ተዋህዶቹን ፣ በማግባቱ ፣ ተቃውመውት ፣ ነበር ። መቃወማቸውንም ፣ ገልጸውለታል ። ሙሐመድ ፣ ከማርያም ተለይቶ ፣ እኖራለሁ ፣ ሲል ፣ ምሎላቸው ፣ መላላውን ፣ ስላረረሰ ፣ ለዚህም ከእግዚአብሔር ፣ ልዩ ፣ ፈቃድ ፣ ያገኘ ፣ መሆኑን ፣ ነገራቸው ። ሌሎቹን ፣ ሚስቶቹንም ፣ ፈቃቸው ፣ ሲፈቃቸውም ፣ እግዚአብሔር ፣ ከእነሱ ፣ የሚበልጡ ፣ ሚስቶች ፣ የሚሰጠው ፣ መሆኑን ፣ ጨምሮ ፣ አስጠንቀቃቸው ። ለማስጠንቀቂያም ያህል ፣ ስለ ፣ የኖላና ፣ የሎጥ ፣ ሚስቶች ፣ ታሪክ ፣ አስረዳቸው ፣ ስለ ፣ ሌቶች ፣ ም ፣ ቅድስና ፣ ለምሳሌ ፣ ስለ ፣ ፈርዖን ፣ ዘፀዓት ፣ ሚስትና ፣ ስለ ፣ ድንግል ፣ ማርያም ፣ አንሥቶ ፣ ነገራቸው ። የፈርዖን ፣ ሚስት ፣ ስሜ ፣ ኤሹያ ፣ ትባል ፣ ነበር ፤ ሁለቱን ባንድነት ፣ ማውሳቱ ፣ ድንግል ፣ ማርያም ፣ የአሮን ፣ አጎት ፣ ተብላ ፣ ከተጠራች በት ፣ ጋር ፣ ማነጻጸሩ ፣ ነበር ። ገጽ ፣ ፬፻፸፫ ፣ ቊጥር ፣ ፱ ፣ ከዚህ ፣ ላይ ፣ አያሌ ፣ አማልክ አምላካዎች ፣ ከአይሁድና ፣ ከክርስቲያኖች ፣ ጋር ፣ በግልጽ ፣ የተጣመሩ ፣ መሆናቸው ፣ የታወቀ ፣ ነው ። «ስለ ፣ እርስ ፣ በእርስ ፣ መረጋገም» ፣ የቀረበው ፣ ዓረፍተ ፣ ነገር ፣ «እግዚአብሔር ፣ ከእነሱ ፣ ጋር ፣ ይዋጋ» ፣ የሚለው ፣ በአእምሮው ፣ ውስጥ ፣ ምን ፣ እንደነበረ ፣ ይገልጻል ፤ ከእስላሞችም ፣ ጋር ፣ በምንነጋገርበት ፣ ጊዜ ፣ እምነቱን ፣ የተቀበሉት ፣ መርማሪዎች ፣ በመጀመሪያው ፣ ጊዜ ፣ ስለ ፣ ክርስቲያኖች ፣ ደግነት ፣ የተመለከቱት ፣ መግለጫዎች ፣ ሁሉ ፣ በአንቀጸ ፣ ሰይፍ ፣ «አያቱስ ፣ ሰይፍ» ፣ የተሻሩ ፣ መሆናቸውን ፣ ስለሚገልጹ ፣ ሁል ፣ ጊዜ ፣ ማስታወስ ፣ የሚገባ ፣ ነው ። የእሱ ፣ ሃይማኖት ፣ ከሌሎቹ ፣ ሃይማኖቶች ፣ ይልቅ ፣ ድልን ፣ ማግኘት ፣ የተገባው ፣ ነው ፣ ይባላል ። በሮድዌል ፣ መግለጫም ፣ ስለ ፣ ፅዝራ ፣ የተወሰነውን ፣ አንብብና ፣ አንድ ፣ ሌላም ፣ ማጭበርበር ፣ መኖሩን ፣ አስተውል ። ገጽ ፣ «፬፻፹፫ ፣ በእግዚአብሔር ፣ መንገድ ፣ ላይ ፣ ይዋጋሉ ፤ ያርዳሉ ፣ ይታረዳሉም ፣ ስለዚህ ፣ በአረት ፣ በወንጌልና ፣ በቊርዓንም ፣ አንድ ፣ ተስፋ ፣ ተሰጥቷል» ፣ ይላል ። ይህም ፣ «መንግሥተ ፣ ሰማያት ፣ በሰይፍ ፣ ጥላ ፣ ሥር ፣ ትገኛለች» ፣ ከሚለው ፣ ከእስላም ፣ እምነት ጋር ፣ የተስማማ ፣ ነው ። አሁን ፣ እንደምናውቀው ፣ ሁሉ ፣ ስለዚህ ፣ ተስፋ ፣ በወንጌል ፣ ክፍል ፣ የት ፣ ላይ ፣ ይገኛል ፣ ? እስራኤላውያን ፣ እንደዚህ ፣ ያለ ፣ ተስፋ ፣ ተደርጎላቸው ፣ ነበር ፣ የሚል ፣ ክርክር ፣ ይነሣ ፣ ይሆናል ። ነገር ፣ ግን ፣ በወንጌል ፣ ውስጥ ፣ የት ፣ ላይ ፣ ይገኛል ፣ ? ታረዱ ፣ አዎን ፣ እረዱ ፣ ግን በየትኛው ፣ ምዕራፍ ይገኛል ፣ ? ነፃነት» ፣ በተባለው ፣ ምዕራፍ «ግደሉ» የሚለው ፣ ቃል ፣ ምን ያህል ፣ ጊዜያት ፣ እንደተባለ ፣ ልብ ፣ ማድረግ ነው ። ብዙዎቹ እስላሞችም ፣ በመጨረሻ ፣ ጊዜ ፣ የተገለጸለት ፣ ነው ፣ ሲሉ ፣ ያምናሉ ። ገጽ ፣ ፬፻፹፰ ፣ «እግዚአብሔር ፣ መሢሕ ፣ ነው» ፣ የሚለውን ፣ አስደናቂ ፣ የሆነ ፣ ዓረፍተ ፣ ነገር ፣ አስተውል ። ማንም ፣ የተማረ ፣ ክርስቲያን ፣ እንዲህ ፣ አላለም ፣ ነበር ። ግን ፣ መሢሕ ፣ እግዚአብሔር ፣ ነው ፣ ማለት ፣ በፍጹም ፣ አንድ ፣ ሌላ ፣ ነገር ፣ ነው ። እግዚአብሔር ፣ ከጌታችንና ፣ ከእናቱ ፣ ጋር ፣ ስላለው ፣ ግንኙነት ፣ የፍጹም ፣ ኃይል ፣ ሐሳብ ፣ የሙሐመድን ፣ ሐሳብ ፣ እንደምን ፣ እንደጎዳው ፣ ልብ ፣ ማድረግ ፣ ነው ። ገጽ ፣ ፬፻፹፰ ፣ ቊጥር ፣ ፳፩ ፣ ሙሐመድ ፣ አለማስተዋሉን ፣ በተረዱ ፣ ጊዜ ፣ ከሀገረ ፣ ናግራን ፣ ወደ ፣ ሙሐመድ ፣ ተልኩ የነበረው ፣ የክርስቲያን ፣ መልእክት ፣ ስለ ፣ እግዚአብሔር ፣ ልጅ ፣ የተጻፈውን ፣ አንቀጽ ፣ ከቅዱስ ፣ ዮሐንስ ፣ ከመጀመሪያው ፣ መልእክቱ ፣ ጠቅሰውለት ፣ ይሆን ፣ ? ከዚህ ፣ ላይ ፣ የሚገኘው ፣ ክርክሩ ፣ አስደናቂ ፣ ነው ። ልጁን ፣ የሚገምፅ ፣ (የሚቀጣ) ፣ አባት ፣ በልቡ ፣ የልጁ ፣ ፍቅር ፣ የለም ፣ እንደማለት ፣ ይተረጎማል ። ይህም ፣ እውነተኛ ፣ ነገር ፣ አይደለ

ም ። ገጽ ፡ ፬፻፹፱ ፡ ስለ ፡ ማዕድ ፡ ምዕራፍ ፡ ቀሩጥር ፡ ፴፬ ፡ ቃይል ፡ ወንድሙን ፡ ይቀብር ፡ ዘንድ ፡ ቀሩ ፡ አስተማሪው ፡ የሚለውን ፡ አስገራሚ ፡ ተረትና ፡ የሮድዌልን ፡ መግለጫ ፡ አንብብ ። ገጽ ፡ ፬፻፺፩ ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ በጣም ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ ያለው ፡ ገጽ ፡ ፡ እናገኛለን ። በመጀመሪያ ፡ ሙሉሙሉ ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍቶችን ፡ ጎድለዋል ፡ ሲል ፡ የገለጸው ፡ ሐሳብ ፡ በኋለኛው ፡ ዘመን ፡ የነበሩትን ፡ እስላሞች ፡ ሐሰተኛነት ፡ የሚያስረዳ ፡ ብርቱ ፡ ገጽ ፡ ነው ።

፩ ፡ «የእግዚአብሔር ፡ ትእዛዛት ፡ የሚገኝበትን ፡ አሪትን ፡ የጨበጡ ፡ ከሆኑ ፡ እንደምን ፡ ፈራጅ ፡ ያደርጉሐል» ? ይላል ።

፪ ፡ አሪት ፡ ተለዋውጦአል ፡ ከተባለም ፡ ዘንድ ፡ ይህ ፡ አደናጋሪ ፡ ነው ። «በእውነት ፡ አሪትን ፡ (ቶራትን) ፡ አውርደናል ፡ መሪነትና ፡ ብርሃን ፡ ያሉበትን» ፡ ይላል ። የቀደሙት ፡ ነበያት ፡ ዳኞችና ፡ አስተማሪዎችም ፡ በዘመኑ ፡ ከነበሩት ፡ አይሁድ ፡ እጅ ፡ በተገኘው ፡ መጽሐፍ ፡ ሠርተውበታል ፡ ይላል ፤ ከእሱም ፡ ይጠቅሳል ። አምኖ ፡ ነበር ፡ ያሉትን ፡ ባመነ ፡ ኖሮ ፡ እንዲህ ፡ ለማለት ፡ ይቻለው ፡ ነበርን ? በቁጥር ፡ ፶ እንደዚሁ ፡ ያሉ ፡ አስተያየቶች ፡ ስለ ፡ ወንጌል ፡ ይነገራሉ ፡ «የሱስ ፡ አሪትን ፡ ለማጽናት ፡ መጣ ። ወንጌልም ፡ ባለው ፡ መሪነትና ፡ ብርሃን ፡ አሪትን ፡ ያጸናል ። የወንጌልም ፡ ሰዎች ፡ እግዚአብሔር ፡ ባወረደው ፡ መፍረድ ፡ ይገባቸዋል» ፡ ይላል ። ወንጌል ፡ ተለዋውጦአል ፡ ወይም ፡ የማይገባ ፡ ነገር ፡ ተጨምሮበታል ፡ የሚል ፡ አንድም ፡ ቃል ፡ አይገኝም ። ከዚህ ፡ በኋላም ፡ ስለ ፡ ቀሩዓን ፡ ይጠቅስና ፡ ስለዚህም ፡ ያንኑ ፡ ያወሳል ። «ሦስት ፡ ደንቦችና ፡ ሦስት ፡ የተረገጡ ፡ ምልክቶች ፡ (ዱካዎች) ፡ አሉ ። እግዚአብሔርም ፡ ለእያንዳንዱ ፡ በሰጠው ፡ መጠን ፡ እያንዳንዱን ፡ ሰው ፡ ሊፈትነው ፡ ያስባል» ፡ ይላል ። እሱን ፡ ግን ፡ ከሁለቱ ፡ መካከል ፡ በቀሩዓን ፡ እንዲፈረድ ፡ ያዘዘው ፡ ለመሆኑ ፡ ይፋለማል ። ይህስ ፡ ስለ ፡ ወንጌል ፡ በመጠኑ ያወቀ ፡ ለመሆኑ ፡ በጣም ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ መግለጫ ፡ አይደለምን ? ዳሩ ፡ ግን ፡ አልሆነለትም ፡ ከገጽ ፡ ፬፻፺፪ ፡ ጋር ፡ አስተያየው ። «እግዚአብሔር ፡ ካወረደው ፡ ከማንኛውም ፡ ትእዛዝ ፡ እንዳያሳስቱህ ፡ ተጠንቀቅ» ፡ ይላል ። አይሁድንም ፡ ሆነ ፡ ክርስቲያኖችን ፡ እንደወዳጅ ፡ አድርገው ፡ እንዳይቀበልዋቸው ፡ እስላሞችን ፡ ያስጠነቅቃቸዋል ። አንቀጹም ፡ በሙሉ ፡ ስለ ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ ጉዳይ ፡ ከእስላሞች ፡ ጋራ ፡ ለመነጋገር ፡ አንድ ፡ መልካም ፡ አርእስት ፡ ያደርገዋል ። ምክንያቱም ፡ ሙሉሙሉ ፡ በመጨረሻ ፡ ጊዜ ፡ ከተናገራቸው ፡ ንግግሮች ፡ አንዱ ፡ በመሆኑ ፡ ነው ። ገጽ ፡ ፬፻፺፫ ፡ ቀሩጥር ፡ ፸ ፡ «አሪትንና ፡ ወንጌልን ፡ ቢጠብቁ ፡ ከጌታቸውም ፡ ዘንድ ፡ የወረደላቸውን ፡ ቁርዓንንም» ፡ ይላል ። ወንጌል ፡ ተለዋውጦአል ፡ ከተባለ ፡ እንደምን ፡ ሊጠብቁት ፡ ይቻላቸዋል ? ምንም ፡ ያልተጨመረበት ፡ ወይም ፡ ያልተለወጠው ፡ ወንጌልስ ፡ ወይት ፡ ነበር ? አሁን ፡ ካሉን ፡ ቅዱሳት ፡ መጻሕፍት ፡ ልዩ ፡ ከሆነ ፡ እንደምን ፡ አድርገው ፡ መጠበቅ ፡ ይችላሉ ? አንቀጹ ፡ በአሪትና ፡ በወንጌል ፡ ስለ ፡ ሙሉሙሉ ፡ የተነገረውና ፡ የተመለከተውም ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ከእነዚህ ፡ አስቸጋሪ ፡ ነገሮች ፡ ለማምለጥ ፡ ይጥራሉ ። ገጽ ፡ ፬፻፺፬ ፡ ቁጥር ፡ ፸፪ ፡ «አሪትንና ፡ ወንጌልን ፡ ካልጠበቃችሁ ፡ የምትቆሙበት ፡ መሠረት ፡ የላችሁም ። የወረደውን ፡ ቁርዓንንም» ፡ ይላል ። ብዙ ፡ ልዩነቶች ፡ ስለሚገኙ ፡ በእርግጥ ፡ ይህ ፡ የማይቻል ፡ ነው ፡ ነገር ፡ ግን ፡ ፸፫-፸፫ ፡ ቁጥሮች ፡ እንደሚገልጹት ፡ ሁሉ ፡ ይገልጻሉ ። ይህም ፡ ከላይ ፡ ከፍ ፡ ብሎ ፡ የተባለውን ፡ የሚቃወም ፡ ይመስላል ። ስለ ፡ ቁርዓን ፡ አንድም ፡ መወሳት ፡ የለምና ። አንቀጹን ፡ ግን ፡ ከላይ ፡ እንደተባለው ፡ ይገልጻሉ ። ቁጥር ፡ ፸፮ ፡ ይህም ፡ ስለ ፡ ጌታችን ፡ ሥጋን ፡ መልበስ ፡ መከድና ፡ ስለ ፡ እምነት ፡ ክርስትናም ፡ አሳሳች የሆነ ፡ ትርጓሜን ፡ መስጠት ፡ (ማቅረብ) ፡ ነው ። እግዚአብሔር ፡ መሢሕ ፡ ነው ፡ አንልምና ። ቁጥር ፡ ፸፯ ፡ «እግዚአብሔር ፡ ከሶስቱ ፡ አንዱ ፡ ነው» ። እኛ ፡ ያንን ፡ አንልም ። ከዚህም ፡ ቀጥሎ ፡ ስለ ፡ ጌታችንና ፡ ስለ ፡ እናቱ ፡ የተነገረውን ፡ መግለጫ ፡ አስተውል ። ድንግል ፡ ማርያም ፡ ታማኝ ፡ ሴት ፡ ናት ፡ አምላክ ፡ ነኝ ፡ ብላ ፡ ከቶ ፡ አልተናገረችም ፡ ነበር

ይላል ። ኢየሱስና ፡ እናቱ ፡ ምግብን ፡ በሉ ፡ የሚለው ፡ መለኮትነት ፡ የሌላቸው ፡ ናቸው ፡ በማለት ፡ ለማስረጃ ፡ ያህል ፡ የቀረበ ፡ መግለጫ ፡ ነው ። ቁጥር ፡ ፹፪ ፡ ጌታችን ፡ አይሁድን የረገመው ፡ መቼ ፡ ነበር ፡ ቁጥር ፡ ፹፮ ፡ ይህ ፡ እጅግ ፡ በጣም ፡ ደስ ፡ የሚያሰኝ ፡ ስለ ፡ ክርስቲያኖች ፡ ስለ ፡ ቀሳውስታቸውና ፡ መነኮሳታቸው ፡ የተነገረ ፡ አንድ ፡ ቀላል ፡ መግለጫ ፡ ነው ። ከሌሎቹም ፡ አንቀጾች ፡ ጋር ፡ አይስማማም ። ገጽ ፡ ፬፻፺፰ ፡ እስከ ፡ ምዕራፉ ፡ መጨረሻ ፡ ድረስ ፡ አንብብ ። ቁጥር ፡ ፩፻፲ ፡ ባለፉት ፡ ጊዜያት ፡ የተባሉት ፡ መግለጫዎች ደግሞ ፡ ነው ። «የእስራኤልን ፡ ልጆች ፡ ከንተ ፡ ባገድሁ ፡ ጊዜ» ፡ የሚለው ፡ ስለ ፡ ክርስቶስ ፡ ከስቅለት ፡ መጻን ፡ የሚመለከት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ በእርግጥ ፡ እውነተኛ ፡ አይደለም ። ገጽ ፡ ፬፻፺፱ ፡ ቁጥር ፡ ፻፲፪ ፡ ስለ ፡ «ማዕድ» ፡ ምዕራፍ ፡ ይህም ፡ ስለ ፡ ቅዱስ ፡ ቁርባን ፡ የተነገረ ፡ ቀላል ፡ መግለጫ ፡ ይመስላል ፡ አንድ ፡ ተደጋጋሚ ፡ በዓል ፡ ይለዋል ። ስለ ፡ ማዕድ ጉዳይ ፡ መርማሪዎች ፡ ሁሉ ፡ በጣም ፡ ያደናግራሉ ፡ በአገናት ፡ ተረቶች ፡ የተሞሉ ፡ ናቸው ። በያውሱትም ፡ እንኳ ፡ ክርስቲያኖች ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ለሙሐመድ ፡ በሚሰጡት ፡ ማስረጃዎች ፡ በጣም ፡ ቁጥቦች ፡ ናቸው ። ስለ ፡ ቅጣት ፡ የተሰጠው ፡ አስተያየት ፡ ስለማይገባው ፡ አቀባበል ፡ ጉድለት ፡ የተሰጠ ፡ ቀላል ፡ መግለጫ ፡ ይመስላል ። አፈ ፡ ታሪኮችም ፡ አምስቱን ፡ ሸህ ፡ ስለ ፡ መመገብ ፡ ስለ ፡ ንጉሠ ፡ የራት ፡ ግብግ ፡ ምሳሌና ፡ ስለ ፡ ቅዱስ ፡ ጴጥሮስ ፡ ራዕይ ፡ ተስፋ ፡ የሌለው ፡ መዘባረቅ ፡ ሆነው ፡ ይነበባሉ ። ከእስላሞች ፡ አእምሮ ፡ ጋር ፡ የተዋወቀን ፡ ሰው ፡ ይህ ፡ አያስቸግረውም ። ቁጥር ፡ ፩፻፲፮ ፡ እኔንና ፡ እናቱን ፡ እንደ ፡ ሁለት ፡ አምላክች ፡ ከእግዚአብሔር ፡ ሌላ ፡ አምልኮ ፡ ብለንልን ፡ ብሎ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሱስን ፡ ጠየቀው ፡ ይላል ። ይህም ፡ የክርስቲያን ፡ ሥላሴ ፡ ማለት ፡ እግዚአብሔርን ፡ ኢየሱስንና ፡ ማርያምን ፡ ያጣመረ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ሙሐመድ ፡ ያመነ ለመሆኑ ፡ በአእምሮዬ ፡ ውስጥ ፡ ጥርጣሪን ፡ ያስቀራል ። ባይለውስ ፡ ኖሮ ፡ እግዚአብሔር ፡ ጌታችንን ፡ ስለ ፡ ምን ፡ ይህንን ፡ ጥያቄ ፡ ይጠይቀው ፡ ነበር ፡ በእርግጥ ፡ እናቱን ፡ አምላክ ፡ ናት ፡ ብሎ ፡ ከቶ ፡ አልተናገረም ፡ ነበር ። «ባንተ ፡ ያለውን ፡ አላውቅም ። ማንም ሰው ፡ አብን ፡ አያውቅም ፡ ከልጅ ፡ በቀር» ፡ ከሚለው ፡ ጋር ፡ አስተያየው ፡ ብዙ ፡ ሌሎች ፡ አንቀጾችም ፡ ይገኛሉ ። እዚህ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ጌታችን ፡ ስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ በቅርብ ፡ ያለውን ፡ ዕውቀት ፡ በቀጥታ ፡ የሚክድ ፡ ነው ። ጌታችን ፡ ለደቀ ፡ መዛሙርቱ ፡ እነሱ ፡ በነበሩበት ፡ ሁኔታ ፡ ለመሆኑና ፡ የአንድ ፡ አምላክ ፡ ፍጥረቶች ፡ ነን ፡ ሲል ፡ ነግሮአቸዋል ብሎ ፡ ሙሐመድ ፡ ይናገራል ። ገጽ ፡ ፬፻፺፱ ፡ «ወደ ፡ ራስህ ፡ ከወሰድክኝ ፡ ራስህ ፡ ጠብቃቸው» ። ጌታችን ፡ ከዕርገቱ ፡ በኋላ ፡ ደቀ ፡ መዛሙርቱ ፡ ስለሚያደርጉት ፡ አያውቅም ፡ ማለቱ ፡ ይመስላል ። ይህም ፡ የጌታችንን ፡ ቃል ፡ መክድ ፡ ነው ፡ «እነሆ ፡ ከእላንት ፡ ጋር ፡ ነኝ ፡ እስከ ፡ ዓለም ፡ ፍጻሜ» ፡ ብሏልና ። ይህም ፡ የጌታችንን ፡ ሥራ ፡ ወደ ፡ ፍጻሜ ፡ ያደርሰዋል ። ነገር ፡ ግን ፡ የሙሐመድ ፡ ክርክር ፡ ይህን ፡ አስፈላጊ ፡ በቀርዓን ፡ ስለ ፡ ክርስትና ፡ የተሰጠውን ፡ መግለጫ ፡ ሁሉ ፡ ይህ ፡ ያጠቃልለዋል ። ከእውነተኛው ፡ የወንጌል ፡ ታሪክ ፡ ጋር ፡ ያልተዋወቀ ፡ ለመሆኑ ፡ ይህ ፡ በአእምሮአችን ፡ ውስጥ ፡ ምንም ፡ የመጠራጠርን ፡ ሐሳብ ፡ አያስቀርም ፡ ይመስለኛል ። ዕብራይስጥም ፡ ሆነ ፡ ዕርዕ ፡ አለማወቁ ፡ የተረጋገጠ ፡ ነው ። በራሱም ፡ ቋንቋ ፡ በሚገባ ፡ ማንበብና ፡ መጻፍ ፡ መቻሉም ፡ የሚያጠራጥር ፡ ነው ። በክህደት ፡ ብቻ ፡ ተማምኖ ፡ ከሰማውም ፡ ሁሉ ፡ ከውስጡ ፡ በመረጠውና ፡ ችላ ፡ ብሎ ፡ በተወውም ፡ መሣርያ ፡ የራሱን ፡ ደረጃ ፡ አዘጋጀ ። ክህደቶቹ ፡ ማጭበርበሩና ፡ ከውስጡም ፡ መግደፋ ፡ ሁሉ ፡ ማስረጃዎች ፡ ናቸው ። ከሀገረ ፡ ናግራን ፡ የተላከው ፡ መልእክት ፡ ከእሱ ፡ ዘንድ ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ ያስገረሙትን ፡ ነገሮች ፡ ለመስማቱ ፡ የማያጠራጥር ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ራሱን ፡ በጥልቅ ፡ ሐሳብ ፡ ላይ ፡ አግኝቶት ፡ ነበር ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ እርስ ፡ በእርስ ፡ እንዲረጋገጡ ፡ ሐሳብ ፡ አቀረበ ። እንዲህስ ፡ ባያደርጉ ፡ ኖሮ ፡ መላክተኞቹ ፡ በደኅና ፡ ወደ ፡ ሴታቸው ፡ ይመለሱ ፡ ነበርን? በመንገዱ ፡ ላይ ፡ የቆሙትን ፡ (የጋረዱትን) ፡ ሰዎች ፡ ለማስወገድ ፡ ያላመነታ ፡ ለመሆኑ ፡ የፈጸማቸው ፡ የጭካኔ ፡ ሥራዎች ፡ ሁሉ ፡ ያስረዳሉ ። ኦሪትን ፡ እግዚአብሔር ፡ ለሙሴ ፡ የሰጠው ፡ ነው ።

ሲል ፡ ደጋግሞ ፡ በተናገረው ፡ ውስጥ ፡ ስለ ፡ ራሱ ፡ አንድም ፡ መግለጫ ፡ የለም ፡ በማለታቸው ፡ ለአይሁድ ፡ ይቅርታ ፡ አላደረገላቸውም ፡ ነበር ። እነሱም ፡ የጎን ፡ እሾህ ፡ ሆነው ፡ በት ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ በብሔራዊ ፡ ሥልጣኑ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ መግፋት ፡ ነበረበት ።

፳ኛ ፡ ክፍል ።

ክርስቲያን ፡ እምነት ፡ ውስጥ ፡ ስለ ፡ ተገደፉት ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ እውነተኛ ፡ ነገሮች ፡ ከእነሱም ፡ ጋር ፡ ስለ ፡ ተያያዙት ፡ ስሕተቶች ።

ከቅዱስ ፡ ገብርኤል ፡ መልእክት ፡ በተለይም ፡ «ለመንግሥቱ ፡ ፍጻሜ ፡ የለውም» ፡ ስለተባለው ፡ ጌታችን ፡ በፈቃዱ ፡ ሥጋን ፡ ለብሶ ፡ በድንግልና ፡ በተወለደበት ፡ ጊዜ ፤ በበረት ፡ ለእረኞች ፡ የተናገሩት ፡ መላእክት ፤ ቤተ ፡ ልሔም ፤ ሰብአ ፡ ሰገል ፤ ጥምቀት ፤ ስለ ፡ ጌታችን ፡ ትምህርት ፤ በጠቅላላው ፡ በተራራ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ መለወጡ ፤ ስለ ፡ ሥቃዩ ፤ ስለ ፡ መቃብሩ ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፤ ስለ ፡ ትንሣኤውና ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ ስለ ፡ መላኩ ፡ የተሰጠው ፡ ተስፋ ፤ ስለ ፡ ዮሐንስ ፡ መጥምቁ ፡ ሥራ ፤ ስለ ፡ ሐዋርያት ፡ ሥራና ፡ ስለ ፡ ተጻፏትም ፡ መልእክቶች ፡ ፍጹም ፡ የሆነ ፡ አለማስተዋል ፡ ይገኙባቸዋል ። ከእነዚህም ፡ ሌላ ፡ ብዙ ፡ ማጭበርበሮች ፡ ይገኛሉ ። ከእነሱም ፡ ጥቂቶቹ ፤

- «የዮሐንስ ፡ ስም ፡ አዲስ ፡ ስም» ፡ ስለ ፡ መሆኑ ።
- «ከክርያስ ፡ ለ፫ ፡ ቀኖች ፡ ብቻ ፡ ድዳ» ፡ ስለ ፡ መሆኑ ።
- «ስለ ፡ ሸንቦቶች ፡ የተጻፉት ፡ ተረቶች ።»
- «ስለ ፡ ተወለደበት ፡ ቦታ ፡ ሁኔታ ።»
- «ጌታችን ፡ በእፃንነቱ ፡ ወራት ፡ ስላደረጋቸው ፡ ተአምራት ።»
- «ስለ ፡ ፲፱ቱ ፡ በአንድነት ፡ መጠራት ።»
- «ስለ ፡ ማዕድ ፡ ጉዳይ ፡ ያለው ፡ መዘባረቅ ።»
- «ስለ ፡ ጌታችን ፡ ወልደ ፡ አብነት ።»
- «ስለ ፡ ፫ቱ ፡ ሥላሴ ፡ ለክርስቲያን ፡ እምነት ፡ የማይገባ ፡ መግለጫ ፡ ስለመስጠቱ ፡ ናቸው ።»

ከእነዚህም ፡ ሌላ ፡ የዮሴፍን ፡ ታሪክ ፡ ጨምር ፤ እሱም ፡ ስለ ፡ አንዳንድ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ራዕይ ፡ የተከራከረበት ፡ ነው ። ስለ ፡ ጌዴዎንና ፡ ሳኦል ፡ መቀላቀል ፤ ስለ ፡ ናታን ፡ ምሳሌ ፤ ስለ ፡ ሐማን ፡ በግብጽ ፤ ስለ ፡ ሰማርያዊውና ፡ ስለ ፡ ጥጃው ፡ ስለ ፡ ሰሎሞንና ፡ አጋንንት ፡ (ጅኖች) ፡ በሲና ፡ ተራራ ፡ በእስራኤላውያን ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ ተንጠለጠለው ፡ ተራራ ፡ የተወሰደውን ፡ ሁሉ ፡ ጨምር ። የመረጃዎቹ ፡ ምንጮች ፡ በፍጹም ፡ ሊታመኑባቸው ፡ የማይገቡ ፡ መሆናቸውን ፡ ለመግለጽ ፡ ያህል ፡ እነዚህ ፡ ማስረጃዎች ፡ በቂ ፡ ናቸው ። ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ስለ ፡ ክርስቲያን ፡ መሠረታዊ ፡ ትምህርት ፡ ያለውን ፡ ክህደት ፡ ጨምርበት ። ክርስቲያኖች ፡ እግዚአብሔርን ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ አፍቃሪ ፡ አባት ፡ ማሰባቸውን ፡ ይክዳል ። በቀሩዓን ፡ ውስጥ ፡ ስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሚታሰበው ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ ጨካኝ ፡ አምላክ ፡ ነው ፤ ስለ ፡ ሥልጣኑ ፡ ብቻ ፡ እንጂ ፡ ስለ ፡ ፍቅሩ ፡ ምንም ፡ አይታሰብም ። ቅድስና ፡ የምንለው ፡ በፍጹም ፡ የለም ።

- ፳ኛ ፡ የክርስቶስን ፡ ወልደ ፡ አብነትና ፡ መለኮትነቱንም ፡ ይክዳል ።
- ፳፱ኛ ፡ የመንፈስ ፡ ቅዱስን ፡ ጽኑ ፡ ትጋትና ፡ ሀሳብ ፡ ሁሉ ፡ ይክዳል ።
- ፳፻ኛ ፡ የጌታችንን ፡ ሥቃይና ፡ ከእሱም ፡ ጋር ፡ የተያያዘውን ፡ ሁሉ ፡ መድኅንነቱንና ፡ አስታራቂነቱን ፡ ለፍቅር ፡ ሲል ፡ በፈቃዱ ፡ ራሱን ፡ ለመሥዋዕት ፡ ማቅረቡን ፡ ይክዳል ።
- ፴ኛ ፡ የጌታችንን ፡ ትንሣኤ ፡ ይክዳል ።
- ፴፩ኛ ፡ የጌታችንን ፡ በእግዚአብሔር ፡ ቀኝ ፡ መቀመጥ ፡ ይክዳል ።

፮ኛ ፡ ጌታችንም ፡ ሁል ፡ ጊዜ ፡ ከኛ ፡ ጋር ፡ መኖሩንና ፡ እኛንም ፡ የሚያውቀን ፡ መሆኑን ፡ ይክዳል ። ስለ ፡ እኛ ፡ የሚለምንልንንና ፡ ስለ ፡ አማላጅነቱም ፡ ይክዳል ።

፯ኛ ፡ የክርስቲያን ፡ እምነት ፡ የመጨረሻውና ፡ በመላ ፡ ዓለም ፡ ሊደርስ ፡ የሚገባው መሆኑን ፡ ይክዳል ።

፰ኛ ፡ ስለ ፡ ቅድስት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ምንም ፡ አያውቅም ። እንግዲህ ፡ ፍጹም የሆነውን ፡ ልዩነት ፡ በቀሩዓንና ፡ በወንጌል ፡ ትምህርት ፡ መካከል ፡ የሚገኙትን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ አርእስቶች ፡ ከእነዚህ ፡ ጋር ፡ ጨምሮ ። ሚስትን ፡ እንደ ፡ መፍታትና ፡ እንደ ፡ መ በቀል ፡ ያሉትን ፡ ሁሉና ፤ እንደዚሁም ፡ ሃይማኖትን ፡ ለማጋነንና ፡ ለማስፋፋት ፡ በሰይፍ ፡ ስለ ፡ መጠቀምም ፡ ጨምረህ ፡ ተረዳ ። ስለ ፡ እንስሳት ፡ መሥዋዕት ፡ አለማቋረጥ ፤ ስለ ገነት ፡ በሕርይና ፡ በውስጡም ፡ ስለሚገኙት ፡ ተደላሃዎች ፡ ጭምር ፡ ተገንዘብ ። የሙሐ መድ ፡ ጠባይ ፡ ከጌታችን ፡ ጠባይ ፡ ልዩ ፡ እንደመሆኑ ፡ መጠን ፡ የሁለቱም ፡ መጻሕፍት መንፈሳቸው ፡ የተለያየ ነው ። በፍጹም ፡ ልዩ ፡ በሆነ ፡ መራራቅ ፡ ላይ ፡ ሲገኙ ፡ ወንጌል ፡ መንፈሳዊ ፤ ቀሩዓን ፡ ግን ፡ ጥቅጥቅ ፡ የሆነ ፡ ምድራዊ ፡ ፡ መሣሪያ ፡ ነው ።

ምዕራፍ ፡ ፬ ።

ስለ ፡ ሙሐመዳውያን ፡ መሠረተ ፡ እምነት ።

እስልምና ፡ የእግዚአብሔርን ፡ ፈቃድና ፡ ትእዛዝ ፡ የሚቀበሉ ፡ የሚታዘዙትና ፡ የሚያመ ልኩት ፡ ሰዎች ፡ ሃይማኖት ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ተወስኗል ። ይህ ፡ ሃይማኖትም ፡ በ፬ት ፡ መሠረቶች ፡ ላይ ፡ የተመሠረተ ፡ ነው ፡ ይባላል ።

፩ኛ ፡ ቀሩዓን ። ፪ኛ ፡ ሱና ፡ የተባለው ፡ የሙሐመድ ፡ የራሱ ፡ አፈ ፡ ታሪኮችና ፡ ልምዶች ፡ «ካዲሥ» ፡ ይባላሉ ። ፫ኛ ፡ «ዲጂ፡ማዕ» ፡ ወይም ፡ ስለ ፡ እስላም ፡ ሃይማኖት ፡ ትምህርት ፡ ሊቃውንቱ ፡ የተስማሙበት ፡ ይባላል ።

፬ኛ ፡ ኪአዚ ፤ የተጣራ ፡ ትምህርት ፡ ነው ። እንዲሁም ፡ ማለት ፡ ሌሎቹ ፡ የመም ሪያ ፡ ዘዴዎች ፡ ሳይሆኑ ፡ ሲቀሩ ፡ በማጣራት ፡ የሚገኘው ፡ ሐሣብ ፡ ማለት ፡ ነው ። ከእነዚህም ፡ ሌላ ፡ የተለመዱና ፡ መገለጽም ፡ የሚያስፈልጋቸው ፡ ቃላት ፡ አሉ ። «ኢባዳ ፡ ማምለክ ፡ ማለት ፡ ነው ። ረዲኒ» ፡ የሃይማኖት ፡ አፈጻጸም ፡ ልማድ ፡ ማለት ፡ ነው ። «ሚላ» ፡ ማለት ፡ የእንደዚህ ፡ ያለ ፡ ነቢይ ፡ አፈጻጸም ፡ ማለት ፡ ነው ። «ማድሄረብ» ፡ ማለት ፡ ያንድ ስለ ፡ ትምህርቱ ፡ ቅቡል ፡ የሆነ ፡ ሊቅ ፡ ትምህርት ፡ ደንብ ፡ ማለት ፡ ነው ።

፭ኛ ፡ ስለ ፡ ቀሩዓን ፡ ከእነዚህ ፡ ከ፬ቱ ፡ መሠረቶች ፡ ዋናው ፡ ቀሩዓን ፡ ነው ። የ ቃሉም ፡ ትርጓሜ ፡ አንድ ፡ «ንብብ» ፡ ወይም ፡ «በቃል ፡ መድገም» ፡ ማለት ፡ ነው ። ስሙም ፡ በመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ የማናቸውም ፡ ክፍል ፡ ስም ፡ ነበረ ። ዘሬ ፡ ግን ፡ የሙሉ ፡ ቀሩዓን ፡ ስም ፡ ሆኖአል ። አንድ ፡ ሌላ ፡ የተለመደ ፡ ስም ፡ አለው ፤ እሱም ፡ «ፋርቃኒ» ፡ ይባላል ፡ የዕብ ሬይስዋ ፡ ቃል ፡ ሲሆን ፡ ትርጓሜው ፡ እውነትን ፡ ከሐሰት ፡ ለይቶ ፡ የሚያስረዳ ፡ ማለት ፡ ነው ። አሁን ፡ በሚገኘው ፡ በአይሁድና ፡ በክርስቲያን ፡ እምነት ፡ መካከል ፡ ቀሩዓን ፡ እው ነትንና ፡ ሐሰትን ፡ ለይቶ ፡ የሚያስረዳ ፡ ነው ፡ ይባላል ። ሙሐመድም ፡ ቀሩዓንን ፡ ከሊቀ ፡ መላእክት ፡ ከቅዱስ ፡ ገብርኤል ፡ እጅ ፡ የተቀበልኩት ፡ ነው ። በማለት ፡ ይፋለማል ። አ ሱንም ፡ ጥቂት ፡ በጥቂት ፡ ጊዜው ፡ በጠየቀው ፡ መጠን ፡ ተቀበልኩት ፡ በማለት ፡ ይፋ ለማል ፤ በቀሩዓንም ፡ የሚገኙት ፡ ቃላት ፡ የእግዚአብሔር ፡ የራሱ ፡ ቃላት ፡ ናቸው ፡ ሲል ፡ ተከታዮቹን ፡ አስተማረ ። ቀሩዓንም ፡ «ሠራ» ፡ በምዕራፍ ፡ «አያ» ፡ በቀሩጥር ፡ የተከ ፋፈለ ፡ ነው ። በጠቅላላው ፡ ፩፻፲፬ ፡ «ሠራዎች» ፡ ምዕራፎች ፡ ይገኙበታል ። አንድ ፡ አንዳን ዶቹ ፡ በጣም ፡ አጫጭር ፡ ናቸው ፤ አንዳንዶቹም ፡ በጣም ፡ ረዣዥም ፡ ናቸው ። «ሠራ» ፡ ማለት አንድ ፡ መሥመር ፡ ወይም ፡ ባንድ ፡ ቤት ፡ ሥራ ፡ ተራ ፡ የሚገኙ ፡ የዕጡቦች ፡ አቀማመ ጥ ፡ ወይም ፡ በአንድ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ ፩ ፡ መሥመር ፡ ማለት ፡ ነው ። እያ

ንዳንዳም ምዕራፍ፡ በተለይ፡ የመጠሪያ ስም፡ አለው፡ እንደ፡ «ሱረቱል፡ በቀራ፡ እንደ፡ ላም ምዕራፍ፡ ያሉ፡ ናቸው፡ ምክንያቱም ፡ በውስጡ ፡ ስለ ላም ፡ የተወሰነ ነገር ፡ ስለሚገኝበት ፡ ነው ።

ቀርቆንን ፡ በ፴፡ ክፍሎች ፡ ይመድቡታል ፤ እያንዳንዱም ፡ ክፍል ፡ «ጁዙ» ፡ ይባላል ። በራማዳን ፡ ወር ፡ በ፴ ፡ ቀኖች ፡ ውስጥ ፡ እያንዳንዱን ፡ ክፍል ፡ ለማንበብ ፡ ይቻላል ። ዘንድ ፡ ምቹ ፡ ይሆናል ። ወደ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ የሚላኩት ፡ ልጆችም ፡ እነዚህን ፡ ፴ ፡ ክፍሎች ፡ ለማንበብ ፡ ሲችሉ ፡ ተግባራቸውን ፡ ፈጸሙ ፡ ይባላል ። ብዙውን ፡ ጊዜም ፡ በቃል ፡ ይማሩታል ። ዓረቢኛ ፡ መነጋገርያ ፡ ቋንቋቸው ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ በቃል ፡ በደግሞ ፡ እንኳ ፡ የቃላቱን ፡ ትርጓሜ ፡ ለማወቅ ፡ አይችሉም ፤ እስላሞችም ፡ ቁርዓን ፡ ተአምራታዊ ፡ በእርግጥም ፡ ተወዳዳሪ ፡ የሌለው ፡ ዋና ፡ የእስላም ፡ ተአምር ፡ ነው ፡ ይላሉ ። ስለ ፡ ሥነ ፡ ጽሑፍም ፡ ሊጠየቅ ፡ የሚገባው ፡ ጉዳይ ፡ ትሎታ ፡ በላቸው ፡ ተማሪዎች ፡ ተጠይቋል ፤ ከዚህም ፡ በቀር ፡ አጻጻፍ ፡ የአንድ ፡ አዲስ ፡ መንፈስ ፡ ስሜት ፡ መግለጫ ፡ ነው ፤ ዳሩ ፡ ግን ፡ በውስጡ ፡ በያዘው ፡ የምንፈርድ ፡ ከሆነ ፡ ስለ ፡ ቀርቆን ፡ ተአምራታዊ ፡ ጠባይ ፡ ለመጠራጠር ፡ ግልጽ ፡ ሆኖ ፡ እናገኘዋለን ፤ ማንኛውም ፡ አንባቢ ለራሱ ፡ ሊያየው ፡ እንደሚችል ፡ ሁሉ ፡ የሆነ ፡ ሆኖ ፡ እያንዳንዱ ፡ ቃል ፡ ከእግዚአብሔር ፡ የተገለጸ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ እስላሞች ፡ ሁሉ ፡ በጥብቅ ፡ ያጸናሉ። አንድ ፡ ፍጹም ፡ የሆነ በቃል ፡ የተሰጠ ፡ መንፈስ ፡ ባስገራሚ ፡ ሆኔታ ፡ ለሙሐመድ ፡ ይገልጻል ፡ ዘንድ ፡ የመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ተግባር ፡ ነበር ፡ (እርሱም ፡ ቅዱስ ፡ ገብርኤል ፡ መልአክ ፡ ነው) ፡ ይላሉ ፡ ሙሐመድም ፡ መግለጫውን ፡ ራዕዩን ፡ ተቀባይ ፡ የሆነበት ፡ ብዙ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሆኑ ፡ መንገዶች ፡ ነበሩ ፡ ይላሉ ።

- ፩ኛ ፡ መልአኩ ፡ በደወል ፡ ደምዕ ፡ ፡ ወደ ፡ ሙሐመድ ፡ መጣ ፡ ይላሉ ።
- ፪ኛ ፡ ሐሳቦች ፡ ልቡን ፡ ተጫኑት ።
- ፫ኛ ፡ መልአኩ ፡ በፍጡር ፡ መልክ ፡ ወደ ፡ እሱ ፡ መጣ ።
- ፬ኛ ፡ መልአኩ ፡ በሕልም ፡ ወደ ፡ እሱ ፡ መጣ ።

፭ኛ ፡ ተኝቶ ፡ ሳለ ፡ ወይም ፡ ነቅቶ ፡ እግዚአብሔር ፡ ተናገረው ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ በኃይለኛ ፡ ብርድ ፡ ወራት ፡ ስንኳ ፡ ከፊቱ ፡ ላይ ፡ ላብ ፡ ተንጠበጠበ ፤ ተቀምጦ በት ፡ የነበረው ፡ እንስሳም ፡ የፍርታት ፡ ምልክቶችን ፡ አሳየ ፡ ይላሉ ። አንዳንድ ፡ ጊዜም ሙሐመድ ፡ ራሱን ፡ በከባ ፡ ሸፈነ ፡ (ተከናነበ) ፡ ስለዚህ ፡ የተከናነበው ፡ የተባሉ ፡ ሁለት ፡ ምዕራፎች ፡ ተመድበዋል ። አል ፡ ላሁሁል ፡ ማጎፊዱህ ፡ ከሚባለው ፡ በሰማይ ፡ ከሚጠበቀው ፡ ሰሌዳ ፡ ከተቀበለ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ሙሐመድ ፡ የመጣው ፡ መልአክ ፡ ቀርቆንን ፡ አስተማረው ፡ ወይም ፡ ባንድ ፡ ሌላ ፡ መንገድ ፡ እግዚአብሔር ፡ የሚለውን ፡ ነገረውና ፡ ለሙሐመድ ፡ በቃል ፡ ደገመለት ፡ እንዳንደችም ፡ ቀርቆን ፡ በዓረቢኛ ፡ ለሙሐመድ ፡ ተሰጠው ፡ ይላሉ ። ራዕዩም ፡ ጥቂት ፡ በጥቂት ፡ ሆኖ ፡ በ፳፮ ፡ ዓመታት ፡ ውስጥ ፡ ሳያቋርጥ ፡ ወረደለት ፡ ይላሉ ። ቀርቆን ፡ ዘለዓለማዊ ፡ እንጂ ፡ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ አይደለም ፡ ሲሉ ፡ ይከራከራሉ ። ስለዚህ ፡ አንድ ፡ ትልቅ ፡ የሃይማኖት ፡ ልዩነት ፡ ነበረ ። ነገሩ ፡ አልተፈጠረም ፡ ነበር ፡ በተባለው ፡ ህሳብ ፡ ላይ ፡ የቆመ ፡ ይመስላል ። ነገር ፡ ግን ፡ የተጻፈበት ፡ ቀለም ፡ የተቀረጹት ፡ ፊደሎቹና ፡ ወረቀቱ ፡ የተነገሩት ፡ ቃላትም ፡ ተፈጥረዋል ፤ ይህንንም ፡ መክራክሪያ ፡ አድርጌ ፡ ተጠቀምኩበት ፤ ሐሳቡ ፡ ያልተፈጠረ ፡ ከሆነና ፡ ሰውም ፡ በልቡ ፡ ሊጠብቀው ፡ ከቻለ ፡ እንግዲህ ፡ ያልተፈጠረው ፡ በተፈጠረው ፡ ውስጥ ፡ አለ ፡ ማለት ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ስለ ፡ ጌታችን ፡ ሥጋን ፡ መልበስ ፡ የተባለው ፡ ክርክር ፡ ተወገደ ፡ ማለት ፡ ነው ። ቀርቆን ፡ ራሱ ፡ ለዘለዓለም ፡ በሰማይ ፡ ነበረ ፡ በተጠበቀው ፡ ሰሌዳ ፡ ላይ ፡ ተጽፎ ፡ ከእግዚአብሔር ፡ ዙፋን ፡ አጠገብ ፡ ሲኖር ፡ ከጌቱ ፡ ሰማያት ፡ ወዳንዱ ፡ ከሁሉ ፡ በታች ፡ ወደሚገኘው ፡ እንዲወርድ ፡ ተደረገ ። እሱም ፡ የኃይል ፡ ሌሊት ፡ (ለይላቱል ፡ ቃድር) ፡ በተባለው ፡ በራመዳን ፡ ወር ፡ ሌሊት ፡ ወርዶ ፡ በታላቅ ፡ ዕቃ ፡ ቤት ፡ ቤዪቱል ፡ አዛ ፡ በተባ

ለው ፡ ውስጥ ፡ ተከማቸና ፡ በደረጃ ፡ ለሙሐመድ ፡ ተሰጠ ፡ ማለትን ፡ አብዛኛዎቹ ፤ እስላሞች ፡ የተለመደ ፡ አነጋገር ፡ አድርገው ፡ የሚያምኑበትን ፡ ጠቅላላውን ፡ እምነታቸውን ፡ የምንቀበለው ፡ ቢሆን ፤ እንግዲህ ፡ የእስላም ፡ ሃይማኖት ፡ ባንድ ፡ ሰው ፡ ምስክርነት ፡ ላይ ፡ ያረፈ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ ግልጽ ፡ ሆኖ ፡ ይታያል ። አንድ ፡ ጊዜም ፡ እነሆ ፡ ቅዱስ ፡ ገብርኤል ፡ እዚህ ፡ አለ ፡ ሲል ፡ ሙሐመድ ፡ በተናገረበት ፡ ጊዜ ፡ ሚስቱ ፡ ከድጃ ፡ እንኳ ፡ ሳትቀር ፡ ማንም ፡ ቅዱስ ፡ ገብርኤልን ፡ አላየውም ፡ ነበር ። እንግዲህ ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ እስልምናን ፡ ቢቀበል ፡ በአንድ ፡ ሰው ፡ ምስክርነት ፡ ብቻ ፡ ይቀበለዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። ያም ፡ ሰውዬ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ራሱ ፡ የዘረ ፡ ወይም ፡ ያበደ ፡ (መጀኑን) ፡ ለመሆኑ ፡ ታላቅ ፡ ጥርጣሪ ፡ ወድቆበት ፡ ነበር ። የሙሐመድን ፡ ድንጋጌ ፡ የምንቀበልም ፡ ቢሆን ፡ እንኳ ፡ እሱ ፡ ራሱ ፡ በቃል ፡ የደገመውን ፡ ትክክለኛ ፡ ቃላት ፡ ያገኘን ፡ ለመሆኑና ፡ ላለመሆኑ ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ መጠራጠር ፡ ይገኝበታል ። እሱ ፡ ራሱ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሆኑትን ፡ አንቀጾች ፡ ለመሰብሰቡና ፡ ለማደራጀቱ ፡ ማስረጃ ፡ አይገኝለትም ። አያሌ ፡ እስላሞችም ፡ እሱ ፡ ማንበብም ፡ ሆነ ፡ መጻፍ ፡ አይችልም ፡ ነበር ፡ የተሰጡትን ፡ ቃላት ፡ ብቻ ፡ ደገመ ፡ እንጂ ፡ አንድ ፡ ሌላ ፡ ሰው ፡ በዘንባባ ፡ ቅጠል ፤ ወይም ፡ በደንጊያ ፡ ወይም ፡ በብራና ፡ ላይ ፡ ጻፋቸው ፡ ይላሉ ። አንዳንድ ፡ አንቀጾችም ፡ በቃል ፡ የተጠኑ ፡ እንጂ ፡ ከቶ ፡ አልተጻፉም ፡ ነበር ። በዘመኑም ፡ ሳይቀር ፡ አንዱ ፡ አንቀጽ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ አኳኋን ፡ የደረሳቸው ፡ ሰዎች ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ አጋጣሚ ፡ ጊዜ ፡ ለሌሎች ፡ አሰምተውት ፡ ነበር ፤ ስለዚህ ፡ ሙሐመድ ፡ ቊርዓንን ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ በሆኑ ፡ ሰባት ፡ ሐሳቦች ፡ ይገለጽ ፡ ነበር ፡ ወደ ፡ ማለት ፡ አዘነበለ ። በሞተበትም ፡ ጊዜ ፡ ቊርዓን ፡ አሁን ፡ እንደሚገኘው ፡ ሆኖ ፡ አልተገኘም ፡ ነበር ። ያንዳንድ ፡ ክፍሎችን ፡ ጽሑፍ ፡ ቅጅም ፡ የያዙ ፡ ብዙዎች ፡ ነበሩ ። ሌሎችም ፡ ከቊርዓን ፡ ክፍሎች ፡ በቃል ፡ ያጠኑ ፡ ነበሩ ። ከሙሐመድ ፡ ሞት ፡ በኋላ ፡ ባለማቋረጥ ፡ የነበረው ፡ ጦርነት ፡ ጥቂት ፡ በጥቂት ፡ የነዚህን ፡ ቊርዓት ፡ ቀንሶት ፡ ስለነበረ ፡ ቊርዓን ፡ ጥቂት በጥቂት ፡ ሲል ፡ ጨርሶ ፡ እንዳይጠፋ ፡ በማለት ፡ ፍርኃት ፡ አደረባቸው ፡ የሚል ፡ ተደጋግሞ ፡ የተነገረ ፡ አንድ ፡ አፈ ፡ ታሪክ ፡ እቀጥላለሁ ፤ ከዚህ ፡ በኋላ ፡ አቡ ፡ በከር ፡ የተባለው ፡ በሙሐመድ ፡ ስፍራ ፡ የተተካው ፡ ካሊፍ ፡ ዘይድ ፡ ኢብን ፡ ታቢት ፡ የተባለውን ፡ ሰውዬ ፡ በጊዜው ፡ የነበሩትን ፡ የቊርዓን ፡ ቁጥሮች ፡ ሰብስቦና ፡ አጠራቅሞ ፡ በአንድ ፡ ጥራዝ ፡ እንዲያዘጋጀው ፡ አዘዘው ፤ ፡ እንደ ፡ ታዘዘውም ፡ ፈጸመ ። ለታማኝነቱም ፡ የሚያጠራጥር ፡ ምክንያት ፡ አይገኝበትም ፤ ከቊርዓኑ ፡ አንዱን ፡ ክፍል ፡ በአንድ ፡ ሰው እጅ ፡ አገኘሁት ፡ ይላል ። ይህ ፡ የመጀመሪያው ፡ ቊርዓንም ፡ እንዳሁኑ ፡ ቊርዓን ፡ የተዘጋጀ ፡ አልነበረም ። ተግባሩንም ፡ በፈጸመ ፡ ጊዜ ፡ ጥራዙን ፡ ለአቡ ፡ በከር ፡ አስረከበው ፤ የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ሕዝቡ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ንባቦችን ፡ ይከተል ፡ ጀመር ፡ ይህም ፡ ክርክርንና ፡ ሁከትን ፡ አስነሣ ፤ ሺያስ ፡ የተባሉት ፡ እስላሞችበዛሬ ፡ ዘመን ፡ በፋርስና ፡ በሀንድ ፡ አገሮች ፡ በብዙ ፡ የሚገኙት ፡ ዓሊ ፡ የተባለው የቊርዓንን ፡ ክፍሎች ፡ በሙሐመድ ፡ ዘመን ፡ በራሱ ፡ ትእዛዝ ፡ ሰበሰባቸው ፡ ይላሉ ። እንዲሁም ፡ ከሆነ ፡ ዘንድ ፡ ኢብን ፡ ታቢት ፡ የተባለው ፡ በአቡ ፡ በከር ፡ ትእዛዝ ፡ ሌላ ፡ እንዲያጠራምቅ ፡ መደረጉ ፡ ለምን ፡ እንዲጠቅም ፡ ነበር ፡ በማለት ፡ የዚህን ፡ ጉዳይ ፡ አስቸጋሪነት ፡ እናያለን ። ዓሊ ፡ ያጠራቀመው ፡ ክፍል ፡ ዓሊ ፡ የሙሐመድ ፡ ወራሽ ፡ መሆኑን ፡ የደገፈ ፡ በመሆኑና ፡ አቡ ፡ በከር ፡ አመርና ፡ አስማን ፡ የተባሉትም ፡ በተጋራነት ፡ የሙሐመድ ፡ ወራሾች ፡ ነን ፡ ማለታቸውን ፡ ሺያስ ፡ የተባሉት ፡ ክፍል ፡ ያውቁት ፡ ይመስለኛል ። ይህንን ፡ ክርክር ፡ ሱኒ ፡ የተባለው ፡ ወገን ፡ ይክዳል ። ዘይድም ፡ ሁለት ፡ የታመኑ ፡ እስላሞች ፡ ቀርበው ፡ ካልመሰከሩ ፡ በቀር ፡ ማንኛውንም ፡ አንቀጽ ፡ እንደ ፡ ቊርዓን ፡ ክፍል ፡ ቆጥሮ ፡ እንዳይቀበል ፡ የጠበቀ ፡ ትእዛዝ ፡ ተቀብሎ ፡ ነበር ። ስለ ፡ ታሪኩና ፡ ተራ ፡ አቀማመጡም ፡ ያላሰበበት ፡ ይመስላል ። ከዚህም ፡ የተነሣ ፡ ቊርዓንን ፡ ለማንበብና ፡ ለማስተዋልም ፡ አስቸጋሪ ፡ ያደርገዋል ። አሁን ፡ የሚገኙት ፡ ምዕራፎች ፡ በመጀመሪያው ፡ መግለጫ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙት ፡ ክፍ

ሎች ፡ አይደሉም ፤ ያም ፡ መግለጫ ፡ ሙሐመድ ፡ የተናገረውን ፡ ሁሉ ፡ አልያዘም ። አንዳንድ ፡ የተሻሩና ፡ የተወገዱ ፡ ሌሎች ፡ የተረሱ ፡ ቊጥሮችም ፡ ነበሩ ፤ ስለዚህም ፡ የእስላሞች ፡ ምስክርነት ፡ ይገኛል ። በመጨረሻም ፡ እንደዚሁ ፡ ከልዩ ፡ ልዩ ፡ ንባዮች ፡ የተነሣ ፡ አንድ ፡ ሌላ ፡ መግለጫ ፡ ትርጉም ፡ ግልጽ ፡ ትእዛዝ ፡ ሆነ ። እስማንም ፡ አንድ ፡ አዲስ ፡ ማጣራት ፡ እንዲደረግና ፡ ዘይድ ፡ ከጥቂት ፡ የቆሪሽ ፡ ሰዎች ፡ ጋር ፡ ማግበረተኛ ፡ እንዲሆን ፡ አዘዘው ። እነሱም ፡ ቊጥርዎን ፡ የተገለጸበትን ፡ የዓረቢኛ ፡ ቋንቋን ፡ አጣርተው ፡ ያውቁ ፡ ነበር ። ይህ ፡ በድጋሚ ፡ የተደረገው ፡ ማጣራት ፡ በኋላ ፡ በሕግ ፡ ፊት ፡ የታወቀ ፡ መግለጫ ፡ ሆነ ። የዚህም ፡ ቅጂች ፡ በእስላማዊ ፡ ዓለም ፡ ክፍል ፡ ለሚኖሩት ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ከተማዎች ፡ ታደሉ ። የመጀመሪያው ፡ ጽሑፍ ፡ ቅጂዎችም ፡ ሁሉ ፡ እንዲጠፉ ፡ ተደረገ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ የሚመሰሰሉት ፡ ፊደሎችና ፡ ምልክቶች ፡ በኋላ ፡ ተጨመሩ ፤ ማናቸውም ፡ የቊጥርዎን ፡ መግለጫ ፡ በውስጡ ፡ ብዙ ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ንባዮች ፡ መኖራቸውን ፡ ያስረዳሃል ። በአዲስ ፡ ኪዳን ፡ ውስጥም ፡ እንዳሉት ፡ ሁሉ ፡ የአንባቢዎች ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ በተከታዮቻቸው ፡ ተቋቁሞ ፡ ነበር ። ስለ ፡ ስማቸው ፡ ዝርዝር ፡ ግን ፡ ላስቸግራችሁ ፡ አልፈቅድም ፤ ስለ ፡ እነሱ ፡ ታሪክ ፡ በካኖን ፡ ሌልስ ፡ በክ ፡ የእስላም ፡ እምነት ፡ በሚለው ፡ ይገኛል ፤ በዚህም ፡ በኋለኛው ፡ ጊዜ ፡ ተጣርቶ ፡ ወጣ ፡ በተባለው ፡ ጽሑፍ ፡ ስለተራ አቀማመጡ ፡ ደንብ ፡ የሌለውና ፡ ተራውን ፡ ያልጠበቀ ፡ ሆኖ ፡ ይገኛል ። በመጀመሪያው ፡ ጊዜ ፡ ተገልጾልኛል ፡ የተባሉት ፡ ምዕራፎች ፡ በመጨረሻ ፡ ሆነው ፡ በመጨረሻም ፡ ተገልጾልኛል ፡ የተባሉት ፡ በመጀመሪያው ፡ ሆነው ፡ ይገኛሉ ። አጫጭሮቹ ፡ ያልተያያዙት ፡ ምዕራፎች ፡ በመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ የተገለጹ ፡ ናቸው ። ከዚህ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ሁሉም ፡ በመጨረሻ ፡ ላይ ፡ ይገኛሉ ። መካ ፡ ላይ ፡ ተገለጹ ፡ የሚባሉት ፡ ቊጥሮች ፡ በእስላሞች ፡ ዘንድ ፡ መዲና ፡ ላይ ፡ የተገለጹት ፡ ምዕራፎች ፡ ናቸው ፡ ይላሉ ። መጽሐፉ ፡ ግን ፡ በእውነቱ ፡ ባንዳንድ ፡ ቦታ ፡ የተዘበራረቀና ፡ ግራ ፡ አግቢ ፡ በመሆኑ ፡ ትርጓሜው ፡ ምን ፡ መሆኑን ፡ ለይቶ ፡ ለመረዳትና ፡ ማንንም ፡ እንደሚመለከት ፡ ለማወቅ ፡ በጣም ፡ አስቸጋሪ ፡ ነው ። ስለ ፡ መጽሐፉ ፡ መለከታዊ ፡ መነሻም ፡ የመጽሐፉ ፡ ተራ ፡ አቀማመጥ ፡ እንደሚገባ ፡ አለመሆኑ ፡ ለክርክሩ ፡ ይጠቅማል ፤ በአስማን ፡ ከሊፋዊነት ፡ ጊዜ ፡ የተደረገው ፡ ማጣራት ፡ ፍጹም ፡ አለመሆኑ ፡ ይታመናል ። አንዳንድ ፡ ቊጥሮች ፡ ተገድረዋል ። አንዱ ፡ ምዕራፍም ፡ ከመጀመሪያው ፡ ምዕራፍ ፡ አጥሮአል ፡ ይላል ፡ (የተስማሙት ፡ ምዕራፎች) ፡ ሕፃናትን ፤ ማጥበትና ፡ ዘማውያንን ፡ ስለ ፡ መውገር ፡ የተሰጡት ፡ አንቀጾች ፡ ተገድረዋል ፡ በጠቅላላው ፡ ግን ፡ መካና ፡ መዲና ፡ ላይ ፡ ከተሰጡት ፡ ጉዳዮች ፡ ብዙዎችን ፡ አግኝተናቸዋልና ፡ የምጠራጠርበት ፡ ምክንያት ፡ የለኝም ፤ እንደገናም ፡ እስላሞች ፡ ቊጥርዎን ፡ ፍጹም ፡ የሆነ ፡ የእግዚአብሔር ፡ ቃል ፡ ነው ፡ ስለሚሉት ፡ ራሳቸው ፡ እስላሞችም ፡ በሙሐመድ ፡ ወዳጆችና ፡ በደቀ ፡ መዛሙርቱ ፡ የተጨመሩ ፡ አንዳንድ ፡ ቊጥሮች ፡ አሉ ፡ ማለትን ፡ አፈ ፡ ታሪካቸው ፡ ይመሰክራል ። አመር ፡ የተባለው ፡ ዳግማዊ ፡ ካሊፍ ፡ ምክሩን ፡ በሁለት ፡ ጉዳዮች ፡ የተቀበሉአቸው ፡ መሆኑን ፡ አረጋግጦአል ።

፩ኛ ፡ በካዳባ ፡ ውስጥ ፡ የአብርሃምን ፡ (መቃም ፡ ኢብራሂም) ፡ የሚባለውን ፡ የጸሎት ቦታ ፡ ለይቶ ፡ መመደቡን ፤

፪ኛ ፡ በሙሐመድም ፡ ቤት ፡ ውስጥ ፡ ሚስቶቹን ፡ ሌሎች ፡ ሰዎች ፡ እንዳያዩዋቸው መጋረጃ ፡ (ሂጀብ) ፡ ማድረጉን ፤ አማር ፡ እርግጠኛ ፡ ባልሆነ ፡ ኖሮ ፡ እንደዚህ ፡ ያሉትን ፡ ድንጋጌዎች ፡ ለማድረግ ፡ አይችልም ፡ ነበር ። ዛሬ ፡ በቊጥርዎን ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙት ፡ ሌሎች ፡ ቃላት ፡ የአማር ፡ የራሱ ፡ ቃላት ፡ ናቸው ። አንድ ፡ ልዩ ፡ የሆነ ፡ አንቀጽ ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ «ምስጋና ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ይሁን ፡ ከእሱም ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ፈጣሪ ፡ የለም» ፡ ሲል ፡ ምህረቱን ፡ እንዲያገኝ ፡ ጮኸ ፡ እነዚህ ፡ ቃላትም ፡ በመጨረሻ ፡ ቊጥር ፡ ላይ ፡ ተጨመሩ ። እስላሞች ፡ ራሳቸው ፡ የሚነግሩንም ፡ ይህንኑ ፡ ነው ። ባንድ ፡ በኩል ፡ ስለ ፡ ቃላቱ ፡ የተደረገው ፡ በሌላም ፡ በኩል ፡ ስለ ፡ ጉዳዩ ፡ የተደረገ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ በቂ ፡ የሚታመን ፡ ማስረጃ ፡ እናገኛለን ። እንደገናም ፡ በቊጥርዎን ፡ የሚገኙት ፡ አንቀጾች ፡

ከሌሎች ፡ አንቀጾች ፡ ጋር ፡ የማይስማሙ ፡ መሆናቸውን ፡ እናገኛለን ። እነዚህ ፡ ልዩነቶችም ፡ ስለ ፡ መሻር ፡ ትምህርት ፡ የተሰጠውን ፡ አስነሙ ። ስለዚህ ፡ ትምህርትም ፡ በቀር ዓን ፡ ይወሳል ፡ «ስለ ፡ ላም» ፡ ምዕራፍ ፡ ቀጥር ፡ ፩፻ ፡ ገጽ ፡ ፫፻፵፱ ፡ ላይ ፡ «በግንኛቸውም በምንሸራቸው ፡ ወይም ፡ በምናስረሳህ ፡ ቀጥሮች ፡ ምትክ ፡ ከእሱ ፡ የተሻለውን ፡ ወይም ፡ መሰሉን ፡ እናመጣለን» ፡ የሚል ፡ አንቀጽ ፡ እናነባለን ። ይህም ፡ ስለ ፡ መሻር ፡ የታሰበው ፡ ጉዳይ ፡ ፫ ፡ ግዳነቶች ፡ ናቸው ።

፩ኛ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜ ፡ የተሻሩት ፡ ቃላት ፡ በጥቅሱ ፡ ውስጥ ፡ እንዳሉ ፡ ሐሳቡ ፡ ብቻ ፡ የተሻረ ፡ ነው ፡ ማለት ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ ሰዎች ፡ ጸሎት ፡ በሚያደርጉበት ፡ ጊዜ ፡ ፊታቸውን ፡ ወደ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ቤተ ፡ መቅደስ ፡ ያዙሩ ፡ የተባለው ፡ አለ ፤ ሕጉን ፡ ግን ዛሬ ፡ አይሠሩበትም ፡ ይባላል ።

፪ኛ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ቃላቱ ፡ ተገድፈው ፡ ይገኛሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ በውስጣቸው የሚገኘው ፡ ዝንባሌ ፡ እስካሁን ፡ ይጻፍል ፡ ይባላል ። ለምሳሌ ፡ ዘማውያንን ፡ ስለ ፡ መውገር ፡ የተሰጠው ፡ ትእዛዝ ፡ እምብዛም ፡ አይፈጸምም ።

፫ኛ ፡ አንዳንድ ፡ ጊዜም ፡ ቃላቱና ፡ ሐሳቡ ፡ ሁለቱም ፡ የተሻሩ ፡ ሆነው ፡ ይገኛሉ ። ለምሳሌ ፡ እናቶች ፡ ልጆቻቸውን ፡ ፲ ፡ ወራት ፡ ሙሉ ፡ ሊያጠቡአቸው ፡ ይገባል ፡ የተባለው ፡ ደንብ ፡ ነው ፤ ሆኖም ፡ ስለ ፡ መሻር ፡ የተሰጠው ፡ ትምህርት ፡ የተለየ ፡ ወሰን ፡ ድንበር ፡ አለው ። ታሪካዊ ፡ ነገሮች ፡ የእግዚአብሔር ፡ ተስፋዎችና ፡ ማስጠንቀቂያዎች ፡ ሁሉ ፡ ሊሻሩ ፡ አይቻልም ። በማናቸውም ፡ በተቀደሰ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ እነዚህ ፡ ነገሮች ፡ ሊሻሩ ፡ የማይቻሉ ፡ መሆናቸውን ፡ ያውቃሉ ። ግልጽ ፡ የሆነ ፡ ትእዛዝና ፡ መክልከልም ፡ በሆነ ፡ እንኳን ፡ መሻሩን ፡ ያምናሉ ። ቀርዓን ፡ በ፳፮ ፡ ዓመታት ፡ ውስጥ ፡ የተሰጠ ፡ ነው ፡ በማለታቸው ፡ ምክንያት ፡ ችግርን ፡ ለማስከተሉ ፡ ይህ ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ ነው ። እንደገናም ፡ በቀርዓን ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙት ፡ አንዳንድ ፡ ቃላት ፡ ግልጽና ፡ ለማስተዋልም ፡ ቀላል ፡ ናቸው ፡ ሲሉ ፡ ያስተምራሉ ። በዓረብኛም ፡ «ሙኸከም» ፡ ይባላል ። ሌሎቹ ፡ ግን ፡ ምሳሌዎች ፡ ናቸው ፡ በዓረብኛም ፡ «ሙታሸቢህ» ፡ ይባላሉ ። ይበልጡንም ፡ አስቸጋሪ ፡ ነው ። እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ትምህርት ፡ በቀርዓን ፡ ውስጥ ፡ ይገኛል ። «የሚምራን ፡ ቤተሰብ ፡ ምዕ ፡ ቀጥር ፡ ፭ ፡ ገጽ ፡ ፫፻፹፯ ፡ ላይ ፡ «እሱ ፡ ነው ፡ መጽሐፉን ፡ ያወረደው» ይላል ። አንዳንድ ፡ ቀጥሮች ፡ ወይም ፡ ምልክቶች ፡ በራሳቸው ፡ ግልጽ ፡ ናቸው ፡ እነዚህ ፡ የመጽሐፉ ፡ እናት ፡ (መሠረት) ፡ ናቸው ፤ ሌሎችም ፡ ምሳሌዎች ፡ ናቸው ። ልቡናቸውን ፡ ለማሳሳት ፡ የተሰጡት ፡ ግን ፡ ምሳሌውን ፡ ይከተላሉ ፤ ባለመስማማት ፡ አንድ ፡ ፍች ፡ ለማግኘት እየተጣጣሩ ፡ ነው ፤ ሆኖም ፡ ከእግዚአብሔር ፡ በቀር ፡ ማንም ፡ ትርጓሜውን ፡ አያውቀውም ። በእነዚህ ፡ ምሳሌ ፡ በሆኑት ፡ አንቀጾች ፡ ስለ ፡ ትንሣኤ ፡ ቀን ፡ ስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ፊት ፡ እጅና ፡ ዙፋን ፡ የተወሰኑበትን ፡ ቀጥሮች ፡ ያኖራሉ ። ዐረፍት ፡ ነገሩን ፡ በልማድ ፡ እንዲህ ፡ ሲሉ ፡ እስላሞች ፡ ስለሚተረጉሙት ፡ በእኛ ፡ በኩል ፡ ግን ፡ እሱም ፡ የእግዚአብሔር ፡ ልጅ ፡ በፍጡር ፡ ትውልድ ፡ መሠረት ፡ ቀርዓን ፡ ራሱን ፡ በመከተል ፡ ለኛ ፡ ዋና ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ ያለው ፡ መለያ ፡ ነው ። ሙሐመድም ፡ በቀርዓን ፡ ውስጥ ፡ የሚገኘው ፡ እያንዳንዱ ፡ ቃል ፡ ከእግዚአብሔር ፡ ዘንድ ፡ የፈለቀ ፡ ነው ፡ ሲል ፡ ይፋለማል ፤ ነገር ፡ ግን ፡ በዚያን ፡ ዘመን ፡ በዓረብ ፡ አገር ፡ ውስጥ ፡ የነበሩትን ፡ የሃይማኖት ፡ ሀሣቦች ፡ የሚያውቅ ፡ በዓረብ ፡ አገር ፡ ወይም ፡ የዓረብ ፡ አገር ፡ ጎረቤቶች ፡ በሆኑት ፡ አገሮች ፡ የኖረ ፡ ሰው ፡ ሙሐመድ ፡ ለመረጃው ፡ ሁሉ ፡ የአይሁድ ፡ የሣቢያን ፡ የዘር ፡ አስተሪያኖች ፡ የዓረቦችና ፡ የክርስቲያኖች ፡ ባለዕጻ ፡ ለመሆኑ ፡ ይገንዘበው ፡ ዘንድ ፡ አያስቸግረውም ። በተለይም ፡ ጎረቤቱ ፡ ለነበሩት ፡ አይሁድ ፡ ባለ ፡ ዕዳቸው ፡ ነው ። አያሌ ፡ እስላሞችም ፡ ሙሐመድ ፡ ማንበብና ፡ መጻፍ ፡ አይችልም ፡ ነበር ፡ ይላሉ ። መሀይምን ፡ ነቢይ ፡ (አናቢ ፡ አሉሚ) ፡ ብለው ፡ ይጠሩታል ፤ ይህም ፡ ተአምራታዊ ፡ የሆነውን ፡ የቁርዓንን ፡ ባሕርይ ፡ ያጋንንቀል ፡ በማለት ፡ ያስባሉ ፤ ይህ ፡ አለማወቅ ፡

በመጽሐፉ ፡ ያለው ፡ ሐሣብ ፡ ያልተጣራ ፡ መሆኑን ፡ ይገልጽልናል ፤ ሆኖም ፡ መጻፍ ፡ አለመቻሉ ፡ በጠቅላላው ፡ የታመነ ፡ አይደለም ፤ ምናልባትም ፡ የማይችል ፡ ቢሆን ፡ እንኳ ፡ በአነጋገር ፡ ተሰማኝነት ፡ ችሎታው ፡ በግጥም ፡ የተደረሰ ፡ መጽሐፍ ፡ የመንፈስ ፡ ማስረጃ ፡ አይደለም ፡ በንግግራችንም ፡ መጨረሻ ፡ ቊርዓን ፡ በውስጡ ፡ በያዘው ፡ ላይ ፡ መውደቅ ፡ አለብን ፤ በአነጋገሩ ፡ ችሎታ ፡ ተሰማኝነት ፡ የነበረው ፡ ለመሆኑም ፡ ማመን ፡ ይገባናል ፤ በባለቅኔ ፡ ድርሰት ፡ ስለ ፡ ራሱ ፡ መግለጽ ፡ የቻለ ፡ ለመሆኑም ፡ ማመን ፡ ይገባናል ፤ የተጣራውን ፡ ዓረቢኛ ፡ ቋንቋ ፡ ለመናገር ፡ የቻለ ፡ ለመሆኑም ፡ እንቀበለዋለን ፡ ይገባናልም ፤ ነገር ፡ ግን ፡ እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ በዘመኑ ፡ ከነበሩት ፡ አረማውያን ፡ የተከፈላቸው ፡ ልዩ ስጦታዎች ፡ ነበሩ ። እነሱስ ፡ በመንፈስ ፡ እግዚአብሔር ፡ ተመርተው ፡ ነበሩን? እኛም ፡ ተስፋ ፡ ማድረግ ፡ እንደሚገባን ፡ ሁሉ ፡ በቁርዓን ፡ ውስጥ ፡ አያሌ ፡ አታችት ፡ ይገኛሉ ፡ ዋና ፡ ዋናዎቹም ፡ እነዚህ ፡ ናቸው ።

፩ኛ ፡ የአልጃላላዊን ፡ በጃጃጃ፬ ፡ ዓ ፡ ሂ ፤ (፪ኛ) አዝ ፡ ዘማሕሻሪ ፡ በጃጃ፬ ፡ ዓ ፡ ሐ ፡ ጅራ ፤ (፫ኛ) ፡ የሙሐመድ ፡ ፊሊ ፡ ፋቅ ፡ ሃሩ ፡ ዲዲን ፡ በጃጃ፬ ፡ ዓ ፡ ሂ ፡ ናቸው ። እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ከሙሐመድ ፡ ዘመን ፡ ከጃጃ፬ ፡ ዓመታት ፡ በኋላ ፡ የተጻፉ ፡ ነበሩ ፡ ዛንዚባር ፡ ከሚገኙት ፡ የሚበልጡት ፡ ስዎች ፡ ተጨማሪ ፡ መግለጫዎችን ፡ የሚያነቡትና ፡ የሚጠቀሙበት ፡ የዓል ፡ ጃላላዊንን ፡ ነው ። ፪ኛ ፡ ሡና ፤ ፪ኛው ፡ የአስላም ፡ መሠረት ፡ ወይም ፡ ዓምድ ፡ «ሡና» ፡ የተባለው ፡ ነው ። እሱም ፡ የሙሐመድ ፡ ምርጥ ፡ ንግግሮች ፡ ጠባይ ፡ ልምድና ፡ ባህል ፡ መግለጫ ፡ ነው ። ጠባይ ፤ ልማዱ ፡ በሀሉና ፡ በድንገት ፡ የተናገረው ፡ ንግግሩ ፡ ሁሉ ፡ በተከታዮቹ ፡ ላይ ፡ የሚያስተሳስር ፡ ኃይል ፡ አላቸው ፡ ተብሎ ፡ ይገመታል ፤ «ሡና» ፡ የተለመደው ፡ ስሙ ፡ «ሐዲሥ» ፡ (አፈ ፡ ታሪክ) ፡ ይባላል ፡ የእነዚህ ፡ አፈ ፡ ታሪኮች ፡ ደረጃ ፡ ስለ ፡ ቁርዓን ፡ ዕውቀት ፡ ፪ኛው ፡ ሲሆን ፡ በሙሐመድ ፡ በራሱ ፡ አደራ ፡ የተባሉ ፡ ነበሩ ። የአፈ ፡ ታሪኮች ፡ አካልም ፡ በእንደዚህ ፡ ያለ ፡ መንገድ ፡ ተጀመረ ። ሙሐመድ ፡ ከሞተ ፡ በኋላ ፡ በቊርዓን ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙትን ፡ ያንዳንድ ፡ ቊርዓኖች ፡ ትርጓሜ ፡ ለመረዳት ፡ አዳገታቸው ፤ ስለ ፡ ልምዶች ፡ ምክንያትና ፡ ስለ ፡ ሃይማኖታቸውም ፡ ትምህርት ፡ አሰጣጥ ፡ የተጣራ ፡ ሐሣብ ፡ አልነበራቸውም ፤ ስለዚህ ፡ ጥቁቶቹ ፡ የሙሐመድን ፡ ንግግሮች ፡ ፋና ፡ አድርገው ፡ ስለሠሩባቸው ፡ በሚያጠራጥሩ ፡ አንቀጾች ፡ ላይ ፡ ጮራን ፡ ፈነጠቀላቸው ። እሱ ፡ ከሞተ ፡ ከአንድ ፡ መቶ ፡ ዓመታት ፡ በኋላ ፡ ዳግማዊ ፡ ዑመር ፡ እነዚህ ፡ አፈ ፡ ታሪኮች ፡ ሁሉ ፡ እንዲሰበሰቡ ፡ ትእዛዝ ፡ ሰጠ ። ይህ ፡ ተፈጸመና ፡ አብዛኛዎቹም ፡ በሙሐመድ ፡ የሕይወት ፡ ታሪክ ፡ መግለጫ ፡ ተጨመሩ ፤ እሱም ፡ (ሢራ) ፡ ይባላል ። ልዩ ፡ ልዩ ፡ ግምት ፡ ያላቸው ፡ የእነዚህ ፡ አፈ ፡ ታሪኮች ፡ ብዛት ፡ ይታይ ፡ ነበር ። ምርጥ ፡ የሆኑት ፡ (ሣሂሂ) ፡ ይባሉ ፡ ነበር ። ሌሎቹም ፡ መልካም ፡ (ካሣን) ፡ ይባሉ ፡ ነበር ። ሌሎቹም ፡ ደካሞች ፡ «ዳዲና» ፡ ይባሉ ፡ ነበር ። ከዚህ ፡ ላይ ፡ ላወሳቸው ፡ የሚገባኝ ፡ ሶስት ፡ ጥራዞች ፡ አሉ ። ጊዜ ፡ አጋጥሞአቸው ፡ ከአንድ ፡ መምህር ፡ ከንፈር ፡ ከሰሙት ፡ በቀር ፡ በምሥራቅ ፡ አፍሪቃና ፡ በመካከለኛው ፡ አፍሪቃ ፡ የሚገኙት ፡ ብዙ ፡ እስላሞች ፡ ስለ ፡ እነሱ ፡ ብዙ ፡ የሚያውቁ ፡ መስሎ ፡ አይታይም ።

፪ኛ ፡ ስለ ፡ «የቦክሐሪ ፡ ሣሂሂ» ፡ ዛንዚባር ፡ ላይ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ሲወሳ ፡ የሰማሁት ፡ ስለዚህ ፡ ጥራዝ ፡ ነው ፡ በየሱቁም ፡ ይሸጣል ። ከጃጃ፬ ፡ ሸህ ፡ በላይ ፡ አጠራቀመ ፡ ይላሉ ። ነገር ፡ ግን ፡ ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ ፬ ፡ ሸህ ፡ ብቻ ፡ ቦታ ፡ ሊያገኙ ፡ ይገባቸዋል ፡ ተብሎ ፡ ተገምቶ ፡ ከ፬ቱም ፡ ሸህ ፡ ውስጥ ፡ ብዙዎቹ ፡ የአንድ ፡ አፈ ፡ ታሪክ ፡ ድግግሞች ፡ ሲሆኑ ፡ በልዩ ፡ ልዩ ፡ የምስክርነት ፡ ሰንሰለቶች ፡ የተማመኑ ፡ ናቸው ። «ቦክሀሪ» ፡ በ፩፻፺፬ ፡ ዓ ፡ ሂ ፡ ተወለደ ፤ ይህ ፡ እውነት ፡ ያልሆነ ፡ ብጣሽ ፡ (ቁራጭ) ፡ አፈ ፡ ታሪክ ፡ በእውነት ፡ ሊታመንበት ፡ የማይገባ ፡ ለመሆኑ ፡ ራሱ ፡ ያስረዳል ። ይህ ፡ ቅቡል ፡ የሆነው ፡ ጥናትም ፡ በእኛ ፡ ላይ ፡ ውሳኔን ፡ ያደርጋል ። ስለ ፡ ታሪክም ፡ ትክክለኛነት ፡ ጉዳይ ፡ ፍሬ ፡ በስ ፡ ውጤትን ፡ ይጥልብናል ።

ለ) ስለ ሙስሊም ፣ ቢን ፣ ሐጃጅ ፣ መጽሐፍ ፣ እሱም ፣ የባህሪ ፣ ተግራ ፣ ነበረ ፣ በጆ
ጆጆ ፣ ዓ ፣ ሂ ፣ ሞተ ፣ የእሱ ፣ መጽሐፍ ፣ ፬ ፣ ሸህ ፣ አፈ ፣ ታሪኮች ፣ ይገኙበታል ፣ በተ
ለይም ፣ የሚነበቡት ፣ በእስጳኛና ፣ በሰሜን ፣ አፍሪቃ ፣ ነው ።

ሐ) ስለ አቡዳውድ ፣ መጽሐፍ ፣ እሱም ፣ የሞተው ፣ በጆጆጆጆ ፣ ዓ ፣ ሂ ፣ ነው ። የእሱም ፣ መጽ
ሐፍ ፣ «ጀሚዓ ፣ ለ ፣ ቲርማዲ» ፣ የቲርማዲ ፣ መጽሐፍ ፣ ተብሎ ፣ ይጠራ ፣ ነበር ። ስለ አፈ ፣ ታ
ሪኮች ፣ ይህን ፣ ያህል ፣ ብያለሁ ፣ ምክንያቱም ፣ ከእስላሞች ፣ ጋር ፣ ንግግር ፣ በምታደርጉ
በት ፣ ጊዜ ፣ «ሐዲሥ» ፣ ስለሚባለው ፣ ቃል ፣ ትሰማላችሁ ፣ ይህ ፣ ቃል ፣ በስዋሂሊ ፣ ቋንቋ ፣
ወሬ ፣ ይባላል ። እንደዚሁም ፣ በዓረቢኛ ፣ ግሥ ፣ መነጋገርና ፣ መጫወት ፣ ማለት ፣ ነው ።
የቃሉ ፣ መሣርያነትና ፣ ስለ እስላም ፣ ትምህርት ፣ ዋናውን ፣ ፍሬ ፣ ነገር ፣ የሚመለከት ፣
ለመሆኑም ፣ ሰሚው ፣ አይረዳውም ፣ ይሆናል ።

መ) ኢጅመዓ ፣ (የእስላም ፣ አባቶች ፣ ስምምነት) ፣ ፣ ፣ የእስላም ፣ መሠረት ፣ ወይም
ዓምድ ፣ ኢጅምዓ ፣ ይባላል ። ትርጓሜውም ፣ በእስላማዊ ፣ ዓለም ፣ ዘንድ ፣ ስለ እምነታ
ቸው ፣ ትክክለኛውን ፣ ዕውቀት ፣ ለማግኘት ፣ የተቸገሩት ፣ የታላላቁ ፣ መምህራን ፣ ስም
ምነት ፣ ይባላል ። በእውነትም ፣ የቤተ ክርስቲያን ፣ አበው ፣ ሊቃውንት ፣ በአንድነት ፣
የተስማሙበትን ፣ ለማስመሰል ፣ ነው ፣ ሊባል ፣ ይቻላል ። እነዚህ ፣ አዋቂዎችም ፣ ሙጃታ
ሂዲን ፣ ይባላሉ ። ከመካከላቸውም ፣ ፬ቱ ፣ አቡበከር ፣ ኡማር ፣ አስማንና ፣ ዓሊ ፣ የሚባ
ሉት ፣ ከሊፎች ፣ ናቸው ። ከሙሐመድ ፣ የግል ፣ ወዳጆቹም ፣ ይጨመራሉ ። ጥቂቶቹም ፣
በችግሩ ፣ ጊዜ ፣ መዲና ፣ ላይ ፣ ሙሐመድን ፣ የደገፉትን ፣ ሰዎች ፣ ረዳቶቹን ፣ ይጨም
ራሉ ። ሌሎችም ፣ ደግሞ ፣ ሙሐመድ ፣ ወደ መዲና ፣ በሸሸበት ፣ ጊዜ ፣ ከእሱ ፣ ጋር ፣
ሸሸተው ፣ መዲና ፣ የገቡትን ፣ ስደተኞች ፣ ይጨምራሉ ። አሁን ፣ ግን ፣ አንዳንዶቹ ፣ እን
ደዚህ ፣ ያሉ ፣ የተማሩ ፣ ሰዎች ፣ እስልምና ፣ በተጀመረበት ፣ ጊዜ ፣ የተነሱ ፣ ናቸው ፣
በማለት ፣ በዚሁ ፣ ጊዜ ፣ መወሰን ፣ አስፈላጊ ፣ አይደለም ፣ ሲሉ ፣ ያረጋግጣሉ ።
ሆኖም ፣ በማናቸውም ፣ ሀገርና ፣ ዘመን ፣ እንዲህ ፣ ያለ ፣ ነገር ፣ መገለጽ ፣ ይችላል ።
ይሆናል ።

(፬ኛ) ፣ «ኪአሲ» ፣ የሐሣብ ፣ ውሳኔ ፣ ማለት ነው ። ፬ኛው ፣ የእስላም ፣ መሠረት ፣ ወይም ፣
ዓምድ «ኪአሲ» ፣ ይባላል ። ትርጓሜውም ፣ የሀሣብ ፣ መደምደሚያ ፣ ትምህርት ፣ በመጀመሪያ
መሠረታዊ ፣ ነገር ፣ ላይ ፣ ሀሣብን ፣ ማደላደል ፣ ማለት ነው ። አስቸጋሪ ፣ የሆኑ ፣ ጥያቄዎች ፣
ለመምሕራኑ ፣ ከእስላሞች ፣ ቀርበው ፣ መምሕራኑም ፣ መልሳቸውን ፣ ሰጥተው ፣ ነበር ።
ቀርበው ፣ ስለነበሩት ፣ ጥያቄዎችም ፣ ግልጽ ፣ የሆነ ፣ መሥመር ፣ ያልተጣለ ፣ መሆኑን ፣
ማየት ፣ እንችላለን ። እነዚህን ፣ የመሳሰሉ ፣ ጥያቄዎች ፣ አስቀድሞ ፣ የቀረበና ፣ የተሰጠ
ውም ፣ ውሳኔ ፣ በሱናና ፣ በኢጅማዓ ፣ ውስጥ ፣ ተጽፈው ፣ ይገኛሉ ። መምሕሩ ፣ ግን ፣
አዲሱን ፣ ጥያቄ ፣ ከአሮጌው ፣ ጥያቄ ፣ ጋር ፣ አስተያይቶ ፣ ከአሮጌው ፣ መልሱን ፣ ከአዲ
ሱ ፣ ጥያቄውን ፣ ጨምሮ ፣ አወጣ ፣ አንድ ፣ አፈ ፣ ታሪክ ፣ ትርጓሜውን ፣ ገልጾ ፣ ያሳያል ።
ሙሐመድ ፣ የግዴታ ፣ ምጽዋትን ፣ ለመሰብሰብ ፣ ፈቅዶ ፣ አንድ ፣ ሙዓድ ፣ የተባለ ፣ ሰው
ወደ የመን ፣ ሰደደ ፣ የተላከውም ፣ ሰውዬ ፣ ምጽዋትን ፣ ከሰበሰበ ፣ በኋላ ፣ ለድሆች ፣
ለማደል ፣ ነበር ። እሱም ፣ ሙዓድ ፣ ሆይ ፣ ምን ፣ ዓይነት ፣ ሕግ ፣ ትከታተላለህ ብሎ ፣
ጠየቀው ፣ «የቀርዓንን ፣ ሕግ ፣ እከተላለሁ ፣ ሲል ፣ መለሰለት ፣ በቀርዓን ፣ የሚረ
ዳህ ፣ መግለጫ ፣ ያላገኘህ ፣ እንደሆንሳ ፣ ምን ፣ ታደርጋለህ ፣ ? ብሎ ፣ ሙሐመድ ፣ መለ
ሰለት ። ሙዓድም ፣ «ነቢይ ፣ ሆይ ፣ የአንተን ፣ አፈጻጸም ፣ እከተላለሁ ፣ » ሲል ፣ መለሰ
ለት ። ሙሐመድም ፣ ስለ ጉዳዩ ፣ የሚስማማ ፣ የእኔን ፣ አፈጻጸም ፣ ያላገኘህ ፣ እንደሆነ
ምን ፣ ታደርጋለህ ? ብሎ ፣ መለሰለት ። እሱም ፣ እንዲህ ፣ ሲል ፣ መለሰለት ፣ እንዲህ ፣
የሆነ ፣ እንደሆነ ፣ የተቻለኝን ፣ ያህል ፣ በግል ፣ ዕውቀቱ ፣ እጠቀምበታለሁ ፣ ሲል ፣
መለሰለት ። እንደዚህ ፣ ያለ ፣ ባለ ፣ አእምሮ ፣ አስተዋይና ፣ ጉዳይ ፣ ፈጻሚ ፣ ስለ ሰ
ጠው ፣ ለእግዚአብሔር ፣ ምስጋና ፣ አቀረበ ፣ የመከራከር ፣ አፈጻጸም ፣ መንገድ ፣ በትም

ሀርት ፡ ውስጥ ፡ የሚገባ ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ለመግለጽ ፡ እስላሞች ፡ ይህን ፡ የሙዓድን ፡ ታሪክ ፡ ይጠቀሙ በታል ። እያንዳንዱ ፡ እስላምም ፡ የሃይማኖቱ ፡ ትምህርት ፡ ተከታይ ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ ይታሰባል ። እንደዚሁም ፡ ያሉ ፡ አራት ፡ ትምህርት ፡ ቤቶች ፡ ማድሕኔቡ ፡ የተባሉ ፡ አሉ ። የታሉም ፡ ትርጓሜ ፡ መንገድ ፡ ማለት ፡ ነው ። እነዚህን ፡ መንገዶች ፡ የጠረጉ ፡ ሰዎች ፡ ይማሞች ፡ ይባላሉ ። የአራቱም ፡ ስም ፡ እንደ ሚከተለው ፡ ተገልጿል ።

- ፩ኛ ፡ «አቡ ፡ ሐኒፋ ፡» የሐኒፎች ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ መሪ ።
- ፪ኛ ፡ «ሙሐመድ ፡ ኢብን ፡ ኢድሪስ ፡ እቭ ፡ ቫሬ ፡» የቫሬዎች ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ መሪ ።
- ፫ኛ ፡ «ማሊክ ፡ ኢብን ፡ አናስ ፡» የማሊኮች ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ መሪ ።
- ፬ኛ ፡ «አሕመድ ፡ ኢብን ፡ ሀንባል ፡» የሀንባሎች ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ መሪ ፡ ናቸው ።

መጻሕፍታቸውም ፡ በእስላሞች ፡ ላይ ፡ ስላለው ፤ የልምድ ፡ ጉዳዮች ፡ እንጂ ፡ ስለ ፡ ትምህርቱ ፡ አይመለከቱም ። ሰዎችም ፡ እነዚህን ፡ የግዴታ ፡ ሥራዎች ፡ እንደምን ፡ እንደሚፈጽሙ ፤ እንደምን ፡ እንደሚጸለዩ ፤ እንደምን ፡ እንደሚጸምና ፡ እንደ ፡ ምን ፡ ሕጋዊ ፡ ምጽዋት ፡ እንደሚከፈልም ፡ ያስተምራሉ ። ስለ ፡ ጋብቻ ፡ ስለ ፡ መፋታትና ፡ ስለ ፡ ውርስም ፡ ደንብ ፡ ይህን ፡ የመሳሰለውን ፡ ሁሉ ፡ ያስተምራሉ ። አቡ ፡ ሐኒፋ ፡ በ፻፶ ፡ ዓ ፡ ሂ ፡ አስከሎን ፡ በተባለው ፡ አገር ፡ ተወለደ ፤ በ፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ሂ ፡ ካይሮ ፡ ላይ ፡ ሞተ ። በአፈ ፡ ታሪክ ፡ ተማምኖ ፡ ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ ጉዳይ ፡ መከራከርን ፡ ወይም ፡ መደምደሚያ ፡ ሀሳብ ፡ ማድረግን ፡ ጠላ ። የአሱ ፡ ደቀ ፡ መዛሙርት ፡ የሚበልጡት ፡ በፋርስና ፡ በዓረብ ፡ አገር ፡ ይገኛሉ ። በዛንዚባርና ፡ በምሥራቅ ፡ አፍሪቃም ፡ ብዙ ፡ ተከታዮች ፡ አሉት ። ከመጻሕፍቱም ፡ አንዱ ፡ ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ ልማድ ፡ አፈጻጸም ፡ ሁሉ ፡ መሠረተ ፡ ነገር ፡ ይገኝበታል ። ሱናና ፡ ወይም ፡ ሙስናድ ፡ የሚባሉት ፡ ሌሎችም ፡ በእነዚህ ፡ የሃይማኖት ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ አድራጎት ፡ ላይ ፡ ጮራን ፡ የሚፈነጥቁ ፡ አፈ ታሪኮች ፡ ናቸው ።

ማሊክ ፡ ኢብን ፡ አናስ ፡ በ፺ ፡ ዓ ፡ ሂጅራ ፡ መዲና ፡ ላይ ፡ ተወለደ ፤ በ፻፸፭ ፡ ዓ ፡ ሂ ፡ ሞተ ። መጽሐፉም ፡ «አል ፡ ሙዋታ ፡» ይባላል ። አብዛኛውን ፡ ደቀ ፡ መዛሙርቱ ፡ በበርበሪና ፡ በሰሜን ፡ አፍሪቃ ፡ ይገኛሉ ። አሕመድ ፡ ኢብን ፡ ሐንባል ፡ በ፻፶፬ ፡ ዓ ፡ ሂ ፡ በግዳድ ፡ ላይ ፡ ተወለደ ፤ በዘመኑም ፡ ስለ ፡ ቍርዓን ፡ አስቃቂ ፡ የሆነ ፡ ጠብ ፡ ተነሥቶ ፡ ነበር ፤ አንዳንድ ፡ ሰዎችም ፡ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ ነው ፡ አሉ ። ሌሎች ፡ ግን ፡ ይህን ፡ ክደዋል ። አሕመድ ፡ ሙታዚም ፡ የተባለውን ፡ ከሊፍ ፡ በመቃወሙ ፡ በጸኑ ፡ ስቃይ ፡ ተሰቃይቶ ፡ ነበር ። እሱም ፡ ቍርዓን ፡ ሰው ፡ ሠራሽ ፡ ነው ፡ ብሏል ፡ ታስሮበትም ፡ ነበር ። በኋላ ፡ ግን ሙታወኪል ፡ በተባለው ፡ ከሊፍ ፡ ትእዛዝ ፡ ተፈታ ። አሁን ፡ ቍጥራቸው ፡ ያነሰ ፡ ተከታዮች ፡ አሉት ፤ የሚኖሩትም ፡ በዓረብ ፡ አገር ፡ ነው ። ስለ ፡ ሙሐመዳውያን ፡ እምነት ፡ መሠረታዊ ፡ ጉዳይ ፡ ሁሉ ፡ በእነዚህ ፡ ትምህርት ፡ ቤቶች ፡ መካከል ፡ ልዩነት ፡ የለም ። በአነስተኛ ፡ ዝርዝር ፡ ጉዳይ ፡ ብቻ ፡ ይለያያሉ ፤ በመንፈሳዊ ፡ አገልግሎትና ፡ በሕጋዊ ፡ ልማዶች ፡ አደራረግ ፡ ረገድ ፡ ስለሚለያዩ ፡ እስላሞች ፡ እነዚህን ፡ ልዩነቶች ፡ እንደ ፡ ዋና ፡ ቁም ፡ ነገር ፡ አይቆጥሯቸውም ።

ክፍል ፡ ፪ ፡

ስለ ፡ ሙሐመዳውያን ፡ ዋና ፡ እምነት ፡ ክፍሎች ፡

አጭር ፡ መግለጫ ።

እነዚህን ፡ በሁለት ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ ክፍሎች ፡ ይከፍሏቸዋል ።

፩ኛ ፡ ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ መሠረታዊ ፡ ነገሮች ፡ «ዑሱሉ ፡ ዲ ፡ ዲን ።»

፪ኛ ፡ ስለ ፡ ሃይማኖት ፡ መሠረታዊ ፡ አፈጻጸም ፡ «ኤልሙ ፡ ለ ፡ ፊቅ ።»

፫ኛ፡ ስለ ሃይማኖት ፡ መሠረታዊ ፡ እምነት ፤ እነዚህም ፡ አስፈላጊ ፡ የሆኑትን ፡ የእምነት ፡ ክፍሎችና ፡ ዓላማቸውንም ፡ የያዙ ፡ ናቸው ፤ እነሱም ፡ ፯ት ፡ ክፍሎች ፡ ሲሆኑ ፡ እነዚህ ፡ ስድስት ፡ ክፍሎች ፡ በከንፈራቸው ፡ ላይ ፡ ያሉና ፡ በሥራም ፡ የሚታወቁትን ፡ የያዙ ፡ ጥቂት ፡ እምነቶች ፡ ናቸው ። እነሱን ፡ ብቻ ፡ መናዘዝ ፡ አንድን ፡ ሰው ፡ እስላም ፡ ያደርገዋል፡፡ይላሉ፡፡ከእግዚአብሔር፡በቀር፡ሌላ፡እግዚአብሔር፡የለም፡፡ሙሐመድም፡የእግዚአብሔር፡መላክተኛ፡ነው፡።» በአረቢኛም ፡ ላኢላሃ ፡ ኢላ ፡ ላሁ ፡ ወ ፡ ሙሐመድ ፡ ረሱሉላሂ ፡ »ይላል፡፡በተለይም ፡ ሰው ፡ ሲሞት ፡ የመቃብር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ በሚፈጸምበት ፡ ጊዜ ፡ ስለሚሰማ ፡ የዓረቢኛውን ፡ ቃል ፡ ጸፍኩት ። ይህም ፡ እምነት ፡ «ከሃዳታኒ ፡ ይባላል ። ሀለት ፡ ታላላቅ ፡ እውነቶች ፡ ናቸው ፤ እነሱም ፡ ስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ አንድነትና ፡ ስለ ፡ ሙሐመድ ፡ መላክተኛነትም ፡ እምነታቸውን ፡ ስለሚያስታውቁባቸው ፡ ስለዚህ ፡ የሚከተሉት ፡ ፯ት ፡ የእምነት ፡ ክፍሎች ፡ ይገኙባቸዋል ።

- ሀ) «አማንቱ ፡ በላሂ ፡ በእግዚአብሔር ፡ አምናለሁ ።
- ለ) «ዋ ፡ መሌካቲሂ ፡ በመላእክቱም ።
- ሐ) «ዋ ፡ ኩቱቡሂ ፡ በመጸሕፍቱም ።
- መ) «ዋ ፡ ሩሱሉሂ ፡ በመላክተኞቹም ።
- ሠ) «ዋ ፡ አለያውም ፡ ዓል ፡ አክኪሪ ፤ በመጨረሻውም ፡ ቀን ።
- ረ) «ዋ ፡ ልቃድር ፡ ከይሩሁ ፡ ዋ ፡ ሸሩሁ ፡ ሚን ፡ አላሂ» ፤ ትእዛዙም ፤

ደግነትም ፡ ሆነ ፡ ክፋት ፡ ከእግዚአብሔር ፡ ዘንድ ፡ የሚመጣ ፡ ነው ። » እነዚህ ፡ ቃላት ፡ በንግግር ፡ እኛም ፡ እንደምናምነው ፡ ሁሉ ፡ መልካም ፡ መነሻ ፡ ስለሆኑ ፡ በቃል ፡ ማጥናት ፡ ጠቃሚ ፡ ይሆናል ።

፪ ፡ ስለ ሃይማኖት ፡ ልምድ ፡ መሠረታዊ ፡ ነገር ፤ የኛው ፡ ክፍል ፡ «ኢልሙ ፡ ለፊቅ ፡ »የተባለው ፡ አምስቱን ፡ የተለመዱትን ፡ ተግባሮች ፡ ይዘአል ። እነሱም ፡ ሀ)ጸሎት ፡ ማላ ፤ (ለ) ምጽዋት ፤ ዘካቲ ፤ (ሐ) ጾም ፤ ሣውሙ ። (መ) ብዕዓትን ፡ ማድረስ ፡ «ሐጂ ፡ » ። (ሠ) ፡ ሃይማኖትን ፡ ለማስፋፋት ፡ ጦርነት ፡ ስለማድረግ ፡ «ጂሐድ» ፡ ናቸው ። አንድ ፡ ፈቃድ ፡ ማለት ፡ እነዚህን ፡ አስፈላጊ ፡ ጉዳዮች ፡ በሙሉ ፡ ያወቀና ፡ የተረዳ ፡ ሌሎችንም ለማስተማር ፡ የሚችል ፡ ሰው ፡ ማለት ፡ ነው ። ብዕዓትን ፡ ስለማድረስም ፡ ሲመኙ ፡ ብቻ የሚፈጸም ፡ መሆኑን ፡ ከዚህ ፡ ላይ ፡ ጨምሮ ፡ ማውሳት ፡ ይገባል ።

፫ኛ ፡ ክፍል ።

ስለ ፡ እምነት ፡ ጉዳይ ፡ የሙሐመዳውያን ፡ እምነት ።

እምነት ፡ (ኢማኒ)የተባለውን ፡ ቃል ፡ በሚጠቀምበት ፡ ጊዜ ፡ በአንድ ፡ እስላም ፡ አእምሮ ፡ ውስጥ ፡ ምን ፡ ይኖር ፡ ይሆን? ፡ ይህም ፡ አፍአዊ ፡ በሆነ ፡ ትእዛዝና ፡ በቃልም ሆነ ፡ በሥራ ፡ ባልሆነ ፡ የሰው ፡ ልባዊ ፡ እምነቱ ፡ ማለት ፡ ነው ፡ ሲሉ ፡ ይተረጉማሉ ። አንድ ፡ ሰው ፡ ይህ ፡ ልባዊ ፡ እምነት ፡ ካለው ፡ መጥፎ ፡ ነገሮችንም ፡ እንኳ ፡ ቢሠራ ፡ አማኝ ፡ ተብሎ ፡ ይጠራል ። ይህንንም ፡ ከአንድ ፡ መጥፎ ፡ ክርስቲያን ፡ ጋር ፡ አስተያየት ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በድምጽ ፡ የሚገለጽ ፡ እምነት ፡ መልካም ፡ ሥራ ፡ የሚከተለው ፡ እምነት ፡ ነው ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ምዕመኑ ፡ ከዚህ ፡ በላይ፤ የተደነገጉት ፡ ፯ቱ ፡ እምነቶች ፡ ተፈጻሚ መሆናቸውን ፡ መግለጽ ፡ ይገባዋል ። እንደዚህ ፡ ያለውን ፡ የእምነት ፡ ደረጃ ፡ መግለጫ ፡ ሊጨምር ፡ ወይም ፡ ሊቀንስ ፡ ይችላል ፡ ይላሉ ። ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ቢታዘዝ ፡ እምነቱ ፡ ያድጋል ፡ (ይበዛል) ፡ ባይታዘዝ ፡ ግን ፡ እምነቱ ፡ ይቀንሳል ፡ (ያንሳል) ፡ ይላሉ ። ስለ ክህደት ፡ (ዑከፊሪ) ፡ የእምነት ፡ ተቃራኒው ፡ ነው ፡ ተብሎ ፡ የተሰጠውን አስፈላጊ ፡ የእምነት ፡ ክፍል ፡ አለማመንም ፡ ክህደት ፡ ነው ፡ በማለት ፡ ይቃወማሉ ። ከዚህም ፡ አስተያየት ፡ የተነሣ ፡ ክርስቲያኖችን ፡ የማያምኑ ፡ ናቸው ፡ ይሏቸው ፡ ይመ

ስለኛል ። ሌሎች ፡ ግን ፡ አለማመን ፡ ማለት ፡ እግዚአብሔርን ፡ የማያውቅ ፡ ሰው ፡ ልብ ፡ የሚገኝበት ፡ ሁኔታ ፡ ነው ፡ ይላሉ ። ሌሎችም ፡ ለእግዚአብሔር ፡ የማይታዘዝ ፡ ሰው ፡ ልብ ፡ የሚገኝበት ፡ ሁኔታ ፡ ነው ፡ ይላሉ ። አለመታዘዙም ፡ በእግዚአብሔር ፡ አለማመኑን ፡ በእርግጥ ፡ ይገልጻል ። በመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ የእስላም ፡ እምነት ፡ የማይለዋወጥ ፡ አንድ ፡ መሠረት ፡ ያለው ፡ ይመስል ፡ ነበር ። ቊርአንንም ፡ በቃል ፡ ሲነበብ ፡ ብቻ ፡ ሰምተው ፡ አወቁት ፤ ብዙው ፡ አልተጻፈም ፡ ነበር ፤ ተጽፎም ፡ የነበረው ፡ በአንዳንድ ፡ ሰዎች ፡ እጅ ፡ ላይ ፡ ብቻ ፡ ይገኝ ፡ ነበር ። ስለ ፡ አንዳንድ ፡ ጉዳይም ፡ ለመረዳት ፡ በፈለጉ ፡ ጊዜ ፡ ይገልጻላቸው ፡ ዘንድ ፡ ወደ ፡ ሙሐመድ ፡ ሔደው ፡ በመጠየቅ ፡ ያስረዳቸው ፡ ነበር ፤ ቊርአንንም ፡ በአንድ ፡ ጥራዝ ፡ ተጽፎ ፡ (ምስሐፉ) ፡ በተባለው ፡ ስም ፡ ተጠቃልሎ ፡ በተጻፈ ፡ ጊዜ ፡ ከላይ ፡ አንዳስረዳነው ፡ አፈ ፡ ታሪኮችም ፡ ሁሉ ፡ ተሰብስበው ፡ በተደራጁ ፡ ጊዜ ፡ ሰዎች ፡ ስለ ፡ እምነታቸው ፡ በአእምሮአቸው ፡ ውስጥ ፡ ማሳሰልንና ፡ ክክርስትናም ፡ ጋር ፡ ማመዛዘንንና ፡ ማስተያየትን ፡ ጀመሩ ። በመጨረሻም ፡ አንዳንዶቹ ፡ በመሠረተ ፡ እምነቱ ፡ መለያየትን ፡ ጀመሩ ፤ ምክንያቱም ፡ በአሮጌው ፡ እምነት ፡ ሙሉ ፡ ደስታን ፡ ለማግኘት ፡ ባለመቻላቸው ፡ ነበር ። እነዚህም ፡ ሰዎች ፡ ነፃ ፡ አሳቢዎች ፡ ሙታዚላ ፡ ይባሉ ፡ ነበር ። ትርጓሜውም ፡ ከጠቅላላው ፡ እምነት ፡ ወደ ፡ ጳላ ፡ ያፈገፈጉ ፡ ሰዎች ፡ ማለት ፡ ነው ። በ፹ ፡ ዓ ፡ ሂ ፡ የዚህ ፡ የአዲሱ ፡ ሐሣብ ፡ ደጋፊ ፡ የሆነ ፡ አንድ ፡ ዕውቅ ፡ ሰው ፡ ነበረ ፤ ስሙም ፡ ዋሲል ፡ አብን ፡ አሻ ፡ ይባል ፡ ነበር ። ስለ ፡ አሮጌው ፡ ጠቅላላ ፡ እምነት ፡ ተከራካሪ ፡ ሆኖ ፡ ተነስቶ ፡ የነበረውን ፡ ዋሲል ፡ አብን ፡ አታን ፡ አሸንፎት ፡ ሕዝብንም ፡ ወደ ፡ ጥንታዊ ፡ እምነቱ ፡ የመለሰው ፡ አቡ ፡ ለ ፡ ሐሳን ፡ ለ ፡ ዓሻሪ ፡ የተባለው ፡ ሰው ፡ ነበር ። በሃይማኖት ፡ በኩል ፡ የሆነው ፡ መለያየትም ፡ በዚህ ፡ አኳኋን ፡ ተጀመረ ፡ ይባላል ። አንድ ፡ ቀን ፡ ባሥራ ፡ ላይ ፡ በሚገኘው ፡ መስጊድ ፡ ውስጥ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ይህን ፡ ሐሣብ ፡ አመነጨ ። አንድ ፡ ሰው ፡ በነፍስ ፡ ገዳይነት ፡ ምክንያት ፡ ኃጢአትን ፡ ቢሠራ ፡ ምዕመን ፡ ነውን ፡ ወይስ ፡ ያላመነ ፡ ? ሲል ፡ ጠየቀ ። ይህን ፡ ጥያቄ ፡ ላቀረበው ፡ ሰው ፡ መምህሩ ፡ ምን ፡ መልስ ፡ መስጠት ፡ እንደሚገባው ፡ ሲያስብ ፡ ዋሲል ፡ አብን ፡ ባታ ፡ ተነሥቶ ፡ ቆመና ፤ የመግደል ፡ ኃጢአትን ፡ ያደረገ ፡ ሰው ፡ ምዕመን ፡ ወይም ፡ ያላመነ ፡ አይደለም ። ነገር ፡ ግን ፡ በሁለቱ ፡ መካከል ፡ በታውን ፡ ይዟል ፡ ሲል ፡ ሳያውቀው ፡ መልስ ፡ ሰጥቶ ፡ ሄደና ፡ በመስጊዱ ፡ ውስጥ ፡ ለብቻው ፡ ተቀመጠ ፤ ወዳጆቹም ፡ አበሩለት ። ይህንን ፡ በመመልከት ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ እነዚህ ፡ ሰዎች ፡ < ከእውነተኛው ፡ ሃይማኖት ፡ የተለዩ ፡ ናቸው > ፡ ሲል ፡ አስተያየቱን ፡ ሰጠ ፤ አቡ ፡ ለ ፡ ሐሳን ፡ ለ ፡ አሻሪ ፡ በመጀመሪያ ፡ ጊዜ ፡ በግልጽ ፡ ከእነዚህ ፡ ወገን ፡ አልነበረም ፤ በመጨረሻ ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ከእነሱ ፡ ጋር ፡ ጓድ ፡ ሆነ ፡ ጊዜ ፡ አጋጥሞት ፡ እንደዚህ ፡ ያደረገበትም ፡ ምክንያቱ ፡ እንደሚከተለው ፡ ነው ። አንድ ፡ ቀን ፡ መምህሩ ፡ ደቀ ፡ መዛሙርቱን ፡ ለማስተማር ፡ ተጠምዶ ፡ ሳለ ፡ አል ፡ ዓሻሪ ፡ የሚከተለውን ፡ ሐሣብ ፡ አቀረበ ። ሦስት ፡ ወንድማማቾች ፡ ነበሩ ፤ አንደኛው ፡ ያመነ ፡ ግብረ ፡ ገብ ፡ የተቀደሰም ፡ ሰው ፡ ነበረ ፤ ጆኛው ፡ ግን ፡ ያላመነ ፡ የረከሰ ፡ ሐሳብ ፡ የነበረውና ፡ ለሃይማኖት ፡ ሕግም ፡ የማይታዘዝ ፡ ነበረ ፤ ጆኛውም ፡ ሕፃን ፡ ነበረ ፡ በነበሩበትም ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ሁኔታ ፡ እንዳሉ ፡ ጆቱም ፡ ሞቱ ፤ አሁን ፡ ወዴት ፡ ናቸው? ፡ ብሎ ፡ ጠየቀ ፡ አሁን ፡ ወደ ፡ ጳላ ፡ አፈግፋጊዎቹ ፡ በነፃ ፡ ፈቃድ ፡ የሚያምኑና ፡ የጋለም ፡ መንፈስ ፡ የነበራቸው ፡ ነበሩ ። ጠቅላላውን ፡ እምነት የተቀበሉት ፡ ሰዎች ፡ ጠበቃዎች ፡ ብለን ፤ ልንጠራቸው ፡ ይገባናል ። መምህሩም ፡ ከዚህ ፡ የሚቀጥለውን ፡ መልስ ፡ ሰጠ ። < አሁን ፡ ደጉ ፡ ወንድም ፡ በገነት ፡ ውስጥ ፡ በጣም ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ሥፍራ ፡ ስለ ፡ መልካሞቹ ፡ ሥራዎቹ ፡ ዋጋ ፡ ተቀብሏል ። ያላመነው ፡ ወንድሙ ፡ በገሃም ፡ በዝቅተኛው ፡ ስፍራ ፡ ስለ ፡ ክፉዎቹ ፡ ሥራዎቹ ፡ ዋጋ ፡ ቅጣትን ፡ ገንዘብ ፡ አድርጎ ፡ ይኖራል ፤ ትንሹም ፡ ልጅ ፡ መዳንን ፡ ከተቀበሉት ፡ መካከል ፡ ይገኛል ፡ ልዩ ፡ ሽልማት ፡ ግን ፡ አይደለም > ፡ ሲል ፡ አስረዳ ። መምህሩ ፡ ያለውን ፡ በሰማ ፡ ጊዜ ፡ አል ፡ ዓሻሪ ፡ መልሶ ፡ እንዲህ ፡ ሲል ፡ ጠየቀው ፡ < ትንሹ ፡ ልጅ ፡ ወንድሙ ፡ ወደሚገኝበት ፡ ከፍተኛ ፡ ስፍራ ፡ ለመድረስ ፡ ቢጣጣር ፡ ይችል ፡ ይሆን? ፡ ሲል ፡ ጠየቀ ፡ መምህሩም ፡ አይችል

ም ፡ አለ ። መምህሩ ፡ «ወንድምህ ፡ ስለ ፡ በጎ ፡ ሥራዎቹ ፡ ለከፍተኛ ፡ ስፍራ ፡ በቃ ፤ እንተ ፡ ግን ፡ ምንም ፡ ሙያ ፡ የለህም » ። ይባላል ፡ ሲል ፡ መለሰለት ፡ ለዚህም ፡ አል ፡ አሻሪ ፡ እንዲህ ፡ ሲል ፡ ወዲያው ፡ መልስ ፡ ሰጠ ፤ በእርግጥ ፡ ሕፃኑ ፡ ይላል ፤ ያ ፡ የኔ ፡ ጥፋት ፡ አይደለም ፡ ምቹ ፡ ጊዜ ፡ አልተሰጠሁም ፡ ነበርና ፤ ለዚህ ፡ ጥያቄ ፡ መምህሩ ፡ እንዲህ ፡ ሲል ፡ መለሰለት ፡ ልጁ ፡ እንዲህ ፡ ለማለት ፡ በብቃ ፡ ኖሮ ፡ ኃይሉ ፡ አምላክ ፡ ምቹ ፡ ጊዜ ፡ ያልተሰጠህበትን ፡ ምክንያት ፡ አስቀድሜ ፡ ስለተረዳሁት ፡ ነው ፤ ከዓለም ፡ ላይ ፡ ባለስወግድህ ፡ ኖሮ ፡ ያላመንህ በሆንህና ፡ ትእዛዜንም ፡ በተላለፍህ ፡ ነበር ፡ ሲል ፡ ይመልስለት ፡ ነበር ፡ አለ ። አል ፡ ዓሻሪም ፡ አስተያየቱን ፡ እንዲህ ፡ ያማለት ፡ ሰጠ ፤ እንዲህ ፡ ከሆነማ ፡ በገንጠም ፡ እሳት ፡ ሥቃይን ፡ የሚቀበለው ፡ ወንድም ፤ ታናሽ ፡ ወንድሙ ፡ ኃጢአትን ፡ ከማድረግ ፡ ስለምን ፡ እንደተከለከለና ፡ እሱስ ፡ ሕይወቱ ፡ በኃጢአት ፡ መንገድ ፡ እንዲቀጥል ፡ የተተወበትን ፡ ምክንያት ፡ ለማወቅ ፡ ይፈልጋል ፡ ብሎ ፡ ስለጠየቀው ፤ መምህሩ ፡ ለዚህ ፡ ጥያቄ ፡ የሚሰጠው ፡ መልስ ፡ አላገኘም ፡ ነበር ። አል ፡ ዓሻሪም ፡ ከመምህሩ ፡ ዝም ፡ ማለት ፡ የተነሣ ፡ በእምነቱ ፡ የተሳሳተ ፡ መሆኑን ፡ ተረዳውና ፡ ነፃ ፡ ፈቃድ ፡ ለእውነተኛ ፡ ነገር ፡ ባለመጥቀሙ ፡ ወደ ፡ ጠቅላላው ፡ ወደ ፡ ከስሚት ፡ እምነት ፡ ሁኔታ ፡ ተመልሶ ፡ ታጠፈ ። እሱም ፡ ዘለዓለማዊ ፡ ድንጋጌ ፡ የተባለው ፡ ነው ። ትቱም ፡ በኃይሉ ፡ አምላክ ፡ ትእዛዝ ፡ ወደ ፡ ተፈጠሩበት ፡ በታ ፡ ሄዱ ። አንዱ ፡ ወደ ፡ ገነት ፡ እግዚአብሔር ፡ ፈቅዶዋልና ፤ አንደኛውም ፡ ወደ ፡ ገንጠም ፡ እሳት ፡ እግዚአብሔር ፡ ፈቅዶዋልና ፡ አንደኛውም ፡ ወደቂሎች ፡ ገነት ፡ እግዚአብሔር ፡ ፈቅዶአልና ፤ የሚሉት ፡ ናቸው ። በአሁኑ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ እስላሞች ከአል ፡ ዓሻሪ ፡ ሐሳብ ፡ ጋር ፡ ይስማማሉ ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ አንድ ፡ ትልቅ ፡ አእምሮአዊ ፡ ችግርን ፡ በመፍጠር ፡ ከአንደኛው ፡ የሐሳብ ፡ ችግር ፡ አምልጠዋል ። በእስልምና ፡ ዘንድ ፡ አንድ ፡ ፍጹም ፡ የሆነ ፡ ስምምነት ፡ አለመኖሩን ፡ መገንዘብ ፡ ይጠቅማል ። ከሙሐመድ ፡ ዘመን ፡ ወዲህ ፡ ጅብ ፡ ዓይነት ፡ የእምነት ፡ ክፍሎች ፡ በእስልምና ፡ ተነሥተው ፡ ነበር ። ሙሐመድም ፡ እንዲህ ፡ ይሆናል ፡ ሲል ፡ ተናግሮ ፡ የነበረውን ፡ የሚጠቅሱ ፡ አፈታሪኮች ፡ አሉ ። ከእነዚህም ፡ ክፍሎች ፡ ዛሬ ፡ አይገኙም ፤ መለያየት ፡ የተነሣባቸውም ፡ ዋና ፡ ዋና ፡ አርእስቶች ፡ እነዚህ ፡ ናቸው ።

- ሀ) ስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ አንድነትና ፡ ሥልጣን ።
- ለ) ስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ተስፋዎችና ፡ ማስጠንቀቂያዎች ።
- ሐ) ስለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ቅን ፡ ፍርድ ፡ አስቀድሞ ፡ የተወሰነ ፡ ነው ።

በማለት ፡ ስለሚሰጡት ፡ ትምህርት ፡ ጎጂነትና ፡ ከእሱም ፡ ጋር ፡ ስለተያያዙት ፡ ነገሮች ፡ ሁሉ ፡ ነው ።

ስለ ፡ ማናቸውም ፡ ጉዳይ ፡ አስቀድሞ ፡ ለዘለዓለም ፡ የተወሰነ ፡ ከሆነ ፡ ዘንድ ፡ ተስፋን ፡ መስጠት ፡ ማስጠንቀቅስ ፡ ስለምን ፡ ይጠቅም ፡ ይሆን ። ?

መ) መንፈስን ፡ ስለማግኘትና ፡ ስለ ፡ ሰብአዊ ፡ ሐሳብ ።

ሠ) ከሙሐመድ ፡ ሞት ፡ በኋላ ፡ ስለ ፡ እስልምና ፡ መሪነት ፡ በተለይ ፡ ስለ ፡ ካሊፎች ፡ የተነሱ ፡ ጉዳዮች ፤ ዋናውን ፡ እምነት ። ተቀብለው ፡ በማይሠሩበትና ፡ በማያምኑ ፡ ሰዎች ፡ መካከል ፡ አንዳንድ ፡ እስላሞች ፡ ልዩነትን ፡ ያሳያሉ ። «ከወገኔ ፡ ያልሆነ ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ ይጠፋል» ፡ ሲል ፡ ሙሐመድ ፡ ተናግሮአል ፡ ይላሉ ። የተባለው ፡ ወገን ፡ የትኛው ነው ፡ ብሎ ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ በጠየቀው ፡ ጊዜ ፡ የእኔንና ፡ የንደኞቼን ፡ ሃይማኖት ፡ የሚከተሉት ፡ ናቸው» ። ብሎ ፡ መለሰለት ፡ ይባላል ። እዚህ ፡ ላይ ፡ አስደናቂ ፡ ሆኖ ፡ የሚገኘው ፡ የእምነት ፡ ጉዳይ ፤ ክርስቲያናዊ ፡ ዓለምን ፡ የበጠበጡት ፡ ሐሳቦች ፡ እስልምናን ፡ በአያሌ ፡ ክፍሎች ፡ እንደከፋፈሉት ፡ ያሉት ፡ አይደሉም ። ምናልባት ፡ መነሻቸውን ፡ ከተለምዶ ፡ ባሕሪያችን ፡ ያገኙት ፡ ይመስላል ።